

ROST PUBLISHING

**EXPO 2020
DUBAI, UAE**
CANDIDATE CITY
Bid Supporter

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL
CONFERENCE**

WORLD Science

Proceedings of the conference

**METHODOLOGY OF MODERN
RESEARCH**
(March 21-22, 2015)

Vol.II

Rost Publishing
Dubai
2015

Copies may be made only from legally acquired originals.
A single copy of one article per issue may be downloaded for personal use (non-commercial research or private study). Downloading or printing multiple copies is not permitted. Permission of the Publisher and payment of a fee is required for all other photocopying.
Electronic Storage or Usage Permission of the Publisher is required to store or use electronically any material contained in this work, including any chapter or part of a chapter. Permission of the Publisher is required for all other derivative works, including compilations and translations. Except as outlined above, no part of this work may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means without prior written permission of the Publisher.

Proceedings of the International Scientific and Practical Conference "Methodology of modern research, Vol. II (March 21-22, 2015, Dubai, UAE)". - Dubai.: Rost Publishing, 2015. - 111 p.
ISBN 978-966-316-370-3

The international research and practice conference WORLD Science is created on purpose to give to the scientific association of countries of the CIS and Europe opened, independent area for an exchange scientific experience, assistance in publications. Not only scientists could publish their works, also graduate students, undergraduate and just students.

The conference organizer is ROST (United Arab Emirates, Ajman), with the support of universities worldwide branches in the special education area "Knowledge Village".

Publishing main office ROST - Ajman - United Arab Emirates 2015
Amberjem Tower E1, SM-Office-E1-1813F
Tel.+971 56 498 67 38

ISBN 978-966-316-370-3

© Group of authors, 2015
© ROST, 2015

CONTENTS

PEDAGOGY

Artykova E. O., Khalenova A. R., Ahmedova A. N. Methodology of intensive teaching of a foreign language.....	5
Sarsenbekov N. Zh., Kusaynova M. A. Topical issues of the higher education system.....	9
Zhorabekova A. N., Torybaeva Zh. Z. Development of students' independent and creative thinking in polylingual education.....	14
Арыстанбекова Қ. Д., Ибрагимова М. Н. XIV-XV ғасырлардағы Италиядағы капитализмнің өркендеуін оқытудың әдістемелік мәселелері.....	20
Арыстанбекова Қ. Д., Сандықбаева Ө. Д., Ибрагимова М. Н. Италиядағы әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуі мәселелерін оқытудың тиімді жолдары.....	22
Aisyultanova K. A., Atabayeva G. K., Ramazanova A. Zh. The ways and methods of practical skills of students in higher education institutions.....	25
Ембергенова К. Р., Дауытова Ж. К., Шукетаева К. К. Білім беру сапасын дамытудағы компьютерлі-математикалық дайындықтың ролі.....	28
Шукетаева К. К. Білім алу саласындағы қашықтан оқудың атқаратын ролі.....	32
Медеткан Ж. С., Ибрагимова М. Н., Тойшубекова Ж. К. Кредиттік оқыту жүйесі бойынша студенттердің өзіндік жұмысын (СӨЖ) ұйымдастыру жолдары.....	37
Пазылова А. А., Отегенова О., Исаева К, Каленова И. С. Вопросы использования педагогических технологий для повышения коммуникативности в неязыковой среде.....	40
Торгаева Ш. А. Использование индуктивных методов на уроках английского языка.....	47

PHILOSOPHY AND PHILOLOGY

Aisultanova K. A., Aliyarova L. M., Khalenova A. R., Makhazhanova L. M. Functional-semantic field of plurality and quantity.....	57
Orazayeva G., Ibrayeva A. Modern status of languages in the Republic of Kazakhstan.....	64
Ozer Y. Psychological aspects of listening.....	68
Isakova S. S., Nurzhanova B., Karazymova Zh. Praseological units with a number component (on materials of the Kazakh and French languages).....	73
Ныязбекова К. С. Прагматические аспекты эпонимов в обучении медицинской лексики.....	81
Нуязбекова К. С., Молдағалиева Ж., Скакова У. Bilingual dictionaries for the educational process.....	86
Рахманов Б. У. Природа и духовность человека в истории.....	89
Ремезова Т. Ю. История метода проектов и его применение в процессе подготовки к IELTS Speaking.....	93
Ремезова Т. Ю. Абзац как основная единица эссе (подготовка к IELTS).....	97
Асанов Н., Садықова Р. М. Әуезовтің «Абай жолы» эпопеясының шет тілдік аудармаларының зерттелу сипаты.....	100
Sarayeva G. E. Methods of innovative technologies in teaching Kazakh as a foreign language.....	107

PEDAGOGY

Senior teachers Artykova E. O., Khalenova A. R., Ahmedova A. N.

Kazakhstan, Almaty, Al-Faraby Kazakh National University

METODOLOGY OF INTENSIVE TEACHING OF A FOREIGN LANGUAGE

Intensive methods of teaching focused mainly on mastering oral speech of foreign language in a short time with a significant concentration of daily hours of training and creating an environment of "immersion" in a foreign environment. All intensive methods tend to intensify psychological reserves of the individual student is often used in traditional teaching.

The development of intensive methods has a very long history, since there was always a need for usage and practical learning of a foreign language. The most widely used intensive methods in the early 20th century, due to the political and socio-economic factors and popular direct method has prepared a fertile ground for intensive foreign language teaching. In these latter days new options for intensive methods of using television, radio, telephone, building on one learning tool, such as a tape recorder have been developed in America and other countries. Such, for example, the method Stack, which is based on the use of technical means to compensate for the lack of language environment. Malt is adjacent to the Stack - the creator of the automatic method, designed for intensive training in the laboratory. The meaning of the method is to use phonorecording.

In the beginning of 1960s and 70s. due to the increased need of mastering foreign languages in a short time and often with a narrow practical purposes (language skills of business communication, conversational speech, and so on. d.) various methods of language teaching had already been appeared, so called - intensive . In this regard, a new direction of research of the technique of intensive training was formed

This direction of the original development was in the mid-1960s. in Bulgaria, where the Research Institute under the direction of suggestology Lozanov developed the foundations suggestopedy foreign language teaching method which is widely spread in many countries of the world in relation to the teaching of different disciplines, not just a foreign language. This direction of the initial development was in the mid-1960s. in Bulgaria, where the Research Institute under the direction of suggestology Lozanov developed the

foundations suggestopedy of foreign language teaching method which is widely spread in many countries of the world in relation to the teaching of different disciplines, not just foreign languages. In the former Soviet Union, where the problem of intensification of training has always had many supporters, on the basis of this method have been proposed various modifications: emotional-semantic method (I.Yu.Shehter) suggestokibernetik integral method (V.V.Petrusinsky), the method of intensive learning vsroslyh (L.Sh.Gegechkori), the method of activation of individual and collective capacities (G.A.Kitaygorodskaya) immersion method (A.S.Plesnevich), the rate of verbal behavior (A.A.Akishina), "Express-method" (I.Davydova) and several others. Called methodological direction is being developed in the centers of intensive training of foreign language, which were established in Moscow, St. Petersburg and other cities.

All intensive methods tend to intensify psychological reserves of the individual student, is often used in traditional teaching. From this intensive learning different ways of organizing and conducting training pays special attention to the various forms of pedagogical communication, creation of special socio-psychological climate in the group, keeping of educational motivation, removal of psychological barriers during learning of the material and its activation in speech.

At present the practical test were passed with different versions of intensive training, from relevant manuals and the expediency of wide application of intensive methods in terms of short-term training during the installation on the development of oral language in a short time was issued and shown a carefully selected themes and communication situations. The method of suggestopedy was developed by the Bulgarian scientists G. Lozanov and his followers. The word suggestion comes from the Latin. Suggestum, which means whisper, inspire. Suggestologiya is the science of suggestion, suggestopediya -its application in pedagogy. Information from the outside can penetrate into the inner world of the individual through to two channels - consciousness and unconsciousness confirms G. Lozanov.

The method of activation of the individual and collective capabilities developed in the late 1970s and early 80s. based on the concept G.Lozanov with the active participation of G.A. Kitaygorodskaya that in a number of his publications suggested theoretical and practical feasibility of the method (Kitaygorodskaya, 1982,1986,1992). The method is aimed primarily at learning to communicate and to a lesser grade-on mastery of language material. Theoretical position of the method based on the achievements of the Russian school of psychology and especially on the psychology of communication in the framework of the theory of speech activity, as well as on the use of reserves of the unconscious learning (G.Loosanov). On the

basis of these psychological theories were formulated the following position of the method:

1) the creation of collective interaction in the classroom and the organization managed of verbal communication;

2) creative potential of the individual student, providing hypermnesia effect (memory state in which there is memorizing of large amount of material). Source of activation of memory are suggestive means (authority, infantilization, duality behavior pseudo passivity concert and several others.);

3) the use of different sources of perception including the unconsciousness. Psychological and pedagogical principles of the method in its entirety is also determined by the formula "in the community and through the collective", which allow a targeted process of control communication in the classroom. The number of teaching principles in various publications, representatives of the method is not the same and do not always distinguished by uniformity. The policy of manual "bridge of trust" (Kitaygorodskaya et al., 1993), we are talking about the six principles of the method.

1) The principle of personal communication.

2) The principle role of the educational material.

3) The principle of collective interaction.

4) The principle of multifunctional exercise.

5) The principle of concentration in the educational material.

6) The principle of duality training.

Emotional-semantic method was developed I.Yu. Shehter (1973), who considered the reliance on the meaning of education that occurs in the process of role-playing game, as the main way of mastering speech communication.

Intensive method of teaching speech of adults is defined as "cycle-intercycle method." This method was developed in the University of Tbilisi 1970s. under the leadership of L.Sh.Gegechkori. Elements of suggestopedy were used In the method, and its characteristic feature is a succession of lessons during the speech (voice training) and inter-cycle training (language training). As a methodological techniques used during the intercyclel training are recommended: a) Drill type exercises performed under the supervision of an instructor; b) independent work in a language laboratory.

Intensive course language immersion was developed under the guidance of A.S.Plesnevich in 1970s. and designed to teach English scientists during the 10-day course. The course provides intensive training with elements of suggestopedy and mental processes that occur at the subconscious level.

Suggestokibernetik integral method was developed by V.V. Petrusinsky in the 1980s. The method is based on suggestive process control training using technical means.

Rhythms pedita method was developed in Chisinau University. Provides an intensification of the process of memorizing by creating favorable conditions for the mechanisms of memory.

Hypnopedia (learning during sleep) was popular in the 1960-70s. The essence is that the learner is offered while sleeping to listen to material introduced by a tape recording.

Relax opedita - complex didactic techniques, including the use for educational purposes relaxation, ie mental and physical relaxation induced by suggestion. "*Express-method*" was developed by I.Davydov in the 1990s. and thanks to the great advertising caused interest primarily in seeking to learn foreign language quickly and with the least expenditure of energy.

"*Smart-method*" is widely advertised today as "an intelligent method of teaching", was developed in the early 1980s. in of Academy of Sciences of the USSR on the basis of the use of hypermnesia effect (beyond memorization), in which the information is acquired in the amount exceeding the existing rules.

Review of modern intensive methods suggests that at present there have been two main ways to improve language learning: one- through use of technology and modern technology, the other is due to activation of the reserves of the individual student (method activation hypnopedia et al.). The development of intensive methods in the coming years will go through organic inclusion in the educational system of technical means and activation of psychological abilities of the individual student as a source of increasing the efficiency of language tuition.

LITERATURE

1. Yaroshevskii M. G. "Psychology in the XX century"
2. A. N .Leontiev "Activity. Consciousness. Personality"
3. Lozanov L. G. "Reserve the opportunities of the human being "
4. A. N. Shchukin Intensive methods of teaching foreign languages. 2000.
5. A. N. Shchukin Textbook "Methods of teaching foreign languages." 3rd ed., 2007.

**Art. Teacher KSTU Sarsenbekov N. Zh.,
Art. Teacher KSMU Kusaynova M. A.**

TOPICAL ISSUES OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM

The article deals with the modern system of higher and postgraduate education, the study of its structure, the main problems, the search directions of modernization which is of particular relevance and importance in modern conditions. Current issues in terms of modernization of education is the development of scientific bases of the concept of learning throughout life, the problems of integration of education and professional qualifications with the needs of the labor market, the definition of social and educational conditions for achieving skills through formal and informal education, development of methodology for the preparation of professional industry standards and on the basis of their educational standards of the new generation, based on competences.

Education is a major priority and the main indicator of development in all civilized countries of the world. After all, in fact, countries compete not only goods and services - are competing systems of social values and the education system. The task of entering the Republic of Kazakhstan in the 50 most competitive countries of the world can be solved if the country will be highly qualified specialists with knowledge of high technologies, management skills, able to navigate in a market economy, if there is an effective system of education that meets the needs the world market economy.

Kazakh President Nursultan Nazarbayev in his speech "Strategy for Kazakhstan ranking among 50 most competitive countries of the world" has identified one of the main directions of further modernization of the social sphere, the development of modern education and training of qualified personnel.

The concept of development of the education system of the Republic of Kazakhstan has identified a new model of school, pre-university, university and graduate education. Practice shows that the credit system of education, common in universities in the US and most European countries, is the most flexible and efficient. It provides academic mobility and the demand for graduates in a rapidly changing labor market conditions. This is largely achieved through flexible planning academic programs focused on the needs of the labor market, 50% of elective subjects of the curriculum, improving the quality of teaching, as there is competition, the intensification

of the educational process, vnedreniem systems, and enhancing the role of the independent work of the student.

From the modern professional requires professional competence and ability to make decisions in unusual situations, teamwork, self-extract, analyze and effectively use information efficiently operate in a rapidly changing world. These qualities will get the students studying in the conditions of use of active forms, working in pairs, in groups, solving specific life situations, independently, interactively with a computer and others. The higher priority is given to independent work.

Modern education is based on individualization and differentiation of education, alternative education systems and institutions, flexibility and agility training and program documentation, adaptability to changing socio-economic environment.

In a rapidly changing world there is a speedy update the content of education, which affects the duration of the educational standards.

The education system in Kazakhstan should be dynamic and able to respond adequately to accelerating global processes of globalization and informatization.

Kazakhstan has successfully implemented recognized and most widespread bachelor-master's model of training and completely switched to a three-tier system of education: Bachelor's, Master's, Doctoral Phd. The commitment of national universities generally accepted principles of university education evidenced by the signing of the Magna our universities universities. Since 2007, the work is focusing on the implementation of the program dvuhdiplomnogo education. "It's a new beginning. The international program "Bolashak", which initiated the Head of State, 3,000 students annually to study abroad.

Overseas higher education system reproduce high-quality human capital, professional, high demand in the economy. The demand - a measure, so there is a higher education - a competitive industry, part of the market economy, business. We initially incorrect sight distorts all the reforms, hence inefficient business model universities, management, marketing, business processes. Should take an important place in human resource management, because the key asset of the university - are teachers. Teachers who provide interesting knowledge and skills, create technologies and scientific research, make the educational process saturated, interesting. Then the output we get professional, intellectual, professional thinking.

Higher education in the modern period was among the main priorities of the government in many countries, with a leading role in the current situation of the international community takes on the human factor, which determines the perspective of society as a whole and that the

specifics of developing information civilization has created a new pattern - globalization.

Globalization has become a feature of the contemporary social, economic and cultural space and directs it to the "free development of man", on creativity, independence, competitiveness, mobility of future specialists.

Higher vocational education is a social institution, which is characterized by accessibility, variety of conditions, continuity, practical orientation, adequacy, international character. This allows us to consider the essence of education from the perspective of humanistic approach, when a supreme sense of social development is the assertion relationship to the person as the supreme value of life.

Today humanization of education is seen as the most important socio-pedagogical principle that reflects contemporary social trends of construction and operation of the education system.

The main purpose of education in the development of the individual becomes, respectively humanization confronts form another task - to promote in every way possible the development of the individual, which translates subject-object relations in the subject-subject, the study of which allows you to select as the subjects of the higher education system in the face of the person of students and teachers and society in the face of employers and the state in the face of higher education institutions and administrative agencies.

Polysubject ensure openness of the system of higher education as a public-public system, the transition to a mutual responsibility, to increase participation and strengthen the role of all actors in the formulation of educational policy, adoption and implementation of legal and administrative decisions in the higher education system.

The process of reforming the education system on the principles of a market economy has led to a search for effective ways to manage the higher education system by: solving problems of higher education at the state and regional policy; attraction to the problems of higher education of various social institutions, as well as reviewing the role of educational institutions and the learners themselves.

At the same time governance system of higher education is necessary to allocate a special group, despite the fact that the state plays a dominant role, whereas in the control should involve all stakeholders at various levels - individual, society.

Management system of higher education - is, first of all, the regulation of the educational process. The process of transformation of society led to the formulation of the problem of mutual relations of the education authorities with educational entities, therefore under the control

of the higher education system understands the author of interaction management subjects at various levels to ensure optimum operation and development of the control system, and believes that the management system of higher education should be polysubject.

Using a process approach allows to consider in detail the problem of managing the higher education system, to identify the participation of all stakeholders in the management of education and enables to develop a model management polysubject higher education system.

Study of the problem management system of higher education implies the need to consider the experience of educational reforms and, above all, to understand the historical experience of its development.

The beginning of the formation of the system of education in the Soviet period was the Cultural Revolution, which led to the elimination of adult illiteracy, training to improve writing in their native languages, creating a network of cultural and educational institutions. During this period, a series of documents, which served as the beginning of the formation of higher education and laid the foundation for the creation of a control system of higher education institutions. Later carried out a series of organizational and regulatory activities related to the issues of security and human resource recruitment system of higher education. But at the same time there were problems that led to the crisis in education, reasons which were administrative, administrative management of universities, stifles initiative and variability, the isolation of higher education, the lack of feedback to the production of high schools, with the territorial administration and the public. This caused an objective need of reform.

The existing system of international cooperation in all spheres of public life led to the need to integrate the national education system into a single educational space.

Is of interest policy of the European countries in the field of higher education, allowing to form a supranational institutions and coordination and management of the legal framework for the mutual recognition of higher education certificates and degrees.

Analysis of the European system demonstrates the positive reforms and ways to further improve the management system of higher education suggest the feasibility of drawing a number of positive aspects: the education system is decentralized, where the main regulatory role played by society, multistage education levels ensures continuity, independence and autonomy of the university system security, monitoring and evaluation of the system of higher education based on the use of internal and external control mechanisms.

To date, almost all European countries have reformed their higher education systems have introduced systems based on educational loans, developed and used by the national system of education quality assessment. One can see that the desire for the convergence of national systems of higher education, their mutual recognition.

As you can see, the processes of globalization in the contemporary world, have positive aspects in terms of universalization of content, technology, education and the management of the higher education system, when the leading idea of education is the recognition of individual student's personality, the realization of the humanistic approach in higher education, and the management system of higher education be based on subject-subject relations, by achieving a balance between the interests of the individual, society and the state.

Priority of reforming the higher education system of the Republic of Kazakhstan is the integration into the world educational space by bringing the management of Kazakhstan's higher education system in line with international norms and standards. This resulted in significant changes in the organizational, structural plans, updating the content of education and improving the quality of training in accordance with current socio-economic and political conditions of the republic and progressive experience of developed countries.

Educational space of the Republic of Kazakhstan includes regional higher education, which is a system that are affected by the regional economic, demographic, scientific, technical, natural resource and regulatory processes. In this case, management of regional higher education system is aimed at improving professional knowledge and skills of the regional population through a combination of multi-level training, continuity and integration of educational institutions to the relevant economic and social needs of regional labor markets. The higher education system is by far the sphere of interaction between the interests of the state and society in the face of their institutions and citizens, which requires mandatory participation of stakeholders in the management of legal education and the opportunity to influence the functioning and development of the higher education system, as well as be responsible for creating the conditions necessary for implementation of the system of higher education of their social and educational functions. In this regard, there is a need to review the role and functions of the state in obēspechenii of educational structures, bringing to solve the problems of education of various social institutions, as well as reviewing the role of schools and learners themselves in the organization of the educational process.

LITERATURE

1. Abrosimova N. M. Comparative studies in higher education abroad / N.M.Abrosimova. M.: MSC, 1994. - 250 p.
2. Alshanov R. How to integrate Kazakhstan into the world educational space / R. Alshanov // Capital Education. 2003. - № 3-4-5.
3. Artamonov MV Reform of Higher Education and the Bologna Process in Russia / M. V. Artamonova. - M.: ZAO "Publishing Economy", 2008. 279 p.
4. Certification, accreditation of higher education institutions / Ed. Abram Y.-M., 1993.
5. Akhmetov G. K. Modern education in Kazakhstan in search of the ideal / G. K. Ahmetova // Credit system of education: experience and prospects of implementation. Almaty: K - University aza, 2004. - 90 p.

Ph. D student Zhorabekova A. N., p. sc. d., Professor Torybaeva Zh. Z.

Kazakhstan, Turkistan, H. A. Yassawi International Kazakh-Turkish University

DEVELOPMENT OF STUDENTS' INDEPENDENT AND CREATIVE THINKING IN POLYLINGUAL EDUCATION

This paper deals with the issues of mind mapping application in the context of students' independent and creative thinking in polylingual educational environment. It shows the effective way to form future teacher's professional competences is use of this method in classes, which is good for cognition, reminding, association, motivation, etc. There is given a sample of mind mapping on the theme "Didactics" which is a section of pedagogy.

1. Introduction

Improving the quality of professional education is an actual problem not only for Kazakhstan, but also all over the world. The solution to this problem is connected with the modernization of education content, optimization of methods and technologies of the educational process and rethinking the purpose and result of education, the quality of which depends on the level of specialists' training (State Program, 2010, Nazarbayev, 2012).

First of all such transformations concerns the professional teacher education, which should provide a society by well-educated, highly qualified, competent professionals, able to implement in practice the requirements of the XXI century, ready for communication and cooperation, having communicational, informational and moral culture, capable of independent decision of responsible solutions in polylingual environment (Torybaeva, Zhorabekova et el, 2013).

That is, the main objective of education is necessity to develop high school graduates' universal competencies that enable students to become mobile in the modern world, to choose the trajectory of their career, to find their place in the educational environment for creative self-realization, independently to search, analyze and use information (Abylkasymova, 1998).

Successful solution of this problem depends on application into the educational process of modern productive learning technologies (Klarin, 1994, Slastenin, 1997) significantly to improve the level of practical proficiency. To be able to learn, to learn intensively, in our opinion, is especially important today, when there is a change of the concept of education from lifelong learning to learning through life. Hence, the task of educational institutions today is not so much in the transfer of information, how to teach a person independently and continually to learn, to solve life and professional problems, to have a sustainable viability.

This requires learning organization, which includes, in particular, the possibility of involvement of each student in an active learning process, not a passive process of acquiring knowledge, and active cognitive activity of each student, applying by them in practice this knowledge through teaching methods (Dzhakupov, 2002).

We have conducted experiments on the pedagogical use of active learning methods, which we shall discuss below.

2. Theoretical Framework

Mind mapping method is a comprehensive methodological way of learning, which facilitates the integration of knowledge in cognitive structure, guided by educational and psychological bases.

Didactic objective is to promote a holistic range of vision of the case, to activate knowledge, to deepen and improve mnemonic memory.

Methodological objective of this method is an independent use of complex knowledge and promoting to develop abilities for perceiving of learning situation and to evaluate it correctly.

Mind mapping is used to the graphical representation and structuring of knowledge. This method refers to the teaching and psychological basis of cognition that learning always requires the integration of new concepts and ideas into existing cognitive structures. Using this method, based on topics

from the center, further details and ideas are presented in the form of branches.

The concept, as mind mapping, was proposed in the 1970s by Tony Buzan (Buzan, 1999). The starting point of his argument was that the students work mainly with "logical thinking" left hemisphere of the brain. Therefore, he developed a method of work and graphical representation which equally stimulates both the right and left hemispheres of the brain. This method was named as mind mapping because it links the figurative creative thinking and logical-analytical thinking which has many versatile options for translation, for example, memory, reminding, association, motivation and others.

Mind mapping is always useful as a method when it is visual and hierarchical structuring of knowledge, as well as the visualization of complex relationships.

In this regard, this method is particularly good for: development of generalizations; representation of complex systems; systematization of texts and concepts; review of records / notes or educational material; project planning; for consolidation and deepening of the educational material; for collecting and structuring of ideas.

Our experience allows us to conclude that in the classroom there is a large variety of possible application of this method. Either individual work, group work or project development it is possible to apply mind mapping.

3. Method

Mind mapping can be a learning element of conversational practice that is effective in the study of one of the sections of pedagogy - "Didactics» (Didactics). Students collect vocabulary on the topic, do search works with text, lecture, remind vocabulary covered material, and classify categories, criteria, content, forms and methods of teaching. Student collects reference material, finds answers and talks on the topic «Didactics» (Fig. 1).

This method is effective in the warm-up speech at the beginning of the lesson, to sum up on the topic.

Thus, the students:

- create a database on the text;
- select lexical and grammatical structures necessary for comprehension and speaking skills;
- fulfill algorithms of speaking;
- develop monologue speech on the supports;
- proceed from monologue to dialogic speech using interrogative sentences from the database.

Fig. 1

Teacher determines tasks and degree of difficulty. It depends on the age of the students, their psychological state, level of training, ability to think creatively and on properties of the memory.

This method allows to realize a differentiated approach to learning.

Mind mapping is used as an aid for further work on the collage. Work on mind mapping can be in mode Teacher - Class and can be made by individual students, but in any case, all individually made mind mappings are discussed in small groups:

- define what they want to say,
- decide where better to gather information,
- how to note the data,
- how to present information.

3.1 Selection of Material

Pick up press cuttings, photographs, texts, lectures, etc. on this topic. Write down their own opinions, experiences, reports on the proposed topics on a piece of paper, in their notebooks. Teacher corrects errors.

All the selected material is collected in a folder for future work in the lesson.

3.2. Discussion of the Material in Small Groups

At this stage, students analyze and integrate individually collected material into a single unit.

They discuss how to arrange the material to highlight the most important information that reflects the essence of the concept.

Information on the degree of importance and relevance for the concept disclosure is located from the center to the periphery.

3.3. Design of the Collage

Each group glues selected images, texts, necessary information, pictures on the poster and colorful style "wall newspaper".

Discuss how to protect the collage, ie. all photos and pictures, students should be able to comment on the language.

3.4 Protection of the Collage

Each micro-group decides how to protect the collage, appoints a reporter, speaking the basic idea of the collage, and assigns roles. At the same time it is important that the speaker was able to explain why he chose that or other text, picture, photo. He should be able to answer their opponents' questions.

3.5 Evaluation of the Project

The project is evaluated on the following criteria: degree of information; design; adequate reflection of the social meaning of the concept.

This is the most important stage when students can discuss the creative work of their classmates together, to express their opinion on the subject, to argue, to hear the views of opponents. Evaluate not only someone's work, but also their own, through the prism of other studies and draws conclusions for themselves: that he would take good from other works when creating the next collage.

4. Discussion

In fact, this stage ensures the success of students' next creative work and determines their access to a higher level.

All this causes the system of requirements for specialists' training ready to implement innovative teaching methods. In the psychological aspect of the implementation of the principle of the person's cognitive activity there are internal conditions. As domestic conditions there may be different subjective factors: type and level of motivation of the person's relationship with the world and other people, ability to work. Therefore, the formation of a specialist means, first of all, the formation of his needs and motives, which ultimately determines and defines the conditions of the whole process of development of person's independent and creative thinking individual

Thus, it is necessary to note that the increase in the level of formation of future specialist's professional competence in polylingual education directly is related to the development of independent cognitive activity and creative thinking; ability to formulate and solve practical tasks in the field of professional activity, to carry out research activities; to master the language skills necessary for effective self-realization in their professional activities.

REFERENCES

1. Abylkasymova, A. E. (1998) Poznavatel'naya samostoyatel'nost v uchebnoi deyatelnosti studenta.
2. Buzan, Tony. (1999) Business Mind Mapping. Visuell organisieren, übersichtlich strukturieren, Arbeitstechniken optimieren. Wien, Wirtschaftsverlag Ueberreuter.
3. Dzhakupov, S.M. (2002) Sovmestno-dialogicheskaya poznavatel'naya deyatelnost – osnova effektivnosti processa obucheniya. *Vestnik Kaznu. Seriya Psychology i Sociology. No1*, 5-13.
4. Klarin, M.V. (1994) Innovatsionnye modeli obucheniya v zarubezhny pedagogicheskikh poiskah. Moskva: Arena.
5. Slastenin, V.A. (1997) Pedagogika: innovatsionnaya deyatelnost. - Moskva: Novaya Shola.
6. The Message of the President of the Republic of Kazakhstan, the Leader of the nation, Nursultan Nazarbayev to the people of Kazakhstan “Strategy” Kazakhstan-2050” - New political course of the established state» 14.12.2012. *Kazakhstanskaya Pravda from 15.12.2012; 437-438 (27256-27257)*.
7. The State Program of Education Development in the Republic of Kazakhstan for 2011-2020 from 07.12.2010. *Kazakhstanskaya Pravda from 14.12.2010; 338 (26399)*.
8. Torybaeva Zh.Z., Zhorabekova A.N., Toibekova, B.A. (2013) Development of Teachers-Psychologists' Professional Competences in Conditions Of Polylingual Education. *International Journal of Business and Social Sciences. 4(1)*, 193-195
9. Zhorabekova A.N., Toibekova BA, Torybaeva Zh.Z. Application of innovative technologies forming the foreign language future teacher's professional competences. *World Applied Sciences Journal (Indexed by SCOPUS. 22 (6)*, 779-782.

Арыстанбекова Қ. Д., Ибрагимова М. Н.

Қазақстан, Алматы, әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті

XIV-XV ҒАСЫРЛАРДАҒЫ ИТАЛИЯДАҒЫ КАПИТАЛИЗМНІҢ ӨРКЕНДЕУІН ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК МӘСЕЛЕЛЕРІ

Мақалада XIV-XV ғасырлардағы Италиядағы капитализмнің өркендеуін оқытудың тиімді жолдары қарастырылады.

XIV-XV ғасырларда капитализмнің өркендеуі ең алдымен Италияда қанат жайып, Европадағы буржуазиялық идеяны азат ету қозғалысының қажетті алғышартына айналды. Сабақта ең алдымен Италияның өнеркәсіп сауда қалалары гүлденуінің капитализмнің өркен жаюына жебеу болғандығына талдау жасаймыз. Әрі сол кездегі ең көрнекті Флоренция қаласы мысалға алынып түсіндіріледі. Сонымен қатар капитализмнің өркен жаюынан туындаған таптық қатынастар мен идеялық көзқарастағы өзгерістер ұғындырылады, идеялық көзқарастардың өзгерісі мен сол тұстағы дін қоғамының рухани үстемдігі арасында терең қайшылықтар туындап, орасан зор идеяда өзгеріс тудырғандығы түсіндірілуі тиіс.

XIV-XV ғасырларда Италияда капитализм өркенінің пайда болуын түсіндіргенде капитализм өркені деген ұғымнан бастап, студенттерге оның алда оқытылған капитализм өркенінің типтік белгілерін және оның туылу шарттарын қайта оқыту керек. Содан соң Италияның дүниежүзінде неліктен бастамашы болғанын студенттермен бірге талқылау қажет.

Сабақта Италиядағы қала мемлекеттерінің қиян-кескі бәсекеде ырықты орынды иелену үшін саудаға мән берген саясат қолданып, тауар шаруашылығын дамытуы капитализмді жебеудің қажетті факторы екендігі түйінді түрде атап көрсетілуі тиіс. Флоренцияның гүлденуі мысал етіліп мына мәселелер анағұрлым терең түсіндіріледі: саяси жағынан, өнеркәсіп сауда иелері, банкирлер, т.б. буржуазия қала әкімшілігін шенгелдеді; экономикалық жағынан, қолөнеркәсіп, сауда және қаржы ерекше дамыды, Италия ең үлкен банкі және қолөнеркәсіп орталығы болды. Студенттерге сабақта көрнекі құрал ретінде сандық мәліметтер мен суреттерді таныстыру қажет. Сонымен бірге, Италияның Жерорта теңізіндегі сауда орталығы болған орны, сауданың гүлденуі маңызды фактор екенін атап көрсету керек. Ең

соңында саясат, саяси орта және жағрафиялық орнын, т.б. жақтарын қысқаша қорытынды жасаған жөн.

Капитализм өркені ала келген өзгерістерді оқытқанда ой-желісін айқындап алуға назар аударылса болғаны. Қолөнеркәсіп шеберханасының кожайыны, саудагер және қаржылар жаңа көтерілген буржуазияға айналды, олар байлық пен реал дүниенің ләззатына беріліп сол адамның өз басының жетілуіне назар аударды, бұл сол кездегі христиан діні үгіттеген «құдайды» өзек ету, бақидан бақыт тілеу уағызына барынша қайшы болды. Сондықтан олар өз мұраттарын жүзеге асыру үшін, бәрінен бұрын идея саласында бір реткі ірі азаттық қозғалысын жүргізуді талап етті.

Сонымен қатар Италиядағы Флоренция, Венециядан кейін, Батыс-Солтүстік Еуропаның Германиясындағы кейбір қалаларда да капитализмнің өркен жайғанын айта келіп студенттерді Еуропадағы капитализм өркені жөнінде жалпы танымға ие еткен жөн. Сонымен бірге Германия федерациясынан басталған Еуропадағы дін реформасын оқытуға негіз қалау керек.

Италия әдебиет-көркемөнердің қайта гүлденуінің астарын және мәнін сабақта таныстыру қысқа болғандықтан мұны капитализм өркені мәселесімен бірлестіре отырып, әрі лайықты толықтап оқытуға болады. Әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуінің Флоренциядан бастау алуы әсте кездейсоқтық емес. Өйткені капитализмнің өркені ең алдымен осында пайда болды, әрі ең алғашқы буржуазия жүзеге асырылды. Жаңа гүлденген буржуазия өз басын жетілдіруді көздеп, ең алдымен идеялық жақтан орта ғасырдағы діни теологияның бұғауынан құтылуды қажет етті, алға басар зиялылар буржуазияның талабына сәйкес, олардың мүддесіне және талабына үйлесетін бірсыпыра идея қуаттамаларды ортаға қойды. Бұл оның алғышарты болды. Сонымен қатар Италияда онан да көп толып жатқан мығым шарт-жағдайлар болды. Бәрінен бұрын XIV-XV ғасырларда Италия батыстың сауда орталығына айналып, экономикада гүлденген жағдай жүзеге асырылды. Бұл мәдениеттің дамуына тиімді заттық орта әзірлеп берді. Бұдан өзге Италия табыла бермейтін дарындылар басымдығына ие болды. Әрбір қала республикаларының билеушілері мен бай саудагерлер қабілет иелерін өзіне тартып, талай-талай оқымыстыларды жинады. Флоренциядағы Медичидің сөзімен айтқанда: «Осынау ерекше қабілет иелеріне жүк артатын көлік ретінде емес, қайта аспандағы пері ретінде мәміле жасалды». Сонымен қатар, Италиядағы ұшан-теңіз мәдени мұралар әдебиет-көркемөнердің қайта гүлденуінің маңызды шарты болды. Италия ерте заманғы Римнің мекені, оның территориясында ерте заманғы Римнен қалған көптеген құрылыс

нышандары мен әйгілі мұрағаттары сақталды. Әрбір қала Византия империясымен (Шығыс Рим империясымен) және Араб империясымен ұзақ уақыттық экономика және мәдениет қатынасын сақтады. Византия империясы құрып жоғалғаннан кейін, ертедегі Греция мәдениетіне жетік оқымыстылар мен көптеген классикалық кітаптар Италияға ағылды. Ерте заманғы Греция, ерте замандағы Рим мәдениетін зерттеу және оны үлгі ету Италияда ағымға айналды.

Қорыта келе, сабақты оқыту барысында студенттерге XIV-XV ғасырлардағы Италиядағы капитализмнің өркендеуіне жан-жақты талдай жасап, Италияның Жерорта теңізіндегі сауда орталығы болғандығын және сауданың гүлденуі маңызды фактор екенін атап көрсету керек. Италиядағы қала мемлекеттерінің қиян-кескі бәсекеде ырықты орынды иелену үшін саудаға мән берген саясат қолданып, тауар шаруашылығын дамытуы капитализмді жебеудің қажетті факторы екендігі түйінді түрде атап көрсетілуі тиіс. Капитализм өркені ала келген өзгерістерді де айқындап көрсету қажет.

Арыстанбекова Қ. Д., Сандықбаева Ө. Д., Ибрагимова М. Н.

Қазақстан, Алматы, әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті

ИТАЛИЯДАҒЫ ӘДЕБИЕТ ПЕН КӨРКЕМӨНЕРДІҢ ҚАЙТА ГҮЛДЕНУІ МӘСЕЛЕЛЕРІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Мақалада XIV-XVI ғасырлардағы Италиядағы әдебиет пен көркемөнердің гүлденуі мәселелерін оқытудың тиімді жолдары қарастырылады.

Әдебиет-көркемөнердің қайта гүлденуі дегеніміз – XIV ғасырдан XVII ғасырдың бас шеніне дейінгі Европадағы жаңа гүлденген буржуазия талап еткен идеяны азат ету қозғалысын көрсетеді. Сабақта бұл қозғалыстың пайда болу себебі, сипаты, жетекші идеясы, әдебиет-көркемөнер жағындағы басты табыстарының кеңеюі және белсенді маңызы қатарлы жақтардан түсіндірілді.

Италиядағы әдебиет пен көркемөнердің гүлденуі сырттай қарағанда Европадағы алға басар зиялылардың Грецияның, Римнің классикалық мәдениет қозғалысын қайта гүлдендіру қозғалысы сияқты көрінді. Сол тұста әдебиет пен көркемөнер ерте замандағы Греция мен

Римде қатар гүлденген еді, бірақ орта ғасырлардағы «қараңғы дәуірде» құрып жоғалуға шақ қалды, XIV ғасырдан кейін ғана «қайта туындады» немесе «қайта гүлденді» деген сөзге бағыттай отырып талқы жүргізу ұсыныс етілді, әрі оның мәнін айқын түсіндіру керек. Әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуі Европада жаңа гүлденген буржуазия талап еткен идеяны азат ету қозғалысын әйгіледі. Ендігі оқытуда ол ерте заманғы Грециядағы гуманитарлық идеямен және гуманизммен салыстырылады.

Әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуінің ұйытқысы – «гуманизм». «Гуманизм» осы сабақтағы келелі ұғым, алдымен әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуінің әдебиет пен көркемөнер жағындағы мәдениет жетістіктерін үйреніп, студенттерді адамдық қасиетке мән беріп, сезімдік танымды күшейтіп, онан соң ұғымды жинақтай бастау ұсыныс етіледі. Студенттердің ерекшелігіне қарай, алдымен ұғымды айқындап, кейін студенттерге сабақты оқытып, тарихи шындыққа бірлестіре отырып талқылап түсіндіру қажет. Немесе христиан діні теологиясына салыстырып, талдау жасап, танымды тереңдету керек. Гуманизм дегеніміз – буржуазияның дүниеге көзқарасы, әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуінің жетекші идеясы. Әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуі дәуірінде ол философия және басқа да ғылым салаларының дамуын биледі. Гуманитарлық идеяның ұйытқысы – адамның құны мен атақ-абыройын тұрақтандыру, «құдайды» емес, «адамды» өзек ету. Осыны негізге ала отырып, гуманизм реал тұрмысқа мән берді, сонан еркіндікке, бақытқа, заттық ләззатқа берілді, христиан дінінің бақи дүниеге көзқарасына, нәпсіге тиым салуына қарсы тұрды. Адамдардың жасампаздық қуатын сәулелендіруді қуаттады, әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуі дәуіріндегі жазушы Берти «адам баласы өзін ойындағыдай өзгерте алады» деді. Гуманизм ғылыми тәжірибеге мән беріп тәуекел жасауға және баюға шабыттандырды, кәсіптен нәтиже шығару және байлыққа қол жеткізу моральды әрекет деп қарады. Қорытып айтқанда, гуманизм дегеніміз – шындық өмірдің бақытын жарату үшін күресетін, ұмтыла алға ілгерілейтін рух.

Италиядағы әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуінің әдебиет пен көркемөнер жағындағы жетістіктері. XIV ғасырда әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуі Италиядан басталып, XVI ғасырда жаппай гүлдену дәуіріне қадам тастады. Сабақта әдебиет және көркемөнер екі жақта баяндалды, мұнда гуманизмнің ішкі мәніне талдау жасауға назар аудару ұсыныс етілді. Боккаче «Он күнгі хикаяда» әйгілі діни қоғамның қараңғылығы мен шіріктілігін ашып, поптардың қулығы мен жалған ізгілігін мінеді, колөнершілер мен

саудагерлердің ақыл-парасаты мен іскерлігін мақтап, адал махаббат пен ардақты мінезді жырлады. Бұл автордың діни қоғамның нәпсіден тиылуына қарсы тұрып, адам қасиетін мадақтаған идеясын әйгіледі. Дантениң «Тәңірлік комедиясында» діни қоғамы мен феодалдар және ақсүйектер шенелді; еркіндікке, ақыл-парасатқа, білімге құштарлық рух мадақталды; гуманизм айқын түске боялды. Энгельс оны «жаңа дәуірдің ең алғашқы ақыны» деп атады. Петрарке өзінің «Өлеңдер жинағында» гуманистердің адам бақытын өзек еткен махаббат көзқарасын бейнеледі, «құдай туралы білім» дегеннің орнына «адам туралы білім» дегенді қоюды ең тұңғыш рет ортаға қойды. Сөйтіп «гуманизм атасы» деген атаққа ие болды. Көркемөнер саласында Давинчи, Микеланджело және Рафилль әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуінде «көркемөнердегі үш әйгілі» аталды. Көркемөнер ұстаздары орта ғасырдағы қатып семген діни стилді өзгертіп, шынайы сезімдегі кейіпкерлер бейнесі мен жанды да жалынды тұрмыстық суреттерді гуманитарлық идея мен реалдық әдісті ұштастырды. Сурет туындыларын қыстырма суретгермен бірлестіре түсіндіріп, гуманизмшілердің дінге болған ұстанымына талдау жасады.

Әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуінің маңызын былайша бөліп жинақтауға болады:

1. Идеялық тұрғыдан, яғни әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлденуі христиан дінінің бұғауын талқандап, адамның өзіндік танымын оятты. Шынайы өмірдегі бақыт үшін күресу рухын барынша қуаттап, ағарту идеясының пайда болуының негізін қалады;

2. Рухани тұрғыдан, яғни капиталистік түзімнің жеңісі мен дамуына жол ашты;

3. Әдебиет пен көркемөнер тұрғысынан, яғни әдебиет пен көркемөнердің қайта гүлдену дәуіріндегі ұшан-теңіз тамаша көркемөнер тарихының шұғылалы тарауына айналып, мәңгі нұр шұғыла шашты;

4. Жаратылыстық ғылым тұрғысынан, яғни гуманизм ғылыми тәжірибені дәріптеп, шындыққа мән беріп таяу заман жаратылыстық ғылымының туылуын жебеді.

Оқыту барысында бұрынғы мазмұндарға бірлестіре талдау жасап, студенттерді тарих пен тағылымды бірлестіре отырып, жаңа теңіз жолының ашылуы, діни реформа, ағарту қозғалысы сынды оқиғалардың идеяны азат етуге болған ықпалын түсіндіруді жетілдіру қажет.

Associated professor Aisyultanova K. A.,
senior teachers Atabayeva G. K., Ramazanova A. Zh.

*Republic of Kazakhstan, Almaty city
Al-Farabi Kazakh National University*

THE WAYS AND METHODS OF PRACTICAL SKILLS OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

This article deals with the ways and methods of practical skills of students in higher education institutions. The process of learning a foreign language increases the formation of creative independence, as it has the opportunity to use creative tasks and exercises within this subject, and that will require independent work of students. Learning self-study foreign language lessons stimulates the desire of students to perform tasks requiring great intelligence, imagination, desire for knowledge.

Nowadays it is very important not only to master English language but also to know it very well. There are a lot of methods of teaching it. English as one of the means of a dialogue and knowledge around the world takes a special place in the system of modern education owing to the social, informative and developing functions.

Teaching a foreign language is connected with the development both thinking and emotions and other spheres of a person. Importance and necessity of including of motivational and emotional spheres of a person of a pupil is underlined in the methodical literature of last years on teaching foreign languages. Mastering of the language in artificial conditions, that is out of the surroundings where it is spoken, demands creation of the imagined situations, being able to stimulate a communication in the language. Process of studying a foreign language promotes the formation of creative independence as there is a possibility of using creative tasks and exercises within the limits of the given subject which demands independent work from pupils. They are taught to use a language material for expression of their thoughts in a dialogical and monolog speech. We shall deal with the studying of methods and ways of development of practical skills in higher education which also promotes the formation and development of intellectual abilities among pupils that will raise the efficiency of teaching and educational process.

Teaching English can and should provide the achievement of practical, educational and developing aims. Besides, the practical purpose

the leading. The other purposes are reached in the course of mastering English in the conditions of pupils' active informative of power of apprehension and activity. Pedagogic, guiding and synthesizing these aspects, defines vision of a problem from its specific point of view.

I would like to pay a special attention to the development of independent creative activity in the teaching process. Teaching of independent activity at foreign language lessons. The aspiration to carry out the tasks demanding display great intellect, imagination, desire to get knowledge, dream; - here are necessary conditions of occurrence of a great interest in subjects. Independent work is considered to be the specific form of the school pupils' educational activity characterizing by all its features. As a matter of fact, it is the form of self-education connected with educational activity of the pupil in a class. The concept of independent pupil's work of modern didactics is sure to correspond with the organizing a teacher's role.

Various kinds of individual and collective pupil's activity mean independent work. They are carried out by them in class and extra activity at home according to the tasks without direct teacher's participation. Learning a foreign language at home and somewhere else out of class, assumes as a basis of consideration of independent pupils' activity. It represents various kinds of activity with education and bringing up of the pupil's character himself, his independent work should be realized as free for choice, internally motivated activity. It assumes performance by the pupil of number of actions entering into it, the comprehension of the purpose of the activity, acceptance of an educational problem, giving a personal sense to it, submission of other interests to performance of this problem and forms of employment of the pupil, self-organizing in the distribution of educational actions in time, self-checking in the course of performance and some other actions.

Mastering a foreign language is connected with the formation of pupils' pronunciation, lexical, grammatical, spelling and other skills. This is the basis of abilities to understand oral speech, to improve speaking, reading and writing. As far as it is known, skills are developed only during regular performance of certain actions of a teaching material, i.e. such actions which allow to listen, say, read and write repeatedly in studied language. Oral speech and first of all speaking practice is carried out directly in the presence of the interlocutors which role at school is carried out by the teacher and schoolmates. However teaching speaking is supposed to have certain stages for which independent work is the most adequate form.

At the English lessons students analyze the selected problem, defend their position. Students should be able to estimate the read works critically,

to state thoughts in written form according to the put problem, to learn to defend their point of view and to make their own decision in an understanding way in a class. Such form of a lesson develops mental pupils' functions, logic and analytical thinking and that is important, ability to think in a foreign language.

Work by a design technique demands from pupils a high degree of independence of search activity, coordination of their actions, active research, performing and communicative interaction. The role of the teacher consists in preparation of pupils for work on the project, choice of a theme, in rendering assistance by the pupil at scheduling, in the current control and consultation of pupils on a course of performance of the project with function of participator.

So, the basic idea of a method of projects consists in transferring accent from a various kind of exercises on active cogitative activity of pupils during joint creative work.

In conclusion I must admit that the project seen from the point of view of its process holds great promise for helping students in their efforts to further improve many aspects of their English-language proficiency. However, the potential of the project can only be fully manifested as more is understood about the nature of different types of tasks and as the teachers in the program gradually implement changes which they believe will result in a pedagogically sounder experience or the students.

REFERENCES

1. Fokina K. V., Ternova L. N., Kostychev N. V Methods of teaching foreign languages.-M.,Higher Education.,2008.p.149-152
2. Kunanbayev S. S. Modern foreign language education: methodology and theory. Almaty, 2005.p.262

аға оқытушы Ембергенова К. Р.¹,
Дауытова Ж. К.¹,
т.ғ.к. доц. Шукетаева К. К.²

¹Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ,
¹Абай атындағы ҚазҰПУ

БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН ДАМУДАҒЫ КОМПЬЮТЕРЛІ- МАТЕМАТИКАЛЫҚ ДАЙЫНДЫҚТЫҢ РОЛІ

В данной статье говорится об использовании программно-методических комплексов в обучении математике. Говорится о том, что такие комплексы открывают новые возможности перед преподавателями и обучаемыми, поскольку они позволяют связать воедино учебные программы, методическое обеспечение, использовать методы и средства математики по проведению лекционных, практических и других форм организации учебного процесса.

Решение проблемы сохранения фундаментальности образования в предметной области «математика» в личностно-ориентированной образовательной парадигме предполагает решение сложнейшей дидактической задачи синтеза знание-во-стандартизированного и личностно-вариативного компонентов образования с построением новой образовательной системы.

Соңғы кездегі білім беру саласындағы

- жаңа технологияның дамуы
- түрлі стандарттардың пайда болуы
- білім берудің әдіс-методологиясының көбейуі

себептерден білім беру сапасын арттыру бүгінгі күн өзекті мәселесі болып отыр.

Бүгінгі күнде мемлекеттік стандарт талабы бойынша сапа анықтамасы келесідей болып отыр сапаның қойылған талаптарды қанағаттандыра алатын амалдар жиынтығы.

Көрші елдердің білімге деген көз қарасын зерттесек, Россияда білім беруді модернизациялау концепсиясында орыс білім беру саясатының негізгі мақсаты «ескі білім негізінде жеке тұлға мен қоғам, мемлекеттің актуальды және заманауыл талаптарына сай сапасын қамтамасыздандыру» болып отыр.

Халықаралық эксперттердің тұжырымы бойынша елдер арасындағы бәсекеде математика және т.б. шынайы пәндер

стратегиялық роль атқарады. Сол себепті, Россияда білім беруді модернизациялау концепсиясында жаңа ғасыр білім беру стандартының негізгі жақтарын атап айтқанда, математика мен информатиканы бірінші орынға қойуы кездейсоқтық емес еді. Математикасыз адамның әлем туралы түсінігі дәл және толық болмаған болар еді. Себебі математика бүкіл әлемдік мәдениеттің негізгі элементі.

Өткен ғасыр ортасына дейін пәнді оқыту көзі базалық пән болып келді. Мазмұнның культурологиялық концепциясы психолог-педагог Е.В. Бондаревской., Л.С. Выготского, В.В. Краевского, С.В. Кульневича, С.Л. Рубинштейна ж.т.б. еңбектерінің негізінде жасалынды. Пән мазмұны адам мәдениетімен изоморфты деген қағида-ғылыми теория негізгі орын алады, бірақ ол жалғыз емес деген түсінік негізінде жасалынды.

Түсіндірудің әр түрлі формаларын (вербальды, белгілік, графикалық, көрнекті-іскерлік, т.б.) қолдану абстрактілі математикалық ұғымдардың мәні мен мағынасын түсіндіруде үлкен роль атқарады, дегенмен, түсіндірудің бір формасынан екінші формасына өте алатын және олардың ішінен әр бір жағдайға байланысты ең ыңғайлысын таңдауға болатын, арнайы тағайындалған әдістеме қажет. Психолог Л.М. Веккер ақпаратты жеткізуде бір ғана емес бірнеше жеткізу формаларын қатар қолданудың дұрыстығын көрсете білген, мысалы, құбылысты сөзбен жеткізуді графикалық түрде, формулалар арқылы, тәжірибені жариялау арқылы жеткізуге болады. Л.М. Веккер адамның ойын әр қалай әңгімелеп және ойын жеткізуде информация жеткізудің әр түрлі формаларын қолдана білуі, оның білетіндігінің бір көрсеткіші екендігін атап кеткен. Жағдайдың актуалдылығы тікелей математикалық білімнің спецификасы мен оқу материалының мазмұнының абстрактілі сипатымен байланысты. Сол себепті жазбалық бейнелеу материал қабылдау амалы болып табылады. оқу материалының мазмұнының спецификасы сәйкес, белгілі бір өлшемде жазба-символдыққа айланатын, пәндік-түсінуге әсер етеді.

Сонымен қатар математиканы оқытуда, жағдайдың вербализацияланбаған мәнінің жалпыланған бейнесі және жазба-символдық формадан ақпаратты жеткізудің басқа формаларына ауысу құралдарының бірі болатын, ақпаратты вербализациялау үлкен роль атқарады.

Жоғарыда ескерілгендей, психолог педагогтар түсіну сипатынан қандай да бір құбылысты немесе процессті түсіндіре білуді түсінудің кез-келген бір қағидасы деп бөліп қарастырған .

Білім беру технологиясы ретінде қарастырылатын-сұхпат ойлау қаблеттілігін арттыратындығы көптеген зерттеулермен дәлелденген.

Сонымен қатар, сұқпат екі адам бір-бірімен тіл табысқанда, түсінгенде ғана сұқпат болатындығын білген жөн.

Ерекше ескертіп кету керек, психологтар зерттеулерінің нәтижесінде есеп, мәтін және т.б. түсінуге субъектінің белсенділігі әсер етеді және жеке келісім, процессінде жаңалыққа жететін және оны қабылдайтын ізденіс.

Түсінгенге математиканы игеруді жеңілдететін шарттардың келесілер екені теория жүзінде дәлелденген және экспериментті түрде құпталған:

- процесінде математиканы оқытқанда бекітіліп, қолданылып жүрген «мағына» категориясының аспектісі ескерілетін математикалық ұғымдардың қалыптасатын амалдың мағыналық аспектілерінің ерекшеленуі;

- тыңдаушыны математикалық анализ жасауға үйретуде, оқу материалын түсініп-толықтыруда сұқпатты ең негізгі әдіс деп қолдану;

- ұғымды жеткізудің әр түрлі формаларын тыңдарманның таңба-символдық әрекетін мақсаттық ұйымдастыру арқылы қолдану;

- нақты жағдайларды абстрактылы математикалық ұғымдардың әр түрлі интерпретациялары арқылы модельдеуге үйрету;

- студенттердің өз оқу танымдылық талпыныстардан алған білімі мен қарастырылып отырған пән бойынша жинаған тәжірибесінің рефлексиясы арқылы жасаған коррекцияларын ұйымдастыру;

- математикадан тәжірибелік жұмыстар және арнайы творчестволық тапсырмалар орындау барысында пәндік ортаны ұйымдастыру;

- математикалық анализ курсына қарастырылатын өзгермелі процесстерді визуализациялау құралы ретінде ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану.

Шет елдер әдебиетінде компьютерді енгізу индустралды өндіріс барысында мамандық функцияларды атқаруда қажет болатын тәжірибе, ептілік пен алған негізгі білім қорын мақсат еткен білім концепсиясына негізделген деген қағида жиі кездеседі. Қазіргі таңда біздің қоғам өндірістің жаңа технологияға көшу дәуірінде. Сол себепті білімнің ескі концепсиясы жаңа талаптарға жауап бере алмайды.

Америка зерттеушілерінің бірі П. Нортон, ақпаратты тасмалдау құралдарының (ауызша жеткізу, кітап, кино, радио, телеарна, ЭЕМ) табиғаты адам психикалық құрылымы мен ойлау өрісінің қалыптасуы мен дамуына келтірер әсерінің зор екендігін атап көрсеткен.

Электрондық орта эксперименттеуге құмарлық, ептілік, құрымдылық, ынталану сияқты қасиеттерді қалыптастыруда үлкен дәрежеде әсер ете алады. Бұл қасиеттер творчестволық танымға қолайлы

жағдайлар жасайды. Бір қарағанға алыс көрінетін заттармен байланыстырады, ескі мен жаңа ақпараттар арасында тамаша байланыстар орнатады, нақты фактыларды жаңаша тануға мүмкіндіктер жасайды.

Компьютер көмегімен тыңдаушының ойлау өрісін қалыптастыру, оны жүйелік байланыстар мен заңдылықтар табуға бағыттау керек. П. Нортон айтуынша, компьютер адамдардың көптеген ұғымдар мен заңдылықтарды түсінуінің тамаша құралы болып отыр, дегенмен ол жатталған фактілер мен тәжірибелерді жинаған сананы құптайтындығын ұмытпаған жөн.

ЭЕМ туралы және оның барлық мүмкіншіліктерін білу, прогаммалау тілдерін білу, программалау, бар болғаны компьютер мүмкіншіліктерін пайдалану жолындағы алғашқы қадымдар болып табылады. Шынында эффектілі деп, студенттің ой- өрісін қалыптастыратын компьютерлік білім беруді ғана айтуға болады.

Білім беруді компьютерлендіру- жаппай компьютер шығару, немесе оқу процессінде оларды толтырып тізіп қою емес. Оқу процессін автоматтандыруға болатын мүмкіншілік адаммен орындалатын функциялар қалыптастырылған және техникалық құрылғылар көмегімен үйлесімді жасалғанда туады. Сол себепті, оқу процессін жобаламас бұрын оқытушы оның автоматтандырылған және автоматтандырылмаған бөліктері арасындағы байланыстарды анықтап алған жөн. Кейбір әдеби дерктер бойынша, автоматтандырылған тәртіп оқу материалының мазмұнының көлемінің 30%-не дейін жете алады. Бұл деректер оқу пәндерін компьютерлендіру тізбегін таңдауға көмектеседі. Әрине, ол бірінші мазмұны формализацияланатын логика-математикалық аппаратты қозғайды.

Оқу процессін жобалағанда оған пән жағынан жиналған білім және оқу пәнін игеруге және пәнді игеруге керек білімді ескерген жөн. Оқыту программасы оқытудың неқұрлым көп фрагментін алса, мазмұнның екінші бөлімі, сол құрлым, көп орын алады. Бұл жерде математика элементтері, формальді логика, пысықтау есептерін шешудің эвристикалық әдістері қолданылуы мүмкін.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТ

1. Брейтигам Э.К. Личностно-ориентированное математическое образование. // Стратегия образования. №6 (ноябрь-декабрь) 2004.
2. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. – М.: Народное образование 1998.
3. Основы кредитной системы обучения в Казахстане. / Под редакцией Ж.А.Кулекеева, Г.Н.Гамарника, Б.С.Абдраилова, 2004.

Т. Ғ. К. доц. Шукетаева К. К.

Абай атындағы ҚазҰПУ

БІЛІМ АЛУ САЛАСЫНДАҒЫ ҚАШЫҚТАН ОҚУДЫҢ АТҚАРАТЫН РӨЛІ

В данной статье дается предпочтение дистанционным формам обучения. Они очень эффективны в сфере дополнительного образования или повышения квалификации.

Бүгінде Интернет біздің өмірге етене енген. Жаңа өмірде білім алуды компьютер мен Интернетсіз қарау, тіптем, мүмкін емес. Қазіргі студенттер мен мектеп оқушылары өз өмірлері мен білім алуда компьютер мен Интернетті ең негізгі құралға айландырған.

Жаңа қоғамда ақпараттың үнемі және жоғары қарқынмен дамумен болуынан мамандарға бүкіл өмірінде оқумен болу қажеттігі туады. Бұрын маманның бір кезде алған білімі бүкіл өміріне жететін. Қазіргі заманда “өмір бойы білім алу” идеясы жаңа білім беру технологиясы мен білім беру әдістерін іздеу қажеттілігін тудырады. Қашықтан оқыту мен Интернет технологияның мамандардың үздіксіз оқуы, екінші білім алуы мен білім алуды ыңғайлыландыруда қосатын үлесі мол. Білімді өмір бойы алу, немесе басқа маман таңдау қашықтан оқыту потенциалын арттырады. Интернет технологиясының дамуы қашықтан оқу мүмкіншіліктерін дамытты. Әлемде сансыз көп қашықтан оқыту курстары мен қашықтан оқыту университеттері пайда болды.

Жаңа заманда, дербес компьютер біздің ажырамас негізгі құралымыз, тіптем, оның көмегімен оқу процессін жүргізуге болатын заман туғанда оқу процессіне электрондық құралдар енгізу қажеттілігі туады.

Білім алуда жаңа программалық және техникалық құрылымдарды қолдану-технологияландыру электрондық білімді жетілдіре түспек. Жаңа технология ақпаратты қызықты, әрі түсінікті етеді, білім беру процессін оқыту жүйесі мен студент арасындағы қарым-қатынасты жақсарта отырып әрілендіреді.

Интернет желісінің дамуы, Интернетке енудің ыңғайландырылуы, жылдамдығының артуы, мультимедия технологиясының дамуы, дыбыс және видео қашықтан оқыту курсының қызықты өтуі мен сапалығын арттырады. Компьютер мен Интернеттің бар әлемге тарап, барлық жерге жетуі-жер шарының кез-келген жерінен білім алу

мүмкіншілігін тудырып отыр. Олар білім алу процессін, классикалық білім алумен салыстырғанда, өте тиімді әрі ыңғайлы, қарапайым етуде.

Сіз өмір сүретін қалада сізге керек курс болмауы мүмкін. Қашықтан білім алу үшін, Интернеттен өзіңізге керек курсты іздеп тапсаңыз болды, сайтта тізімге тіркеліп, банк арқылы, немесе басқа да жолдармен оқу ақысын төлейсіз. Білім алу процесі білім беруді ұйымдастырушыны да сізді де әуреге салмайды. Әдеттегі оқу басталардағы формальді әурегершіліктер болмайды.

Ыңғайлы, еркін, сапалы білім алуда оқу курстарын таңдаудың жаңа мүмкіншіліктері пайда болуда. Әр түрлі ел, әр түрлі университеттен әр түрлі курс таңдауға болады. Бір уақытта бірнеше жерде оқуға болады және курсты да салыстырып, қай ұнағанына жазылуға болады. Аз уақыттан соң, әр түрлі мамандықтарға арналған, желілерде ең керемет қашықтан оқыту курстары пайда болады. Ең тиімді технология, ең білікті оқытушы, қалаған елдің ең алдыңғы қатарлы оқу орындарында оқу мүмкіншілігі пайда болуда.

Кез-келген жерде, кез-келген уақытта оқу мүмкіншілігі студенттерге өз үйренген ортасында отырып оқу, күнделікті өмір сүру тәртіп- ережесін бұзбай-ақ, тіпті, жеке бір өзі үшін курсты оқу графигін жасауына да болады.

Қашықтан оқытудың дәстүрлік оқыту түрінен көп артықшылықтары бар. Оқыту курстарының бұл түрі бойынша сіз кез-келген уақыт-мезгілде әрі қабілетіңізге қарай қанша игере алғаныңызша қаншалық қажетіңізге дейін оқуыңызға болады. Қайта оралып өткен материалдарды тез немесе жай, өзіңіздің қабылдай алу қабілетіңізге қарай, қажетінше қайталап отыруыңызға да болады. Сізге уақыт бойынша еш шектеу болмайды-өз жағдайларыңыз бен күнделікті жеке күн тәртібіңізге қарай оқу уақытын таңдауыңызға болады. Оқу уақытын, оқу материалдарын қабылдау қабілетіңізге және курстың алдын ала жарнамаланған программасы мен білім алу уақытына қарай, оңтайлы өзгертіп отыруыңызға болады. Осылай уақыттан алған еркіндік сізді білім алудағы асығыс-шалағайлық пен, тіптем, түсінбей қалудан сақтайды. Әрі күнделікті жұмысыңыз немесе оқуыңыздан қол үзбей оқу мүмкіндігіне ие боласыз. Сізге басқа қала, елге барудың қажеті жоқ болып шығадыда, қашықтан білім алу дәстүрлік білім алудан көп арзан болады.

Қашықтан білім алу аудиториялық білім алудан әлде қайда арзан болады. Себебі, жол жүру, басқа қалада қонақүй ақысы, квартира жалдау, білім беруді ұйымдастыру шығыны (сабақ өту орны үшін төлеу, коммунальный, оқытушы, т.б. қызметшілер үшін төлеу) сияқты шығындар болмайды.

Адам басқа ел, басқа континенттен болса да еш кедергісіз, еш виза, билет, қонақүйсіз қалаған уақытында оқи алады.

Адам жасы, мамандығы, түрлі кемшілігі, ұлт-нәсілі сияқты, жағымсыз қылықтары, ұялшақтық, немесе дәрежелік сияқты кемшіліктеріне қарамай білім алуына болады. Барлық адам барлық уақытта күндізгі оқуда оқи алмайды. Оқырмандар тізіміне басқа адам атымен тұрып-та оқуға болады. Оқуға оқырмандардың жас жағынан сырт көрінісі, ден-саулық, психика, ұлт-нәсіл сияқты т.б. жағынан әр түрлілігі әсер етпейді. Өз компания, фирмасы бар іскер адамдар, мысалы, өз ісінен қол үзіп сыртта оқи алмайды. Сол сияқты үлкен жан ұя бағатын, жан ұясында өзге табыс табатын мүшесі жоқтар үшін ең дұрыс жол- осы қашықтықтан оқу болмақ. Күнделікті істеп жүрген тірлігімен бірге білім алуды да қатар алып жүру мүмкіншілігі пайда болды.

Мүгедек және сол сияқты түрлі басқа кемшіліктері бар – кем тарларға оқу мүмкіншілігі пайда болды.

Қашықтан оқытуды қолданғанда университеттер әр түрлі ел, әр түрлі нәсіл, әр түрлі қала, т.б. – студенттер санын арттыра алады.

Қашықтан оқыту жүйесінің дербестігі. Оқушы өзі оқу уақытын-ырғағын таңдайды, кей тақырыпты бірнеше рет қайталап, ал кей бір тақырыптарды тастап кетуіне, ұзақ не тез, арасында демалып не еш үзіліссіз бітіруіне болады. Студент пәнді сессия кезде тез, қысқа уақыт мерзімінде қарап шықпайды, қашықтан оқу уақыты арасында асықпай терең білім алады. Бұлай оқыту жүйесі студентке өздігінен білім алу қасиетін қалыптастырады.

Тәжірибе, қашықтан оқытын бала жинақы, мобилді әрі пысық болатынын көрсеткен. Бұл қасиеттерсіз ол оқи алмаған болар еді. Қашықтан оқу қажеттілігі туып және осы қасиеттер қатар жүрсе, онда өте қажет мамандар дайындалып шыққан болар еді.

Оқу процессін құжаттандыру-оқушыда өзінің оқыған курсы, тьютормен электронды хат алмасулары, уақыт өте ол қажетінше қажет кезде қайта оралып, оларды қайра қолдануына болады.

Қашықтан оқыту шексіз көп адамға білім бере алады және қызықтырушылық туғыза алады, білім беру сапасын арттырып, әр түрлі жастағы адамдармен және қалаған уақытта жүргізе алады.

Қашықтан оқуда оқушы көп психологиялық әсерлерден құтылады- топ алдында, ұстаз, көпшілік алдында қорқу, емтихан, тест сияқты сынақтардан өткенде сасу, асығу. Дәл солай, керісінше, ұстаз да көпшілік алдында кездейсоқ кедергі, ыңғайсыздықтардан сасу, асығу, қобалжу т.б. себептермен ойын дұрыс, толық жеткізе алмауы мүмкін.

Қашықтан оқу курстарын дамыту факторлары:

- Мультимедияландыру-бейне, дыбыстандыру-слайдфильм, анимация, графика
- Жақсы интербелсенділік, үрдістер мен құбылыстардың математикалық модельдерімен қоса
- Аудио, видео ағындарын қолдану
- Бақылау, тестілік тапсырмалардың алуан түрлілігі
- Мультимедия көмегімен оңай қабылданатын мол оқу материалы
- Оқырмандардың бір-бірімен хабарласа-сұқпаттаса алуы
- Курсты жеткізудің үйлестірілген әдістерін қолдану-Интернет, CD-ROM т.б. жазылған программаларды қолдануларды айта келіп қашықтан білім алу жаңаша білім алудың екі принципі -«білім бәрі үшін» және «өмір бойы білім алу» -дамытатындығын айтқымыз келеді.

Мақала соңында аздап электронды білім беруде кей бір жағымсыз жақтары барын да ескеріп кеткен жөн. Ол ұстазбен жеке сұқпаттасу жоқтығы. Бұл кемшіліктен көрі, әрине, артықшылыққа көп жақын, себебі; ұстазды көру- білімді бағалауда түрлі қолаңсыздықтар тудыруы мүмкін. Дегенмен, ұстаздың ол пәнге деген сүйіспеншілігін, білім берудегі эмоционалдық күйін еш бір жаңа технология толық жеткізе алмайды. Ұстаздай ол пәнге деген білім алушыда сүйіспеншілік-ынтаны еш бір техника тудыра алмайды.

Ұстазсыз тәжірибелік ұстаным болмайды. Кейбір ЖООда тәжірибелік білім алуға білім алушыларды, белгілі бір уақыт белгіленіп, шақыруға арнайы уақыт бөлінеді. Дегенмен түпкілікті білім ал үшін бұл жеткіліксіз.

Дәл қазіргі уақытты алғанда қашықтан оқуға болатын пәндер тізімі жеткіліксіз болып отыр. Олар қазірге компьютерлік және бизнес-мамандықтар ғана болып отыр.

Білім алушы дәстүрлік оқудағы, сыныптастармен, ұстаздармен тікелей арласу, студенттік өмір, дәрістерге қатысу, курстастармен ой бөлісу сияқты, құндылықтардан айырылады. Қашықтан оқуда білім алушы бір өзі күресуге тиіс болады. Ұстаздармен, кейде тіптем, курстастармен интернет арқылы сұқпаттасу мүмкіншіліктері болса да ол тіріні алмастыра алмайды.

Қашықтан оқыту сізді қатаң бақылап, қуаламаса да сіз бар күшіңізді жинап өз жігеріңізбен күресумен боласыз.

Дәл қазір қашықтан білім алу әлі жақсы жетілмеген. Себебі ол білім алудағы ең жаңа сала. Осы себептермен, оқу құралдарын жасауда

осыларды, ал тәжірибелікте дәстүрлік білім алу формасы сақталғаны жөн болып отыр.

Көптеген Web-іскерлер өз сайттарын безендіруге онша уақыт көп бөлмейді, тек қара мәтін терумен шектеледі. Енді біреулер, өздерін біреулермен салыстырып, өздерін жақсы көрсетіп- сапа индикаторына айлануда.

Сайт тиімді болу үшін қолданушы көзқарасы бойынша қарау керек. Әрі, жоспарлау процесі көп шығынды, еңбекті қажет етеді. Сіз тұтынушы талабының бәрін қанағаттандыра алсаңыз ғана сіздің сайтыңыз жоғары дәрежеде болады.

Ең жақсы сайттар-бұл тартымды көрініп, негізгі ойды жинақы, түсінікті сипаттап, ақпаратты экраннан ұзақ күтпеген болып табылады, оңай есте сақталады.

Өкінішке орай барлық талапқа жауап беретін сайт бір адам ғұмыры жетпейтін еңбекті, немесе, бірнеше мамандар қатысуын талап етеді.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТ

1. Гаевский А. Ю., Романовский В.А. HTML и Java Script.-М.: «Триумф».-2000.
2. Н. Исабек «Компьютерлік технологиясы пайдаланудың оңтайлы өлшемдері
3. Ә. Мажитова оқушылардың ойлау қабілеттері мен коммуникативтік дағдыларын дамыту
4. Кириленко А. HTML-Санкт-Петербург.2005.
5. Черкасова Ю. М. Информационные технологии управления.- М.: Инфра-М, 2001.
6. Балафанов Е. К., Бурибаев Б., Даулеткулов А. Новые информационные технологии, Алматы, Джагамбек, 2002 г, 442с (на русском и казахском языках)
7. Пидкасистый П. И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов. М.: Педагогическое общество России, 2005. 144 с.

Медеткан Ж. С., Ибрагимова М. Н., Тойшубекова Ж. К.

*Қазақстан, Алматы, Тұран университеті, әл-Фараби атындағы
Қазақ Ұлттық университеті, Қазақ мемлекеттік қыздар
педагогикалық университеті*

КРЕДИТТІК ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІ БОЙЫНША СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫН (СӨЖ) ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Мақалада кредиттік оқыту жүйесі бойынша студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру жолдары жайлы айтылған.

Еуропа мемлекеттерінің оқу министрліктері 1999 жылы маусымда Болоньядағы мәлімдемесінде еуропалық жоғарғы білім кеңістігін қалыптастыру, яғни білім беру ісінде өзара тез түсіністік табу мәселесін шешкен болатын. Осыған орай білім беру саласындағы өзгерістер, ЖОО-да кредиттік жүйе бойынша оқыту білімді жеке тұлғаға бағыттауға, оның қабілетін, дарынын дамытуға, болашақ маманның жеке тұлға болып қалыптасуына, оқу үрдісінде өздігінен білім алуына жаңа талаптар қойып отыр. Бұл аталған мәселелерді жан-жақты ойластырылған студенттердің өзіндік, танымдық қызметтерін ұйымдастырудың формасы ретіндегі СӨЖ жұмыстары арқылы шешуге болады. СӨЖ – жоғарғы оқу орындарының үрдісінде студенттердің өзіндік әрекетін ұйымдастыру мен басқарудың ерекше бір құралы [1, 19]. Бұл мәселеге Ястребова Е.Б., Ерецский М.И., Гарунов М.Г., Блохина Р.А., Сабодашев В.П., Вербицкий А. сияқты ғалымдар үлкен мән беріп, зерттеген [2, 192].

Кредиттік оқу жүйесіндегі СӨЖ ұйымдастырудың студенттер үшін маңызы – болашақ мамандар білімнің әртүрлі аймағынан ақпаратты қолдана отырып, нақтылы тәжірибелік мәселелердің шешуін тауып үйренулеріне әсерін тигізеді.

Студенттердің өз бетінше жұмыс істеуін ұйымдастыру мәселесі негізінен оқытушының шеберлегін, оның біліктілігінің деңгейімен және ұйымдастыра білу қабілетімен тығыз байланысты. Негізінен, СӨЖ ұйымдастыру және өткізу технологиясы мынадай элементтерден тұрады:

1. Студенттердің өзіндік жұмыстарын жоспарлау;
2. Әдістемелік қамтамасыз ету;
3. Бақылау және орындау бағасы;

4. Талдау және жетілдіру [3, 152].

СӨЖ нәтижесінің жақсы болуы үшін оқу әдістемелік және анықтама-нормативтік материалдар қажет.

Қазақстан тарихын оқытуда студенттің өзіндік жұмыстарын ұйымдастыру жолдары – оқу жылының басында СӨЖ тақырыптары беріледі. Тапсырма тақырыптарын таңдау студенттердің өз қалауында. Белгілі бір тақырыптарды зерттеу, саралау барысында студенттердің қосымша әдебиеттермен жұмыс істей білу дағдылары қалыптасады, өз ойын тиянақты, тұжырымды жеткізе білуге үйренеді. Мұнда тапсырманы реферат, шығарма түрінде өткізеді. Сол тақырып бойынша тарихи әдебиеттерден конспект, тезис жазу тапсырмалары да беріледі. Нәтижесінде студенттердің сол тақырып туралы түсінігі қалыптасады.

Жоғары оқу орындарында студенттердің өздік жұмыстарының қарапайым және қолайлы түрі – коллоквиумдар болып саналады, ол белгілі бір тақырыптағы баяндама немесе деректі мәселені талқыға салатын ғылыми жиналыс түрінде ұйымдастырылуы мүмкін. Бұған мұғалімдердің де шығармашылық әдіс-амалдары қажет. Мысалы, студенттердің жазған баяндамаларын, пікір-талас ұйымдастыру арқылы қабылдаған әлдеқайда тиімді [4, 5].

Оқу ісінің синтезін құрайтындықтан, болашақ маман үшін, әсіресе, тарихшы мамандар үшін өте қажет ғылыми жобаны ерекше атап өткен жөн. Бір ғылыми жобаны 2-3 студент орындаса жобаның практикалық сапасын арттыруға болатындығы көрінеді, яғни, бұл топтастырған тәсіл өз бетімен жұмыс істеуге, өзара көмек көрсетуге, шығармашылығын және жауапкершілігін арттыруға себебін тигізетіндігі анық. Өйткені жобалау кезінде студенттер таңдау еркіндігін алады.

СӨЖ ұйымдастырудың қазіргі заманға сай тиімді жолдары:

- оқыту үдерісіне ғылыми дәйектелген және жете зерттелген оқулықтар мен әдістемелік оқу құралдарын енгізу.

- оқыту үдерісіне инновациялық технологияны енгізу (электронды оқу құралы, компьютерлік оқыту бағдарламалары, бақылайтын бағдарламалар, демонстрациялық бағдарламалар, компьютерлік модельдер және т.б.)

Қазіргі информациялық тасқын және жылдам өзгеріп отырған технологиялар ғасырының білім жүйесіне жасайтын әсері зор. Студенттің өз бетінше орындалатын жұмысын ұйымдастыруда, дидактикалық тапсырмаларды орындауы нәтижелі болатындай оқу үрдісін жүргізуде компьютерді негізгі құрал ретінде пайдалану қажеттілігі шығады. Компьютерді сабақта әрдайым қолдану, өзіндік жұмыстың компьютерлік технология негізінде жүргізу барысында

мамандық студенттеріне кәсіби біліктіліктерін арттыруға, болашақта өздерінің нақты іс-әрекеттерін жоспарлауда, ұйымдастыруда компьютерлік технологияны пайдалануға, танымдық дербестікті қалыптастыруға негіз болады. «Кейс - стади» технологиясы – СӨЖ ұйымдастырудағы тиімді жолдардың бірі. Оны орындау барысында студент өзінің жаңашыл ойын, дәстүрге кірмеген әдіс-амалын көрсетіп жеткізуіне болады. Компьютермен оқыту барысындағы студенттің өзіндік тапсырманы дербес орындау біліктілігін танымдық дербестіктің көрінісі деп қарастыруға болады [5, 103].

Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастырудағы *Portfolio* әдісінің маңызы. 90-жылдары Еуропа Қауымдастығы елдерінде өзін-өзі бағалау құралдарын жасау кеңінен қолға алынып, Еуропа кеңесі жасаған «Тілді меңгерудің жалпыеуропалық құзыреттері» қарастырылды. Мұнда «Portfolio European des Langues» көптілділікті және мәдениетаралық түсінікті дамытуға ықпал ететін құжат қабылданды. Portfolio дәстүрлі түрде Францияда қолданылып келді. Portfolio өз бетінше орындалған жазба жұмыстардың, шығармашылық (жобалық) тапсырмалардың жиынтығы, оны студент оқытушы белгілеген уақытта өткізеді. Осылайша «ағылшын» Portfolio-сы студенттің жазба жұмыстарын бағалау құралы болады және оқу үдерісінің сапасы жайлы кері байланыс жасап отырады [6, 321].

Студенттерге Қазақстан тарихы пәні бойынша жүргізілетін студенттің өзіндік ізденіс жұмыстарын тиімді ұйымдастыра білудің де маңызы зор. Қазақстан тарихынан ізденіс жұмыстарын ұйымдастыру студенттің білімін тереңдетуге, ой-өрісін кеңейтуге, олардың тілді үйренуге ынтасын, құмарлық сезімін оятуға көмектеседі, олардың жан-жақты қабілеттігі мен шығармашылық күшін дамытады және алған білімдерін іс жүзінде қолдана білуге көмегін тигізеді. Студент аудиториядағы сабақ үстінде ғана білім алып қоймайды, өзіндік ізденіс жұмыстарын орындау арқылы да Қазақстан тарихынан білім деңгейін кеңейтіп отырады. Студенттің өзіндік ізденіс жұмыстарын ұйымдастыру мынадай мақсаттарды жүзеге асыруды көздейді. Біріншіден, студенттердің тарих пәні бойынша алған теориялық және практикалық білімдерін бағдарламадан тыс материалдармен толықтыра, жетілдіре түсу. Екіншіден, қазақтың тарихы туралы, ол туралы жазған деректер мен зерттеулер арқылы қосымша әдебиеттермен таныстыру. Үшіншіден, тарих пәні бойынша түрлі үйірме, пән апталығы, конкурстар ұйымдастыру және студенттерді ғылыми-практикалық конференцияларда баяндамалар жасату арқылы олардың тарихқа деген қызығушылығын арттыру, патриоттық сезімін ояту.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Асанов Н. Өзіндік жұмыстардың ерекшеліктері. Алматы, 2004, 19-б.
2. Шкутина Л. А., Плотников В.М., Егоров В.В. Основы исследовательской работы в профессиональной педагогике. – Алматы: Ғылым, 2000. – 192 с.
3. Құдайқұлов М. Ә. Нарықтық оқытудың жүйесі мен технологиясы. – Алматы: ҚазҰПУ, 2010. – 152 б.
4. Смирнова И. Э. Модели обучения в системе высшего образования // Инновации в образовании, 2006. – №1. – С. 5.
5. Абдукаримова У. Самостоятельная работа студентов. Алматы, 1999, 103-б.
6. Амирова А. С. Педагогикалық технологияларды оқу-тәрбие үдерісінде пайдалану әдістемесі: оқу-әдістемелік құралы. – Алматы, 2011. – 321 б.

м. п. н. Пазылова А. А., м. п. н. Отегенова О.,
доцент Исаева К, м. п. н. Каленова И. С.

Казахстан, Жетысай, университет «Сырдария»

ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ КОММУНИКАТИВНОСТИ В НЕЯЗЫКОВОЙ СРЕДЕ

For fast and effective language learning in non-linguistic environment requires the student's interest that, promotes to efficient study of non-native language. For his effective study it is necessary to take into account psychology of studying and use the unconventional methods of educating.

Современный учебный процесс организовать без новых педагогических технологий невозможно, так как они являются требованием времени и реформ непрерывного образования.

В настоящее время в Казахстане идет становление новой системы образования, которое ориентировано на вхождение в мировое образовательное пространство, «Программа - 2050» дает новый ход образованию РК. Этот процесс сопровождается существенными

изменениями в педагогической теории и практике учебно-воспитательного процесса.

Изучение языка в короткие сроки требует большой усидчивости, заинтересованности. При четкой целевой установке такой курс мобилизует эмоционально-волевые резервы личности обучаемых, допускает высокий темп занятий. Поэтому в учебно-методической литературе последних лет понятие краткосрочности стало употребляться в сочетании с понятием интенсивности обучения.

Работа с постоянным составом учащихся позволяет тщательно проанализировать их типичные языковые и речевые ошибки, учесть действие языковой интерференции.

Речь - это вид деятельности человека, реализация мышления на основе использования средств языка (слов, их сочетаний, предложений и пр.). Речь выполняет функции общения и сообщения, эмоционального самовыражения и воздействия на других людей.

Хорошо развитая речь служит одним из важнейших средств активной деятельности человека в современном обществе, а для школьника - средством успешного обучения в школе. Речь - способ познания действительности. С одной стороны, богатство речи в большой степени зависит от обогащения ребенка новыми представлениями и понятиями; с другой - хорошее владение языком, речью способствует успешному познанию сложных связей в природе и в жизни общества. Дети с хорошо развитой речью всегда успешнее учатся по разным предметам.

Могут быть выделены следующие периоды речевого развития человека:

младенческий возраст — до 1 года — гуление, лепет;

ранний возраст — от 1 года до 3 лет — овладение слоговым и звуковым составом слова, простейшими связями слов в предложении; речь диалогическая, ситуативная;

дошкольный возраст — от 3 лет до 7 лет — появление монологической, контекстной речи; появление форм внутренней речи;

младший школьный возраст — от 7 до 10 лет — осознание форм речи (звукового состава слов, лексики, грамматического строя), овладение письменной речью, понятие о литературном языке и норме, интенсивное развитие монолога;

средний школьный возраст — от 10 до 15 лет — овладение литературной нормой, функциональными стилями речи, начало формирования индивидуального стиля речи;

старший школьный возраст — от 15 до 17 лет — совершенствование культуры речи, овладение профессиональными особенностями языка, становление индивидуального стиля.

Есть несколько условий, без соблюдения которых речевая деятельность невозможна, а следовательно, невозможно и успешное развитие речи учащихся.

Первым условием возникновения и развития речи человека является потребность высказываний. Без потребности выразить свои стремления, чувства, мысли не заговорили бы ни маленький ребенок, ни человечество в своем историческом развитии. Следовательно, методическим условием развития речи учащихся является, во-первых, создание ситуаций, вызывающих у школьников потребности высказываний, желание и необходимость что-то высказать устно или письменно.

Второе условие любого речевого высказывания — это наличие содержания, материала, т. е. того, о чем нужно сказать. Чем этот материал полнее, богаче, ценнее, тем содержательнее высказывание. Четкость, логичность речи зависит от того, насколько богат и насколько подготовлен материал. Следовательно, методическим условием развития речи учащихся является тщательная забота о материале для речевых упражнений (рассказов, сочинений и пр.), о том, чтобы речь детей была по-настоящему содержательной.

Выражение мысли и общение между людьми возможно только с помощью общепонятных знаков, т. е., главным образом, слов, их сочетаний, различных оборотов речи. Поэтому третье условие успешного речевого развития — это вооружение их средствами языка. Детям нужно дать образцы языка, создать для них хорошую речевую среду.

Следовательно, методическим условием развития речи учащихся является создание широкой системы речевой деятельности: с одной стороны, восприятия хороших образцов речи, достаточно разнообразных и содержащих весь необходимый языковой материал, с другой стороны, создание условий для собственных речевых высказываний, в которых школьник мог бы использовать все те средства языка, которыми он должен овладеть.

При всех преимуществах ориентации на известный состав обучающихся нельзя упускать из виду, что любая учебная группа — всегда коллектив индивидуальностей и эффективность усвоения предъявляемого речевого материала будет зависеть от четкой индивидуализации методических приемов в соответствии с особенностями личностных свойств обучаемых.

Для начала нужно провести «настраивающую» беседу и завершить ее письменным сочинением, которое и послужит своего рода тестом для определения интересующих нас данных. Из предлагаемых тем назовем: «Мои друзья», «Домашние животные», «Моя семья».

Отбор текстов для чтения в данной группе проводится вместе с обучающимися. Текстовым материалом может быть представлен любой журнал, газета на русском языке. Это позволяет обучающимся выбрать по названиям и после беглого просмотра те рассказы или отрывки, которые привлекут их внимание, а затем мотивировать свой выбор. Так с первых шагов формируется творческое отношение обучающихся к процессу занятий. Преподаватель предлагает свои варианты выбора, останавливаясь на текстах, которые вызовут активную речевую реакцию, дадут простор для споров и дискуссий в данной группе.

Для определения оптимальных форм организации учебной работы важно также опираться на знание индивидуальных творческих способностей обучаемых, их коммуникабельность, особенности мышления, типы восприятия, памяти.

Обучая устной речи, мы исходим из того, что научиться говорить можно только говоря. Следовательно, задача педагога — «разговорить» обучающихся, мобилизовать, активизировать их речевой потенциал, помочь им преодолеть психологическую скованность, увлечь предметом беседы, нестандартной формой занятий, чтобы заговорили даже самые молчаливые и неконтактные.

Обучение устной речевой деятельности в среде изучаемого языка не должен, по нашему мнению, замыкаться только в рамках аудитории, где создается лишь имитация языковой среды. Мы разрабатываем тип «внеаудиторного» занятия по данной теме. Такое занятие дает познавательный материал, но вырабатывает в основном лишь навык аудирования.

Практика показывает, что на обычной экскурсии, как и в любой другой обстановке, у обучающихся может вовсе не возникнуть потребность заговорить, и тогда наша методическая программа будет выполнена лишь наполовину.

Задача преподавателя состоит в том, чтобы находить стимуляторы речевой активности, чтобы студент не был пассивным внеаудиторное время в восприятии новой информации.

Например.

Шаблон «преподаватель - студент» ставит некий барьер и не дает обучающемуся раскрепоститься в своих мыслях, поэтому знакомство с группой можно начинать и не в аудитории. Дистанция

между преподавателем и учеником, барьер ранга не так ощутимы, когда в неофициальной обстановке возникает неофициальная беседа. Первая встреча и знакомство могут происходить в библиотеке, в студенческой столовой, перед университетом и т. п. Полезным будет попутное знакомство со студентом, в библиотеке или на экскурсии в университетском музее.

В дальнейшем процесс работы и полученные навыки реализуются на практике во время знакомства с «интересными людьми» - корреспондентом молодежной газеты, молодым певцом, художником и др. Эти встречи планируются так, чтобы гости стали «соучастниками» учебного процесса. Готовясь к такой встрече, учащиеся обдумывают вопросы для интервью и обязательно вступают в беседу по интересующим их проблемам. Можно также практиковать интервью с преподавателем, служащими университета или работниками других предприятий.

Сразу после неофициального знакомства преподаватель ведет группу к университетскому зданию. В вестибюле университета преподаватель сообщает учащимся самые интересные сведения об этом вузе, а затем рассказывает, как найти нужную аудиторию. Это не так просто сделать для людей, которые впервые находятся в этом здании. Один из обучающихся должен повторить описание маршрута, а затем ему можно предложить повести своих друзей к нужной аудитории. Интересен и другой вариант: обучающиеся спрашивают, как пройти в аудиторию (на факультет), у студентов университета.

Формулы речи, лексика, фразеология заранее отбираются преподавателем и вводятся в процессе естественной коммуникации, т.е. ничего не должно быть стихийно. Чтобы привлечь обучающихся к активной речевой деятельности во время такого занятия, мы поручаем им обращаться за справкой к прохожим, к продавцам, комментировать действия людей на улице, описывать их внешность и т. п.

Одна из важных деталей внеаудиторного занятия — запрет говорить на родном языке. Не категорический запрет строгого наставника, а добровольная, осознанная договоренность студентов с преподавателем, который сумел убедить обучающихся в целесообразности такого приема.

Можно составить план-карту центральной части реального города, где обучающиеся живут или учатся, к этому плану можно постоянно обращаться перед выходом на центральную площадь, в парк, в театр. По этому же плану, а также по имеющемуся макету города обучающиеся комментируют свой предстоящий или уже проделанный путь.

На учебных занятиях можно создать такие условия, которые позволили бы расширить рамки иноязычной речевой деятельности обучающихся ситуациями естественного общения. Стимулом к совершению речевого действия служат либо реально возникающие ситуации, либо подставные, спровоцированные в учебных целях. Умение создавать иллюзию естественной беседы зависит от мастерства преподавателя. Если в аудитории появляется альбом с редкими фотографиями известных писателей, актеров, сборник стихов, то за тонко направляемой в нужное методическое русло живой беседой учащиеся перестают чувствовать себя «обучаемыми и наставляемыми», ищут способ убедить, доказать, испытывают радость познания или удовлетворение от проявляемой осведомленности.

Если представить для учащегося реальную перспективу вашего визита в его родной город и попросить нарисовать и прокомментировать план пути от вокзала до центра города, то такой комментарий, несомненно, будет дан со всей тщательностью и детализацией, особенно если преподаватель будет «уточнять» его для себя, переспрашивая и вникая в подробности (*Где находится...?*).

Как приучить студентов «впитывать» слова и формулы речи в языковом окружении?

Обучающиеся постоянно ведут так называемые «корреспондентские» блокноты, куда вносятся записи по заданию преподавателя. Это могут быть реплики пассажиров такси или говорящих по телефону, диалоги на почте, в книжном магазине, в библиотеке и т. п. Все это приучает иностранцев к активному аудированию, которое входит в привычку, превращается в навык. Также в блокнот ведутся записи незнакомых слов из прочитанных журналов, газет, книг.

Записи из блокнота обрабатываются в аудитории с помощью преподавателя. Поскольку обучение устной речи не идет в отрыве от обучения другим видам речевой деятельности, на материале бесед обучающиеся пишут репортажи, небольшие сочинения проблемного характера.

Хотя специфика краткосрочных форм обучения обуславливают тенденцию к интенсификации учебного процесса, к концу курса заметен некоторый спад внимания, активности, интереса слушателей к усвоению учебного материала. Частично это объясняется усталостью от темпа и общего напряжения, появляющимся чувством уверенности в своей языковой компетенции, сменой ощущения новизны ощущением обыденности. Поэтому изменение форм работы, вовлечение обучающихся в новую сферу общения снова может

усилить мотивацию и станет мощным фактором повышения эффективности учебного процесса.

Преподавателю предстоит внести новый эмоциональный заряд и проявить методическую изобретательность, чтобы вызвать интерес студентов и поднять их угасающую речевую активность. Особую роль при этом играет фактор занимательности, элементы соревнования, игры. В процессе занятий можно предложить составление лингвистических кроссвордов, которые содержат популярные поговорки, пословицы, яркие разговорные выражения, фразеологизмы на определенную тему. Такие виды работ оживляют занятия, вносят в нее веселую разрядку.

Подъему речевой активности способствует и разучивание песен. Эта форма работы, как никакая другая, содействует установлению более тесного психологического контакта студентов с преподавателем. При этом без умственной перегрузки, без перенапряжения обогащается словарь студентов и не только пассивными лексическими залежами, но и словами, имеющими выход в речевую практику.

Может показаться, что использование подобных видов работ оказывается в противоречии с тенденцией к минимизации учебного материала в рамках поставленной цели и ограниченного времени. Однако преимущество предложенных методов и приемов мы видим в том, что они стимулируют студентов к дальнейшей самостоятельной работе над языком, учат использовать в речи разнообразные выразительные средства.

ЛИТЕРАТУРА

1. Митрофанова О. Д. О психологических основах организации учебного материала по русскому языку с учетом специальности// «Русский язык за рубежом» — М, 1989, № 1, С. 52.
2. Исапова С. М. Работа над текстом при обучении русскому языку как неродному // Вопросы теории и практики: Издательство «Грамота», 2013. № 5 (23): в 2-х ч. Ч. I. С. 65-67.
3. Костомаров В. Г., Митрофанова О. Д. Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам. — М., 1978.
4. Рассудова О. П. Научно-методические проблемы краткосрочных форм обучения. —М.: Искусство, 1986, С. 46.

Преподаватель английского языка Торгаева Ш. А.

Казахстан, Алматы, NEU им. Т. Рыскулова

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНДУКТИВНЫХ МЕТОДОВ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Современное образование должно сосредоточиться на развитии личности студентов, их познавательных и творческих способностей; на формирование глубоко личных мотивов студентов, стимул к образованию. Важной задачей является научить студентов учиться и хотеть учиться, а не только для обеспечения повышения студентов уровня знаний и навыков

С развитием современных технологий появилось больше возможностей использовать на уроках телевидение, видео, компьютерные обучающие программы. Но, к сожалению, видеofilмы и компьютерные программы – это уже готовый продукт, выполненный кем-то другим. Несмотря на всю привлекательность использования современных технологий, учащиеся остаются более или менее пассивными. Проектная методика помогает строить обучение на активной основе через целесообразную деятельность ученика, сообразуясь с его личными интересами и целями. Данная разработка представляет собой урок с использованием элементов проектной методики, что помогло создать на уроке английского языка исследовательскую творческую атмосферу, где каждый ученик вовлечен в активный познавательный процесс. На уроке также использовались информационные технологии (интерактивная доска), что позволило более эффективно построить работу учеников по выполнению языковых и речевых упражнений на подготовительном этапе проектной деятельности. Создание ситуации выбора на уроке способствовало тому, что дети имели возможность принимать решения, применяя полученные знания, используя нужные языковые средства.[1, 324]. Использование нестандартных ситуаций на уроке обеспечивалось применением групповой, парной, фронтальной форм и наглядных, словесных, практических, поисковых, индуктивных методов организации учебной деятельности учащихся. Сегодня ситуация в корне изменилась: знание иностранных языков теперь не роскошь, а необходимость, возможностей для их изучения предостаточно, не говоря уже о методиках преподавания. Однако почему же для многих из нас освоение языка остается пыткой?

Зачастую мы отказываемся от занятий, сокрушаясь, что лишены способностями. Каждый ученик обладает способностями для овладения иностранным языком - вопрос лишь в четкой и эффективной системе преподавания. Язык является важнейшим средством человеческого общения, без которого невозможно существование и развитие человеческого общества. Современное образование должно ориентироваться на развитие личности учащихся, их познавательных и созидательных способностей; на формирование у школьников глубокого личностного мотива, стимула к получению образования. **Важной является задача научить школьников учиться и хотеть учиться, а не просто обеспечить овладение школьниками уровнем знаний, умений и навыков.** Поэтому, уже начиная с младшего школьного возраста необходимо формировать такую познавательную мотивацию, которая придавала бы учёбе значимый для учащегося смысл. Для того чтобы повысить уровень познавательного интереса, необходима не только работа школы, но и сотрудничество школы и семьи. Школа и семья вместе способствуют созданию благоприятных условий для развития ребёнка. С момента прихода ребёнка в школу, семья продолжает, оказывать влияние на его учебную деятельность. Значительную часть времени ребёнок проводит в семье и поэтому она может взять на себя помощь в управлении процессом формирования мотивационной сферы (потребностей, целей и, конечно, интересов), которая является ядром личности, необходимым условием её активности. Суть творческого сотрудничества педагогов и семьи школьника заключается в том, что обе стороны заинтересованы в изучении ребёнка, раскрытии и развитии в нём лучших качеств его личности. Это помогает педагогам и родителям объединять свои усилия в создании условий для формирования у ребёнка тех качеств и свойств, которые ему необходимы для самоопределения и самореализации. Но в настоящее время, когда происходят глобальные природные катаклизмы, развивается космос, новая техника, под влиянием всех этих порогов, дети становятся более непоседливы, торопливы, невнимательны. Чтобы решить эту проблему учитель должен делать частые и быстрые смены видов речевой деятельности. Для того чтобы поддерживать интерес учащихся, приходится использовать упражнения на речемыслительную деятельность: разыгрывать ситуации по ролям, деформированные тексты, в пересказах текстов использовать возможность представить содержание от разных лиц. Важно вводить и такой компонент, как лингвострановедение: больше рассказывать на уроках о стране изучаемого языка, знакомить учащихся с культурой

страны - ее музыкой, искусством, национальной кухней. Чем больше информации будут получать школьники, тем лучше. Важно только тщательно отбирать эту информацию, рекомендовать книги, фильмы, сайты. Самым главным в изучении иностранного языка является именно практика общения, а не теория грамматики.[2, 165]. У каждого учителя должны быть маленькие изобретения и секреты, как повышать мотивацию учащихся в обучении иностранному языку, как развивать их творческую и речевую активность, что необходимо использовать разнообразные приемы стимулирования учащихся, помогать им изучать и познавать новое и неизведанное. *Данная работа посвящена такому аспекту педагогики, как современные методы обучения английскому языку и их использования в школе. Что же собой представляет метод обучения? В литературе существуют различные подходы к определению этого понятия: 1) это способ деятельности учителя и учащихся; 2) совокупность приемов работы; 3) путь, по которому учитель ведет учащихся от незнания к знанию; 4) система действий учителя и учащихся и т.д. Обучение как взаимодействие обучающего и обучающихся обусловлено как его целью - обеспечить усвоение младшим поколением накопленного обществом социального опыта, воплощенного в содержании образования, так и целями развития индивидуальности и социализации личности. Процесс обучения обусловлен также реальными учебными возможностями обучаемых к моменту обучения. Поэтому И.Я. Лернер дает следующее определение метода обучения: метод обучения как способ достижения цели обучения представляет собой систему последовательных и упорядоченных действий учителя, организующего с помощью определенных средств практическую и познавательную деятельность учащихся по усвоению социального опыта . В этом определении автор подчеркивает, что деятельность учителя в обучении, с одной стороны, обусловлена целью обучения, закономерностями усвоения и характером учебной деятельности учащихся, а с другой - сама обуславливает учебную деятельность учащихся, реализацию закономерностей усвоения и развития. В методиках обучения иностранному языку, как правило, используются два подхода: дедуктивный и индуктивный. Дедуктивный подход отражает более традиционные методы обучения, индуктивный подход относится к более современной методике и практике. **Индуктивный подход** представляет собой более современный стиль преподавания, где новые грамматические конструкции и правила преподносятся студентам в реальном языковом контексте. Как и в случае с прямым методом, студенты обучаются структуре языка в «реальной» ситуации,*

то есть в контексте. Структура предложения и текста понимается в ходе практики, то есть берутся примеры из реальной жизни – рассматриваются предметы в классе, меню ресторанов, афиши, туристические брошюры, и т. д. “Задача преподавателя состоит в том, чтобы обеспечить студентов контекстом на определенное правило; студенты же в свою очередь должны обучаться этому правилу непосредственно на практике.” (Rivers, Wilga M., Temperley, Mary S. *A Practical Guide to the Teaching of English as a Second or Foreign Language*). Оба эти подхода, а, соответственно, и основанные на них методы, имеют свои плюсы и свои минусы. Дедуктивный подход может быть эффективным для тех студентов, которые уже освоили основные структуры языка, или же для тех, которые привыкли к более традиционным методам преподавания. [3, 334]. Однако этот комплексный подход к языковым правилам и синтаксису менее подходит для студентов с более низким уровнем знаний. Более индуктивный подход, например, с использованием прямого метода, позволит студентам самим оперировать языком, тем самым подтверждая обучение практикой. А заучивание многочисленных правил иногда приводит к замедлению процесса обучения. Таким образом, студенты больше практикуются, и акцент ставится на языке, а не на учителе. “Понимание недостатков и преимуществ обоих подходов может помочь учителю разнообразить и организовать урок иностранного языка таким образом, чтобы он был интересен и продуктивен для учащихся”(Goner, Phillips, and Walters. *Teaching Practice Handbook*). Индуктивный подход считается очень эффективным при обучении английскому языку как второму. Но он представляется трудным для студентов, привыкшим к более традиционным методам обучения. Поэтому преподаватель должен знать о подготовке и предпочтениях студентов, чтобы организовать урок более продуктивным образом. Операция трансформации очень нужна для овладения правильным грамматическим оформлением высказываний, но попутно совершенствуются произносительные и лексические навыки. Способность выражать мысли связана также с операцией расширения. Например:

I have a book.

I have an English book.

I have an interesting English book.

I have an interesting English book at home.

Операция расширения способствует обеспечению полноты высказывания, его информативности: «Я сообщаю не только то, что у

меня есть книга, но и то, что она английская; не только то, что она английская, но и к тому же интересная; и, кроме того, она у меня дома».

Эта операция связана с формированием грамматического оформления высказывания - расположением членов предложения, их последовательностью, но в первую очередь она обеспечивает актуализацию лексики, хранящейся в памяти, а также произносительных навыков (ритм, мелодика). Важнейшая операция говорения — это комбинирование языковых и речевых средств для выражения мыслей. Под комбинированием понимают процесс формирования словосочетаний и предложений, при котором ученик использует знакомые ему компоненты в новых, не встречавшихся в прошлом опыте ситуациях. Например, структура *I am fond of...* отработывалась в связи с темой «Спорт». Ученик употребил эту речевую единицу, говоря о любимом занятии или о том, как он провел вечер накануне: *I am fond of music. Yesterday I was at the concert.* Эта операция выходит за навыковый уровень и связана с речевым умением. В психологическом плане экспрессивная речь обладает следующими характеристиками: Речь всегда мотивирована. Это означает, что мы всегда говорим по какой-то причине, с какой-то целью, которая определяется либо внешними, либо внутренними стимулами. Эту характеристику непременно нужно учитывать при обучении экспрессивной речи на английском языке уже на раннем этапе. Обучение говорению должно идти по пути создания внутренней мотивации у учащегося, нужно вызвать у него потребность, желание говорить, а для этого необходимо создавать условия, при которых появилось бы желание что-то сказать, выразить свои мысли, чувства, а не только воспроизводить чужие, что, к сожалению, часто наблюдается в школе, когда учащемуся не представляется такая возможность, а подменяется воспроизведением заученного наизусть. К таким условиям прежде всего можно отнести использование таких стимулов, которые бы вызвали у учащегося потребность «выразить себя». Это возможно при создании благоприятного психологического климата, располагающего к высказываниям: доброжелательные отношения с учителем и в классном коллективе, заинтересованность в выполнении предложенных заданий, стремление выполнить эти задания хорошо. Учителю необходимо постоянно показывать учащимся их продвижение, их успехи в экспрессивной речи.[4, 368].

Итак, если учитель обладает хорошим произношением на английском языке, широко использует звукозапись на уроке и учит детей работать с ней дома или в кабинете после уроков, тем самым формируя у них фонематический слух, самоконтроль и

самокоррекцию, то это обеспечивает учащимся вполне приличное аппроксимированное произношение, то есть такое произношение, которое необходимо, чтобы акт коммуникации состоялся. [5, 222]. Хорошо отработанная произносительная сторона высказываний учащихся во время тренировки готовит их к осуществлению говорения как вида речевой деятельности при применении. Обучение чтению на раннем этапе. Чтение — это самостоятельный вид речевой деятельности, который обеспечивает письменную форму общения. Оно занимает одно из главных мест по использованию, важности и доступности. Чтение относится к рецептивным видам речевой деятельности, поскольку оно связано с восприятием (рецепцией) и пониманием информации, закодированной графическими знаками. В чтении выделяют содержательный план (то есть о чем текст) и процессуальный план (как прочитать и озвучить текст). В содержательном плане результатом деятельности чтения будет понимание прочитанного; в процессуальном — сам процесс чтения, то есть соотнесение графем с фонемами, становление целостных приемов узнавания графических знаков, формирование внутреннего речевого слуха, перевод вовнутрь внешнего проговаривания, сокращение внутреннего проговаривания и установление непосредственной связи между семантическим и графическими комплексами, что находит выражение в чтении вслух и про себя, медленном и быстром, с полным пониманием или с общим охватом.

Понимание, степень его полноты, точности, глубины зависит от цели чтения, которую ставит перед собой читающий. А именно: посмотреть, о чем текст, определить главное в нем или точно понять текст во всех деталях. В структуре чтения как деятельности можно выделить мотив, цель, условия, результат. Мотивом является всегда общение или коммуникация с помощью печатного слова; целью — получение информации по тому вопросу, который интересует читающего. К условиям деятельности чтения относят овладение графической системой языка и приемами извлечения информации. Результатом деятельности является понимание или извлечение информации из прочитанного с разной степенью точности и глубины. В процессе обучения иностранному языку в школе чтение, как и устная речь, выступает в качестве цели и средства: в первом случае учащиеся должны овладеть чтением как источником получения информации; во втором — пользоваться чтением для лучшего усвоения языкового и речевого материала. Использование чтения в качестве источника получения информации создает необходимые условия для стимулирования интереса к изучению этого предмета в

школе, который учащийся может удовлетворить самостоятельно, поскольку для чтения не требуются ни собеседник, ни слушатели, а нужна лишь книга. Овладение умением читать на иностранном языке делает реальным и возможным достижение воспитательных, образовательных и развивающих целей изучения данного предмета. Самым эффективным и результативным, на мой взгляд, является обучение в сотрудничестве. Основная идея технологии – создать условия для активной совместной учебной деятельности учащихся в разных ситуациях для работы над совместным проектом. Это новый подход к предмету, где акцент делается на самостоятельном познавательном интересе. Можно отметить следующие положительные стороны этого вида работы:

1. Повышение общей мотивации учащихся. Проекты – личностно-ориентированный вид работы. При его подготовке учащиеся изучают интересные для себя темы. Например: Где я хотел бы жить? 10 класс; Преступления и наказания в школе. 11 класс; Жизнь в XXII веке. 6 класс и т.д. Проекты предполагают активное участие школьников в разных видах деятельности: они должны писать, клеить, вырезать, обращаться к справочникам, рисовать, составлять коллажи, искать фотографии, рисунки, брать интервью, делать инсценировки, рекламу, сочинять стихи, петь. Все это позволяет учащимся с разным уровнем языковой подготовки наравне участвовать в такой проектной работе.

2. Повышение значимости английского языка как средства общения. Рассказывая о себе и окружающем мире по-английски, учащиеся открывают для себя преимущества английского языка как языка международного общения. Ведь в будущем они могут оказаться в ситуации, где им потребуется описать свой город, хобби, работу, книгу, проблемы любого рода, и проектная работа готовит ребят к этому.

3. Образовательная и воспитательная ценность. Используя межпредметные связи, у учащихся развивается познавательная активность, воображение, они учатся ведению дискуссий, лекций, публичных выступлений на английском языке, отрабатывают умение аргументировать свою точку зрения, развертывать предложенный тезис. Данный подход подразумевает учет психолого-педагогических задач, возраста учащихся, их культурно-языкового пространства. Цель – связать прошлое и настоящее, спланировать будущее в свете идейно-художественных концепций, нравственных доминант времени, что позволяет лучше понимать исторические процессы с помощью различных

искусств, своей собственной позиции, умения ориентироваться в современном мире и принимать самостоятельные решения.

Школьники учатся вести исследовательскую работу, а выполнение проектов дает возможность на практике использовать знания и методы из других областей науки. При оценке проектных работ следует обращать внимание не только на правильное использование языка. Важна также степень их творчества и оригинальности при выполнении проекта. Проектные задания дают понять ученику, что успех или неуспех всей группы зависит от каждого. Практически, это обучение в процессе общения. К подготовке проектов учащимися среднего звена можно привлекать старшеклассников. Описывая, интерпретируя, рассуждая и играя, учащиеся овладевают необходимыми в общении речемыслительными умениями и навыками. Задача педагога – управлять этим процессом, постепенно усложнять речемыслительные коммуникативные задачи. [6, 176]. *Сотрудничество, сотворчество ученика и учителя, создание творческого микроклимата – обязательная основа гуманно-личностной технологии.* Следует иметь в виду, что педагогическое воздействие всегда однонаправленно (учитель – ученик), а сотрудничеству, взаимодействию присуща разнонаправленность (ученик – учитель, учитель – ученик, ученик – ученик). Данная технология заслуживает внимания, т.к. она удовлетворяет потребности детей в общении друг с другом и с учителем. Такой процесс обучения выявляет три стороны общения:

- 1) информативную (передача и обмен информацией);
- 2) интерактивную (организация взаимодействия в совместной деятельности);
- 3) перцептивную (восприятие и понимание человека человеком).

К методам интерактивного обучения в моей практике можно отнести КВНы, "круглые столы", дискуссии, семинары, диспуты, презентации, защита проектов, где, как правило, после изучения объемной и значимой темы самостоятельно в ходе коллективного обсуждения подводятся итоги. Ученики выступают с докладами, эссе, сочинениями, анализом, рецензиями, проектами, исследованиями и научно-практическими рефератами. Особое внимание уделяется научно-практической работе учащихся 8–11-х классов. Вся дополнительная информация и знания осмысливаются и перерабатываются на факультативах и кружках, индивидуальных занятиях и лекциях, далее она обрабатывается и представляется в рефератах для дальнейшего обсуждения уже на школьных и городских

научно-практических конференциях. При написании рефератов учитывается актуальность темы.

Моя цель как педагога

- Сделать ребенка соратником в его обучении и воспитании;
 - Настроить его на педагогическое сотрудничество;
 - Сохранить за ребенком чувство свободного выбора;
 - Способствовать всестороннему формированию готовности учащихся к непрерывному процессу образования, к саморазвитию и самосовершенствованию в современных условиях.
- На мой взгляд, такой подход к проблеме обучения иностранным языкам дает учащимся возможность:
- применять на практике полученные знания, генерируя при этом новые идеи;
 - повышать качество языковых знаний;
 - побуждать их к более глубокому изучению английского языка с последующим изучением второго, третьего иностранного языка;
 - использовать английский язык как средство реального общения (электронная почта, Интернет, деловая переписка и т. д.);
 - уметь рационально работать со словарем, электронным словарем, справочной литературой, периодическими изданиями на английском языке;
 - преодолевать трудности в общении;
 - стать грамотными специалистами, порядочными людьми, патриотами своей страны.

Главное, о чем должен помнить каждый учитель, заключается в следующем: «Чтобы быть хорошим учителем, нужно любить то, чему учишь, и любить тех, кого учишь».

REFERENCES

1. Vaysburg ML Teaching methods. The choice is yours // Foreign languages at school. 2000. №2. - 324.
2. Galskova ND Modern methods of teaching foreign languages. Teacher's Guide. - М.: ARKTI, 2000 - 165s.: PPIs. (Method. Library)
3. Galskova ND, Gez NI The theory of learning foreign languages.: Didactics and methodology: A manual for students. Lingv.un-ing and facts. Foreign Languages Executive. ped schools. - М.: Publishing Center "Academy", 2004 - 336s.

4. Gluhanyuk IS, SL Semenov, AA Pecherkina General Psychology: Textbook for universities. - M.: Academic Project; Ekaterinburg: Business Book, 2005. - 3rd ed., Ext. and Corr. - 368.
5. Winter IA Psychology of teaching foreign languages in school. - M.: Education, 1991. - 222 p.
6. AV Konyshva Modern methods of teaching English. - 3rd ed. - Mn.: TetraSistems, 2005. - 176 p.
7. EA Maslyko Handbook of foreign language teacher: a handbook. - Mn.1999. - S.293.
8. Methods of teaching foreign languages in high school.: Tutorial // Ed. Gez NI Lyakhovitskii MV, AA Miroljubova et al. M.: Higher. wk., 1982. - 210 p.
9. Software and instructional materials. Foreign languages for secondary schools. Primary school. - 3rd ed., A stereotype. - M.: Bustard, 2000. - 160 p.
10. Solovova EN Methodology of teaching foreign languages: Basic lectures: A guide for students of pedagogical institutes and teachers. / E.N.Solovova. - M.: Education, 2002. - 270C.
11. Shubin EP Linguistic communication and language teaching. / E.P.Shubin - M.: Education, 1972. - 280c.
12. AN Shchukin Foreign Language Learning: Theory and Practice: A manual for teachers and students. 2nd ed., Rev. And add. - M.: Filomatis, 2006. - 480 p.

PHILOSOPHY AND PHILOLOGY

**Associate professor Aisultanova K. A., senior teachers Aliyarova L. M.,
Khalenova A. R., Makhazhanova L. M.**

*Kazakhstan, Almaty,
Kazakh National University named after al-Farabi*

FUNCTIONAL-SEMANTIC FIELD OF PLURALITY AND QUANTITY

The article discusses the functional-semantic field of indefinite multiplicity, its semantic structure, which are divided into three groups: objective, qualitative and active value. In terms of functional semantic microfield subject indefinite multiplicity addition numerals involved and other parts of speech, various linguistic units. Among them multiple morphological appearance particularly actively involved in the expression of the uncertainty of multiplicity.

In one of the basic concepts of knowledge of languages, an image of the world includes content of indefinite multiplicity. The basis of the relationship of indefinite plurality may include homogeneous parts to be compared or their combination. Functional-semantic field is reversible integrity formed by lexical, lexical-grammatical and word-building elements and grammatical means belonging to the same semantic group of a particular language.

The modern theory of the language nomination does not consider the content of language units in terms of their internal system communication. For this onomology as a part of meaning generates interest in relation to the objective facts of particular languages. For an accurate picture of the functional semantic field requires different types of nomination.

The onomasiological point of view in the language: theory of V. Humboldt requires a comprehensive study revealing the need to address in the language of the creativity of the speaker, his relationship with the collective and personal activities in the real and potential, common usage, occasional sentence. It is known that the characteristic of an intensive language in its original form is not transmitted component analysis and semes. [6.s. 139].

The specificity of the field of an indefinite multiplicity in the centre of the field in the first place, is not grammatical category, and vocabulary.

In the centre of the field, there are two components of the discharge; determines their functional-semantic field, concentrating special degree-quality and large functional load. An indefinite multiplicity, is primarily a structural core of the center **kop- viel (e) many or much** hyperonyms and for a plurality constituents and the general field center. Many basic words **viel** is versatile: it is in grammatical literature, different definitions of indefinite pronouns, numerals in indefinite; some values are passed as an adverb. In conjunction with the noun it is used in the short or inflected form. Here, first of all, there is the distinction between semantic concepts of weight. "Viel" have a common collective meaning that expresses plurality of common objects, and "viele" with some of an indefinite multiplicity of forms detailed quantitative importance in determining the degree of quality [7.s. 89], [8.s.394]. "Viel Apfel essen, Herr Lohkamp! Mister Lohkamp, eating many apples. (E.M.Remarque). In the substantive use "viel" exists in the short or inflected form. This is related to the concept of weight and discrete multiplicity." "Viel" is combined with the verb expresses many results or actions in long and short aspects. (For example: viel lachen- laugh much, viel arbeiten- work much, viel wissen- know much). Thus, the general pattern is determined by: a combination of the words viel with specific semantic noun, a verb has a quantitative value, and when combined with abstract semantic words portable quantitative and qualitative meaning. Periphery of the field encompasses elements of different levels: word formation, syntax, lexical and phraseological. They can all be considered as equivalent to [9.s.12]. Methods of analysis of the expression of uncertainty with the concept of multiplicity from the concept of structural field of linguistic phenomena cited in the German language by E.V.Gulyga and E.I.Shendels and the materials of the Russian language A.V.Bondarko. This is due to the possibilities of research interaction effects of different levels.

Methods of expressing an indefinite multiplicity, can be regarded as a portion of the plurality of the field, described in the writings by E.V. Gulyga and E.I.Shendels "grammar-lexical field." [7.s.45]. According to the authors, "Quantitative plural forms of nouns are the superiority of the field. Lexical components of the field function in order to clarify: quantitative and indefinite pronouns with the nouns clarify multiplicity as a pure collectivity as definite and indefinite multiplicity. Adverb expresses spatial multiplicity in conjunction with numerals.

Names with collective numerals as collective plurality specify the qualitative indefinite plural forms. An indefinite multiplicity is transmitted in implicit form; its implicit transfer is located in the periphery of the field.

In content-based micro field is lying a relevant concept: a collective term for the collective plural field, estimated to approximate the notion of

multiple fields, and others. The expression of each microfield different methods: morphological (plural quantitative form of a noun acting as a general and quantities of microscopic field), lexical (numerals, indefinite pronouns, adverbs, and other methods), word formation, such as suffixes with a collective meaning -schaft, -heit (Bauernschaft - agriculture, Menschheit-humanities), by a syntactic predicate expresses separately combines of collectiveness. For example: **Es war eine Menge Bucher,- There were a lot of books.** The Meaning of numerals can be transferred by content numerals and quantitative nouns. (**compare: drei -three, der dritte- the third, drei Viertel- three-quarters, zwölf- twelve and ein Dutzend - a dozen**). Other numerals semes transferred to adjectives, adverbs, verbs, derivatives numerals and noun. Specific quantitative field in the literal sense are the names of numbers, quantitative nouns and their derivatives. Some of them have an indefinite amount expressed in figurative meaning.

The possibility of a specific definition of the parameters of the objects and phenomena is carried out by means of a specific quantitative field (numeratives) at the intersection of its parameter field value. Such definitions are expressed in the use of units of measurement, defined as the names of measurement and weight, numerals and quantitative nouns .A system of measuring instruments (mezuratives) - result of the combination of physics, engineering, economics and other metal languages with a natural language.For the measurement of non-discrete values they express conditional standards [10.s.22], [11.s.174] and others. These measurements of weights are length, volume, speed, temperature, time, and other names. They also include the name of monetary units. **For example: drei kilo wiegen - weigh 3 pounds; funf Meter breit- five meters wide; mit 80 Kilometren je Stunde fahren- drive 80 miles per hour; 30 Grad Warme - 30 degrees of heat.** Older mezurativy show national characteristics, while new International has characteristic. In a figurative sense, some mezurativy can express an indefinite number.The means of the unit (singular) option is particularly the microscopic of the second degree, which refer to specific quantitative field. The singularity meaning is a number (one) and quantitative seme [12.s.70]. A separate form of nouns in this sense is the center of the field. They just joined the meanings of the unit of the article. The singularity of personal pronouns are also expressed, names of numerals, of particles, demonstrative and possessive pronouns, verbs. The numeral with the meaning of numbers is a field that is moving closer to number field. The single seme is introduced in some phraseological content in derivative morphemes **ein-, mono-, uni- difficult words.**

In the above mentioned microfields of the second degree there is a functional, accurate, semantic characteristic. Along with morphological means vocabulary and morphemes are transmitted. Thus, specific numerical meaning and large amounts of tenths of full numbers are transmitted along with morphemes. As in the Kazakh language, as well as in German and in English **ein-one, zwei-two, doppel-double, drei-three**, and other typical morpheme and their international Greco-Latin equivalent **uni-, mono-, bi-, di-, tri-**, and other forms of parallel use of national-specific morpheme, the latter are used only in terminology. The next einfarbig-one coloured = **monochromatisch-monochromatic, zweifarbig- double colours = dichromatisch - third colours, doppelhornig- doubles**.

In general, the estimated number of special phenomenon associated with a specific number of the field of digital scale; according to the logic connection with presumably to the uncertainty is less.

In English, the structure of the field in indefinite number is much more complicated. In general, it is a quantitative field of micro field of the first degree. It turns out that the number of microscopic field is of low degree. Initially it is divided into a wide field of multiplicity and indefinite field of the number estimates (the microfield of the second degree). Centre of the field of plurality (pluralism) make multiple forms of a noun expressing the basic meaning. Meaningfully of pluralism include unlimited indefinite semes. According to Katznelson, here is based on not natural series of numbers, and discrete, and combined statements of potential plurality [5.s.28].

As I.I. Revzin said: "The importance of shape in the Slavonic language types of plurality is indefinite for a single species - definitions formed on the basis of the opposition" [4.s.155]. Consequently, in German and in English linguistics **individueller Plural - Individual Plural and Einheitsplural -Identify Plural: die Apfel- an apple, die Schritte- the steps) and die Zahne - the teeth**. Category of number and quantity in the German and English languages is inherent in the noun. The difference of a single and plural meaning- properties inherent but not all nouns, but only nouns that can only be called by one or more similar items. The Nouns and the singular form in the English language, as in the other languages have plural, collective, group meaning. In this regard, some nouns are used in a plural or singular form. A noun used in the singular form is called **singular tantum- singular cardinal**. This group includes proper names, nouns with integrity-subject, collective, group of meaning: **das Gold, der Regen, das Schone, das Uben, der Sportler and others**.

In German, there are also nouns used in the plural form. Some names of holidays, seasons, etc.: die Karpaten, die Eltern, die Ferien. Due to the

similar meaning for collective nouns with plural form of the type they are inherent semes of plural form. These words are in a single form, express indefinite plurality [13.s.322]. O.Esperson explains their weight names. Typical specific substance **Wasser- water, Gold -gold and Musik-music, Bewegung - movement, Gerechtigkeit- justice** are phenomena that can not be counted. [2.s.229]. Collective meaning in the semantics of words on the properties and nature of objects associated with a logical and fully mature category in our abstract thought. In this regard, the semantics of words expressing the one object is different. If some items have a specific collective meaning - **halyk- people, kys- bird, mal- animals**, some are recognized by properties: **su -water, kan- blood, syt-milk...**, some of these words is absolutely impossible to consider one. They include words like **biday - corn, shash-hair, kirpik- eyelashes, zhun - wool...** From this we can conclude that the value of the indefinite plural in the language is associated with the different properties of the object and is recognized by the collective meaning in the semantics of many words and indefinite plural meaning in the semantics of some words. 1 Such words according to semantics can be grouped as follows: the word-treatment generalizing meaning in many cases by collective meanings in the semantics gives an indefinite plural meaning. Their singular and plural meanings differ meaningfully in context. For example: 1. Budan bylai Inzhudyn tomengi zhagyndagy kalyn **kypshak pen konyrat** ruyna sen yesyn (D.Doszhan). In the first sentence of the words **zhurt- peoples, kypshak-Kypshaks and kongyrat- Konyrats** and expressed not only through their collective values, but also through the determinant «public - duyim, people - halyk." And in the last sentence, we see that the word *konyrat, kypshak* refer to the semantics of the word "ru", that is, by the proper use of stylistic method of substitution in all these examples is expressed specifically denotative meaning of the seme. Specific names of objects that are considered part of a word with a generalized meaning, in turn, expresses the notion of indefinite of plurality, by expressing the collective concept. a) forms the concept of indefinite multiplicity by semantic meaning. For example: 1.Tytini budaktap, **koy-kozysyn shubyrtyp-tabors**, mixed many animals, bykyp zhatyr. (M.Auezov). In this case, the word *siyr, tuye, koy, kozy* does not mean that we are talking about only one tyye and koy indicates plurality of this group of animals. In these words, the meaning of indefinite plurality is transmitted not by one specific form also the inner meaning of the word.

T.Kovalsky spoke about it as follows: "In Turkic languages, between the singular and the collective there is no formal distinction" [15.s.35].

According to I.A. Andreeva, "The way in which possessed the ancient Turkic language to express a lot of individual objects, was not grammatical by lexical way only" [16.s.5].

As mentioned above, in Kazakh and in German and in English, the transfer of expression category of indefinite plurality of lexical method is recognized only through a collective meaning. When looking at the separate semantics of any word in these languages can be seen that many of them have generalized meaning. In general, it is known that the word in the language nominative have a generalized meaning. This is typical for all. However, nominative subjects in its meaning, it gives a collective meaning to semantics .1.Shapkan tie lezde **nu ormandy- thick forest** aynalyp, kozden gayyp Boldy. (S.Mukanov). The word **orman -forest** shows not only one tree, but also covers all the animals, trees and plants. Here denotative meaning seme is transmitted as an explicit. V. I. Degtyarov gives the following definition of collective meaning "collectiveness- is a cumulative set of homogeneous objects it is a qualitative plurality regardless of the plurality of its quantitative content" [17.s.22]. In German and in English the indefinite plurality of the the microfield operate not only all categories of collective nouns, but also quantitative determinants with nouns of plural types. One of the main features of collective nouns of plural indefinite meaning s associated with the absence of independent nominative meanings. They express no substance, and its signs, and the sign, due to the dependence of the substance is used in conjunction with a collective noun, quantifiable sign and usually a noun. Therefore, it is the substantive and structural point of view is not independent, and sinsemantic words [1.s.63].

In conclusion, we can say that the functional-semantic field indeterminate plurality refers to polycentric functional-semantic field, as this field is, on the one hand, based on quantitative morphological category, on the other hand, the numerals, adjectival and adverbial indicators of quantitative relationships together are expressed by predicates. Consequently, there is a set of linguistic resources.

LITERATURE

1. Lomtev T.P.Kvantativy modern Russian yazyka.-WCS: Memory of Academician Viktor Vladimirovich VinogradovaSbornik articles. -M., 1971, s.106-116
2. Esperson O. Philosophy of grammar. Trans. from English. -M .: Publishing House of the foreign. Lit., 1958. - 404c.
3. V.V Vinogradov Russian language. Grammatical doctrine of the word. -M. -A Uchpedgiz, 1986. Social-639

4. Revzin II. Modern structural linguistika. Problems and methods. Nauka, Moscow, 1977. p. 120
5. Guzeev V.G .., violence D.M By Interpretation category of nouns in Turkic languages \ VJa Moscow: Nauka, 1975.
6. Stepanova M.D. Methods for simultaneous analysis of vocabulary (on the material of modern German language) .- M.: Higher School, 1968. 200C.
7. Shendels E.I. The grammar of the German language. -M .: Publishing House of the literary.Foreign language 1964. 368s.
8. Moskalskaya O.I. The grammar of the German language. Theoretical course. -M .: Publishing House of the literary. On foreign. lang., 1956. 394 p.
9. Arnold I.V. Equivalence as a linguistic concept. -Inostr. languages at school, 1976, №1. 189 p.
10. Shvachko S.A. Evolution and function words-meters in the English language (based on the weight of the words and actions) .Avtoref.diss.kand. philologist. Sciences. -Kiev, 1971. 122 p.
11. Romanov G.Y.Naimenovanie measures of length in the Russian language. -M., Nauka, 1975. -175s
12. Yarnatovskaya V.E. Noun. -Gorky: Gorky State. Ped. Foreign institution. lang. 1981.76s
13. Paul G. Principles of the history of language. Trans. with it. -M .: Publishing House of the foreign. lit., 1966. -500s.
14. Eselevich I.E. From the history of the category of collectivity in the Russian language. - Kazan, 1979. 207s. Kowalski T. Zur semantischen function plural suffixes -lar/ - ler in den Turksprachen. Krakow. 1936. s.234.
15. Andreev, I.A. Proichozhdenie plural form of names in the light of dialectal data. "Materials on the Chuvash diaktologii" vol.3. Cheboksary, 1969. 207 p..
16. Degtyarov V.I. The development of lexical and grammatical classes of collective and real names of noun's in Russ. Language of 11-17 centuries. Author's abstract diss ... candidate. Philology. Sciences. - Rostov-on-Don, 1964. -122 p.
17. Chirkinyan N.S. The Field of quantitatives \ Based on Russian and Armenian languages \ Abstract of diss ... candidate. Philology. Sciences. - Yerevan, 1980. 135

Orazayeva Gulzhanat, Ibrayeva Aigul

*КазНУ имени Аль Фараби
Республика Казахстан, Алматы,
ГУ имени Шакарима з.Семей*

MODERN STATUS OF LANGUAGES IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

This article is devoted to the language problems in the Republic of Kazakhstan from 1917 till nowadays. The influence of the historical events on the development of the language can make this process progressive or regressive.

The language problem in Kazakhstan is one of the most delicate issues of our society. Language defines the national identity of a group of people, their collective history, their life experience and the social life style of the people living in this country. A great Avar poet expressed his relation to the mother tongue with these words: “If my language will die tomorrow I am ready to die today.” (R. Gamzatov “My Dagestan”)¹. Any country is characterized by the complexity and uniqueness of the language state. Each concrete situation is provided and determined by the difficulty and features of the political, economical, socio-ethnic factors that define the circumstance of the country. For seventy years, the Russian language was made in priority. During these years, Kazakhstan was a part of the USSR. Education, official documents and prestigious jobs required a fundamental, solid knowledge of the Russian language. As for education most of schools used Russian; Kazakh schools were closed. So Kazakh language was spoken only in the rural areas. The Kazakh intellectuals were eliminated by Soviet power: scientists, politicians, cultural eminent persons, writers, philosophers. The Kazakh people were left without its cultural, intellectual and political leadership. The Arabic alphabet which was used by Kazakh people was changed into the Latin alphabet; the next change of the alphabet took place within a few years when the Cyrillic alphabet was introduced. Such types of changes broke cultural relations between the generations. Children could no longer read the literature that their parents had read in Arabic. Older people became functionally illiterate, because they could not read the new Cyrillic script. All documents, books edited in the Arabic alphabet or Latin alphabet left without use. Our parents could read in Arabic alphabet; their document were in Latin alphabet; we, children learned Cyrillic. It was kind of cultural trauma. (Alexander, Jeffrey C.)²

The Kazakh language in the Soviet time was in a very difficult position. The state did not seem to discourage the use of national languages, but in different republics the degree of their use was different. In Armenia, for example, where the population was almost completely mono-ethnic (97-98 percent were Armenians), the national language had very little competition. Russian was applied only in the capital of Armenia, in Yerevan, and then in the official media. In contrary, in Kazakhstan in the 1960s the Kazakhs made up only 30 percent of the population. The majority was Russian, and it is not surprising that the Russian language dominated all others. In these circumstances, the Kazakh language, increasingly lost its position, and became unnecessary for study, so much so, that the indigenous people of Kazakhstan became ashamed to speak it.

The fact that the Kazakh nation with the rise power of the Bolsheviks suddenly turned from a nomadic to a settled people played a negative role. This civilizational change contributed to the loss of a significant part of the culture and the national identity of the Kazakh. This was especially true of the Kazakhs who began to live in cities. In Kazakh cites almost one hundred percent of the population was Russian - with Russian traditions and a Russian mentality. That is not to say that the Russian culture was imposed on Kazakh people. Rather, the Russian culture naturally prevailed and triumphed over the national identity.

In 1991, Kazakhstan gained its independence and Kazakhs had the opportunity to expand the use of their national language to all fields. Due to the adoption of the new constitution, laws about the Kazakh language aided its expansion. According to the constitution, Kazakh is the official, state language, but Russian is the interethnic language, because more than 100 representatives of different nationalities live in the Republic of Kazakhstan, who do not speak Kazakh. The youth gained the right to receive education in Kazakh. The evidence of this fact is the appearance of Kazakh kinder gardens, schools, colleges and universities.

Much to our regret the Kazakh language cannot take its rightful place in society. Several causes for this problem can be identified. Firstly: Fundamental sciences and IT, modern theoretical works and materials, such as textbooks, are in Russian or English. Consequently, teachers and students have to translate them into Kazakh. Secondly: The edition of Kazakh papers and magazines is sufficient; the choice of periodicals is diverse. The only problem is that they are financed by a state budget and are not financially self reliant. This financial dependence influences the quality of periodicals and television programmes. Many Kazakh families use TV satellites focused on Russian channels because the quality of the broadcast is higher, and the cost is lower than Kazakh channels. The use of internet without

knowing Russian or English is impossible. Kazakh websites suffer from the low quality. The entertainment of the youth, especially video games are in English or Russian. Young people playing these games are well educated and come from the wealthy segment or from the elite of society. The Kazakh language is not represented at all in the games. When the situation will change for the better is not clear. Mass culture and entertainment greatly influence the development of the language, since it forms areas for its use and creates preconditions for its future status. The translation of film master pieces into Kazakh is not commercial because box-office takings are inadequate. Thirdly: The Russian language is still used widely. Some of the reasons for this widespread usage are strong economic ties with Russia, use of the Russian language by other minorities and the massive information impact of Russia.

As for European bilingual countries, such as Belgium or the Netherlands, the population use its state language everywhere. Of course, almost everybody can speak a second language. Politicians in these countries understand the importance of comprehension of the state language, because they consider the language as a national identity, public domain. We hope that in near future, each citizen of our country will realize the importance of knowing his or her state language.

In addition to the weak position of the Kazakh language another challenge has appeared the fact that many people study the English language in order to become internationally. According to the concept of the Dutch researcher A. de Swaan, English "takes on a global constellation of languages hypercentral place", and its position is supported by the "self-development and self-expansion mechanisms"(A de Swaan)³. According to the observations of the scholar, "one of the factors contributing to the consolidation of such a role of English, is the rivalry of other languages and language groups, as well as purely formal recognition of the ideal of multilingual elites who skillfully take advantage of the dominance of one language. What works in favor of the English language is the fact that most people strive to master the language with the greatest "communication value".(Palazhchenko P)⁴

"Knowledge of the English language on the territory of Kazakhstan is not only a list of the necessary conditions for study abroad, but it is also important for the overall competitiveness of young professionals in the labor market, both in the country and abroad. Of course, English is not our native language, but without mastering it, our integration into the world community will be largely complicated and problematic. From this perspective, the idea of a language trinity is relevant and a matter of time. (Bizhkenova)⁵

In many countries, the government uses the multilingualism of the population for the development of society. For example, In Singapore official four languages have a official status: English, Chinese, Malay and Hindi. As a result, the majority of the population of this country speaks several languages, so they are more educated and competitive in comparison with other countries of the regional and international labor market. That is why foreign investors, when developing their South Asian regional offices, often place them in Singapore. In combination with other factors, such elaborate and pragmatic language policy quickly led to Singapore's economic rise. Also it is worth remembering the German proverb "How many languages do you know so much life you live." (www.centralasia.ru)⁶. Isolationism, closing within one language and one culture does not lead to anything good.

Considering the experience of European countries, we support Marat Izhanov's ideas of solving Kazakh language problems:

- create a centralized multi-channel reference system (websites, phones, mail which are quickly and free of charge)
- create specialized dictionaries (construction, financial, office vocabulary etc.)
- distribute free Kazakh phrase books (hard form and online), allowing to communicate in everyday life;
- develop an effective system of distance language learning (tests, rules, manuals);
- encourage individuals and organizations to make progress in the use of language (grants, allowances, benefits). (Marat Izhanov)⁷

Sum up, it may be said, that the future of the state language demands awakening of national consciousness. In civilized countries the destiny of language is decided by activity of national masses, and dignity level of the Kazakhs who are in power. And our main way has to be such. As a complete proof can serve our life within the last twenty years and historical experience of the advanced countries.

REFERENCE

1. Gamzatov Rassul "My Dagestan" Makhachkala. Daguchpedgiz. 1976.
2. Alexander, Jeffrey C. "Toward a Theory of Cultural Trauma", in Eyerman, Ron, *Cultural Trauma and Collective Identity*, Berkeley, CA: University of California Press, pp. 1–30 p. 1(2004),
3. A de Swaan An extensive monography, Words of the world; The global language system (Cambridge: Polity Press/Blackwell, 2001)

4. Palazhchenko P.: Dialogue of cultures in the world language space // Free Thought - XXI. - 2004. - № 6.
5. Izhkenova A. Multilingualism and intercultural communication in Modern Education. Astana. 2014.
6. Language policy in Central Asia is a recourse development or a political game? [Электронный ресурс]. – www.centrasia.ru
7. Marat Izhanov “About the state and official” blogs.kazakh.ru. 2012.

MA Student Yuliya Ozer

Kazakhstan, Almaty, Suleyman Demirel University

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF LISTENING

This article examines the psychological aspects of listening. As well as listening connection with other kinds of verbal activity. Listening plays an important role in the study of a foreign language and especially in communicative-directed learning.

Listening is a hearing with understanding, an independent type of speech activity which is more difficult, than speaking, reading and the letter.

For the first time the term "audition" was introduced in literature by the American psychologist Brown. And in Russia this term was entered by Z.A.Kochkinoy in article "That such audition?" in the 60th of 20 century. Before the term "aurally understanding of the speech " was used.

By Horn G.V. and Vereshchagina I.N. definition "audition" is an understanding of the audible speech. It is a perceptual mental mnemonic activity. Perceptual - because perception is carried out, reception, perception; mental - because its performance is related to the basic mental operations: analysis, synthesis, induction, deduction, comparison, abstraction, specification, etc.; mnemonic - because there is a separation and assimilation of informative features, image formation, recognition, recognition as a result of the comparison with the reference stored in memory [10; 117]. Galskova N. D. and Gez N. I. described the "listening" as a complex receptive intellectually-mnemonic activities related to perception, understanding and active processing of information contained in oral speech communication [3; 161]. Zimnyaya I.A. identified the following characteristics of listening as a form of language skills: listening, oral and implements direct communication; it is reactive and receptive

speech activity in view of the process of communication; the basic form of flow listening - internal, non-uniform.

Audition makes a communication basis, mastering oral communication begins with it. It consists of ability to differentiate the perceived sounds, to integrate them into semantic complexes, to keep them in memory during hearing, to carry out probabilistic forecasting and, proceeding from a communication situation, to understand the perceived sound chain. Thus process of perception takes place in the certain normal speed peculiar for this language, from different sources, at natural hindrances of speech and nonverbal character (I didn't catch the word, at someone something fell, from the yard noise, etc. was heard) [10; 117].

Mastering Listening gives the chance to realize the educational and developing purposes. It allows to teach pupils to listen attentively to the sounding speech, to form ability to anticipate semantic contents of the statement and thus to cultivate culture of hearing not only on foreign, but also in the native language. Educational value of formation of ability to understand the speech aurally, the impact on the child rendering at the same time and developing, is that it positively affects development of memory of the pupil, and, first of all the acoustical memory so important not only for learning of foreign language, but also any other subject.

Audition serves also as a powerful tool of training in a foreign language. It gives the chance to seize the sound party of the learned language, its fonemny structure and intonation: rhythm, accent, melodies. Through audition there is an assimilation of lexical structure of language and its grammatical structure. At the same time audition facilitates mastering speaking, reading and the letter that is one of the main reasons of use of audition as auxiliary, and sometimes and the main tutorial to these types of speech activity.

Some authors allocate two types of audition: audition with full understanding and audition of the main contents heard. For the initial stage of training audition with full understanding is obviously important; [10,117].

The understanding or misunderstanding of information is result of audition. The condition of audition is the developed speech hearing, i.e. ability to listen and hear.

The understanding of the speech is aurally closely connected with speaking – expression of thoughts means of the learned language. Speaking and audition – two interconnected parties of oral speech. Phases of hearing and speaking in communication alternate. Audition – not only reception of the message, but also preparation in the internal speech of response on heard. To tell, it is necessary to hear, "... speaking and hearing ... are united

by a community of ways of formation and a formulation of thought by means of language" (Zimnyaya). Thus, audition prepares speaking, speaking helps formation of perception of the speech aurally.

Audition is connected and with reading. They are united by belonging to receptive types of speech activity when there is a perception – understanding – active processing of information received from speech messages – at audition via the acoustical channel, when reading – via the visual channel. Reading represents transfer of graphic language to the sound. Reading – aloud or about itself, the person as if hears the perceived text.

Audition is very closely connected with the writing. In the course of graphic registration of people pronounces and hears that writes.

Thus, being closely connected with other types of speech activity, audition plays an important role in learning of foreign language and especially at the communicative directed training. In a modern technique of training in foreign languages and in our country, and in other countries need of formation of audition as very important ability is emphasized, without mastering which communication in language is impossible. Audition has to take an important place already at the initial stage. And underestimation of audition can have an adverse effect extremely on language training of school students [10; 118].

But first of all effectively to train school students in audition, it is necessary to understand accurately that represents this type of speech activity from the psychological point of view.

Special value at audition have different ways of thinking and ideas of the world in the form of visual, sound and tactile images. This problem is object of research of modern psychology which is called "neurolinguistic programming". She investigates how the person sees, hears, perceives.

Perceiving speech, listening converts via motor (speech motor) analyzer soundscapes in articulation. Between hearing and speech motor analyzer apparatus set strong functional relationship. With regard to the visual analyzer, it is known that the optical signals are superior to all others in obtaining information about the outside world. In listening visual analyzer facilitates perception and listening comprehension. Such visual supports, as the organs of speech, gestures, facial expressions, and other cinema reinforce auditory sensations, facilitate internal pronunciation of speech and knowledge of the meaning of [1.68].

It is considered to be the most informative sign intonation as it possesses "the perceived qualities" thanks to which the auditor can segment the speech on syntactic blocks, understand communication of parts of the phrase, and, therefore, and to open the contents, idea of intonation as about one of reference points follows at understanding of the speech aurally from

here. Also as V.A. Artyomov believes such speech functions as communicative, logical, modal are assigned to intonation [1,78]. At perception of speech messages first of all the communicative plan of the statement is recognized, and intonation is one of the main structural signs on which communicative types of offers differ: narration, question, exclamation, motivation.

The understanding of words depends on knowledge of semantic and syntactic valency of words and laws of their word formation, on ability to correlate word meanings, especially the multiple-valued, to a context.

Psychological basis of understanding are processes of perception, recognition of language images, understanding of their values, processes of an antispitation (guessing) and judgment of information, processes of group of data, their generalization, deduction of information in memories, processes of conclusion.

Nature of forecasting and understanding is defined by level of proficiency in language and, respectively, a level of development of speech hearing at this stage, auditor experience, knowledge in a subject (a subject of the audited text). All these components of audition allow the person to staticize acoustical samples of the language phenomenon (the word and intonational model), its generalized paradigmatic and syntactic structures, thereby to provide the correct forecasting and the subsequent meaningful formation.

Forecasting at the level of the text is connected with additional difficulties. Even the skilled auditor isn't always capable to hold all information, to unite the separate facts in the general context, to understand motives and the hidden sense of the message. The attention orientation, interest in a message subject, a certain speed of cogitative processing of information are for this purpose necessary.

In a word, the audition connected with understanding of foreign thoughts and the plan which is the cornerstone of the statement assumes existence of rather high level of development of lexical, grammatical and phonetic automatism. Only provided that the attention of the listening can be concentrated on the contents.

Audition of speech messages is connected with memory activity. Memory along with feelings, perception, imagination, is referred to sensitive knowledge the person of world around. Unlike them, the thinking and the speech call in the ways rational, or intellectual, knowledge of the world. We will consider imagination and memory as informative processes. The imagination can be defined, how ability of the person by strong-willed effort to restore and present those feelings and perceptions which were earlier in a figurative form, or to think up and present something new that

wasn't earlier neither in feelings, nor in perception. Images of imagination not necessarily have to correspond to that they actually represent. Unlike it images of memory usually in a varying degree correspond to that reality which they reflect, and almost don't bear in themselves imagination elements.

As it is known the speech – the main component of thinking. On the basis of it and it is possible to draw a conclusion that reading, and more true the correct reading is impossible without mastering audition as during reading as aloud, and "about himself" the person uses the speech, and in the latter case – the internal speech, it allows it to control herself and correctness of the statements. Making a start from it, we can draw a conclusion that without mastering the speech in all its types it is impossible to learn to read correctly, and audition – a fine way for pronunciation training. Similarly the situation is and with the letter where along with memory works for the person also the internal speech, and, without realizing the person pronounces that writes. As for speaking, how it was already stated above, it isn't possible without ability to listen and understand the speech of the interlocutor and as the main forms of communication at a lesson of a foreign language are dialogue and a monologue, training in audition is very important for free communication of pupils.

As it is known the speech – the main component of thinking. Based on this we can conclude that reading, and more true the correct reading is impossible without mastering audition as during reading as aloud, and "about himself" the person uses the speech, and in the latter case – the internal speech, it allows him to control himself and correct his statements. Based on this, we can conclude that without mastering the speech in all its types it is impossible to learn to read correctly, and audition – a fine way for pronunciation training. Similarly, it is with a letter, which, along with the memory of a person working more and inner speech, and not realizing the man pronounces what he writes. As for speaking, then, as mentioned above, it is not possible without the ability to listen and understand the voice of the caller, as well as the basic forms of communication in the classroom foreign language are dialogue and monologue, the training is very important to audition for a free communication students.

Thus, we see that listening as a type of speech activity plays large role at the initial stage and serves as an effective remedy of training in English.

REFERENCES

1. Artyomov V.A. Psychology of training in a foreign language. M, 1969.
2. Galskova N. D., Gez N. I. Theory of training in a foreign language. Didactics and methodology.
3. Gez N. I., Lyakhovitsky M. V., Mirolubov A.A., etc. A technique of training in foreign languages at high school: M.: 1982.
4. Elukhina N. V. Education hearing foreign speech//Foreign languages at school.-1996. - №5.
5. Zimnyaya I.A. Psychology of teaching foreign languages in school. – M, 1991.
6. Kolker Ya.M. Practical methods of teaching a foreign language. – M, 2000
7. Lyakhovitsky M. V. General technique of training in foreign languages. – M, 1991.
8. Mirolubova A.A., Parakhina A.V. The general technique of teaching foreign languages.
9. Reference book of the teacher of a foreign language. Handbook. – M, 1999.
10. Rogova G. V., Vereshchagin I.N. Metodik of training in English at the initial stage at high school. – M, 1988.

**d. ph. s., Professor Isakova S. S.,
Nurzhanova B., Karazymova Zh.**

Kazakhstan, Aktyubinsk regional state university after K. Zhubanov

PRASEOLOGICAL UNITS WITH A NUMBER COMPONENT (on materials of the Kazakh and French languages)

The language is not only a means of communication but a complex process that forms human world-view, consciousness and thinking. The communicative activity is not only a component part of the national culture but is considered the basis of human culture and cognition [1]. The culture is systemized, formed and developed through the language. The peculiarities of every people culture are reflected in its language. One of the main language functions is to preserve the cultural language experience, its transition from generation to generation. (E.Sapir, D.S.Likhachev,

Y.S. Stepanov, N.D. Arutyunova, V.I. Karasik).

Though in the structure of the proverbs and sayings of the Kazakh and French languages with a numeral component have all semantic groups of numerals but very often we can observe the usage the ordinal, cardinal and collective ones. The quantitative numerals, that are in the structure of the proverbs and sayings of both languages, denote not the definite objects number but indicate the level of the quantitative relativity between the compared objects (phenomena, actions) the generalized paroemic meaning with the connotations «concretion» and «plurality». For example, *Мың қайғы бір борышты өтемейді* (Thousands sorrows will not pay one debt). *Ер бір рет өледі, ез мың рет өледі* (A courageous one dies once, a paltry coward – thousands times). *Pour un plaisir, mille douleurs* (For one pleasure, thousands sufferings - бір рахатқа, мың мехнат); *Mille routes dévoient du blanc, une y va* (Thousands roads lead to lose the way, one road will lead to the destination - мың жол адастырады, бір жол апарды). *Жақсы кісі қырқында* толады, *жаман кісі қырқында* солады (A good man at forty recovers, a bad man at forty withers). *Vingt têtes, vingt avis* (As many heads, so many). *Il y a mille inventions pour faire parler les femmes, mais pas une seule pour les faire taire* (әйелдерді сөйлету үшін мың себеп бар, ал оларды қойдыру үшін біреу де жоқ). *Ceux qui ont mille fantaisies n'ont pas un seul gout* (Who has one hundred fantasies, has no taste - мың қиялы бардың бір талғамы жоқ) etc. In the content of these proverbs and sayings words *thousand, one hundred, twenty* are not used in the literary meaning but in the meaning «many». And the number one denotes «not the whole multitude, specifically one» «көптің бәрі емес, нақты бірі», number forty denotes the central point of the human life that associates with the «age to reach perfection, mental maturity, wisdom».

We observe that the numerals form the direct nominative meaning gradually change the meaning into wholeness and interconnection «multitude» and «concretion» in the compared languages. For example, in the Kazakh language *sorrow and долг-қайғы мен борыш, ха good man and a bad man -жақсы кісі мен жаман кісі, courageous and paltry coward - ер мен ез*, in the French language *pleasure and suffering – plaisir et douleur, the man and his opinions – tête et son avis, to speak and to keep calm - faire parler et faire taire – (to speak and not to speak - сөйлету және сөйлемнеу, to get lost – to lead to адастыру мен анапу, fantasy and taste- fantaisie et gout* to the associate connection between the similar notions add an emotional-expressive shade providing the achievement of the paroemic content to the quantitative level of the ethnic culture elements.

The numeral does not denote the specific number of objects but their order in the definite structure, the location border of the numerals in the

proverbs and sayings composition denoting «infinity», adding to the general meaning of proverbs and sayings such shades as «in order endless continuity» or «cross the border», «chaos», «breaking of laws, borders».

As the result there appears a possibility to continue the notion of the proverbs, sayings taken from the real life situations from the «associative connection» and «order», «endlessness». For example: *Бірінші байлық - денсаулық, екінші байлық - ақ жаулық, үшінші байлық - он саулық* (the first treasure – health, the second treasure – family, the third treasure – ten oxen). *Бірінші әйел – шекер, екінші әйел – бекер* (the first wife – sugar, the second wife – false one). *Бірінші әйелді құдай қосады, екіншісін адам қосады, үшіншісін сайтан қосады* (the first wife is from God, the second wife – from people, the third one – from devil). *Les premiers morceaux nuisent aux derniers* (the first piece is a robber; the first dishes remove the taste of the last ones). *L'arbre ne tombe pas du premier coup* (the tree does not fall after the first chop; nothing happens in a day). *La première va devant la deuxième, la deuxième suit la première* (well, the Chinese ceremonies have started). *Le premier accrocs coûte X francs* (That who has cooked porridge, let him eat it (face the consequences)). Il n'y a que *le premier pas qui coûte* (The first step is the hardest; All things are difficult before they are easy). *Le premier au bois et le dernier à l'eau* (The first in pleasures, the last in work) etc.

If in the French language the approximate numerals are often used (Il n'y en a pas *trois douzaines* au quarteron – It is a rare thing, it cannot be found everywhere), than in the proverbs and sayings of the Kazakh language the most frequently used are the collective numerals. They do not change the quantitative notion and are the core point to abstract the quantitative numerals, to generalize and group the thing and notions.

In the structure of the proverbs and sayings the numeral *біреу* (one thing out of some) denotes both «a group of people, all people, multitude» and «an individual» and serves to denote union, association, grouping. For example, as a part of the paroemia *Біреу жаныңа жолдас, біреу малыңа жолдас* (One needs you yourself, the other – your condition) through the component *біреу* the relations between «one of some people» and «an individual» center around the notion «a friend» influencing the formation of the generalized paroemic meaning «very close friendly relations are based on the concrete goal». Also in the paroemia *Біреу тойып секіреді, біреу тоңып секіреді* (One jumps because of satiety, the other – of severe cold) the component *біреу* denotes the character of the relations «eat to be full» and «to feel cold», «every member of the definite group» and «an individual who contacts with them» influencing the formation the notions «wealth» and «poverty». On the basis the proverb *Біреу тойып секіреді,*

біреу тоңын секіреді (One jumps because of satiety, the other – of severe cold) it is formed the notion «very good and very low material condition spoils the man promoting to do low deeds». The similar proverbs and sayings in the Kazakh language are come across very often: *біреу білмегенді біреу білер, біреу жылағанға біреу күлер* → *unknown to one is known to another, to tears offensive for one is amusing for another*; *біреуге дүние кең біреуге тар* → *the world is spacious for one, it is tight for another*; *біреуге мал қайғы, біреуге жан қайғы* → *one thinks about wealth, another thinks about life*; *біреуің ақшаң, біреуің қызың* → *the rich one takes care of mug, the poor - clothes*; *біреуге ор қазба, өзің түсерсің* → *don't dig a hole for the other – you yourself will get onto it*; *біреудің өлімі – оттан, біреудің өлімі – судан* → *one dies of flame, another dies of water*; *біреу қыз алып қашар, біреу қызығына қашар* → *one runs away taken away the girl, another – for company's sake, etc.*

In the structure of the proverbs and sayings such numerals as *екеу-двое, үшеу-трое, төртеу-четверо, бесеу-пятеро, алтау-шестеро, жетеу-семеро* denote the meaning «many, much» and «concretion» in the relations «groups of people, all people, masses» and «an individual» and perform the function of joining one with another. For example: *Ағайын – алтау, ана – біреу* (relatives – six, the mother - one). *Аласыға алтау аз, бересіге бесеу көп* (for whom, who receives, six is few, for whom, who gives, five is many). *Төртеу түгел болса, төбедегі келеді, алтау ала болса, ауыздағы кетеді* (If six are apart, the y lose from the mouth, if four are together, they reach what has flown in the sky), etc. [2].

Despite the different structure of the Kazakh and French languages the analysis has shown that the proverbs and sayings with a number component in both languages have full equivalents. For example, *Tous les cinq doigts de la main ne se ressemblent pas* – not all fingers of the hand are equal – *бес саусақ бірдей емес*; *L'oeil sait toujours du Coeur* *les premières nouvelles* – where the heart lies, there the eye runs - *көңілдегіні көзден танысың*; *Mettre deux pieds dans un soulier* – to dawdle, to mess about - *екі аяғын бір етікке тығу*, etc. In the mentioned above proverbs and sayings the compared objects, actions, phenomena (*бес саусақ* (five fingers) - *cinq doigts*, *көз* (eyes) - *l'oeil*, *екі аяқ* (two feet) - *deux pieds*) in both languages have the full equivalences that shows similar universal phenomena in two nations world – view. The following groups of the proverbs and sayings in their structure and compared objects and actions in them can be different but in their meaning they are equal. For example, *Qui donne tôt, donne deux fois* – (doubly gives that, who gives quickly) *епті екі асайды*; *Faire coup double* (*faire d'une pierre deux coups*) – kill two hares with one hit, kill two birds with one stone, бір оқпен *екі қоян ату*; *Il vaut mieux être le dernier*

au ciel que *le premier* en enter – you'd better be first in the heaven than first in the hell; Tel brille au *second* rand qui s'éclipse au *premier* - you'd better be first in the village than last in the town өзге елде сұлтан болғанша, өз елінде ұлтан бол; Y regarder á *deux* fois – to think well before making a decision *жәмі* рет өлшеп, *бір* рет піш; L'hôte et le poisson en *trois* jours sont poison – both a guest and afish become poison in three days бір күнгі қонақ құт, екі күнгі қонақ қонақ, үшінші күні жұт; Tourner sept fois sa langue dans sa bouche avant de parler – to think well before saying ауыздан шыққан сөз, атылған оқпен тең; Qui deux choses chasse, ni l'une ni l'autre ne prend – if you run after two hares, you will catch neither *екі* кемеңің басын ұстаған суға кетер; Deux moineaux sur un épi ne sont pas longtemps amis – two bears cannot live in one den екі қошқардың басы бір қазанға сыймайды; Un oiseau dans la main vaut mieux que deux dans la haie - A bird in the hand is worth two in the bush; Deux yeux valent mieux qu'un (quatre yeux valent mieux que deux) – two heads are better than one; бір бас жақсы, екеуі одан да жақсы; Deux patrons font chavirer la barque - when there are seven nannies, the child is not looked after, too many cooks spoil the broth қойшы көп болса, қой арам өледі; Secret de deux, ...de trios, ...de Dieu, ... de tous – what is known to the three will be known to everybody Отыз тістен шыққан сөз, отыз рулы елге жайылады; Deux sûretés valent mieux qu'une – take care of yourself and God will take care of you құдай сақ болсаң, сақтайды; Un tiens vaut mieux que deux tu l'auras – don't promise a crane in the sky, give a tomtit into the hands қолда бар алтынның қадірі жоқ, etc.

The proverbs and sayings with a number component of one language and instead of it another word can be used. For example, Il vaut mieux être le dernier au ciel que *le premier* en enter – you'd better be first in the heaven than first in the hell; Tel brille au *second* rand qui s'éclipse au *premier* - you'd better be first in the village than last in the town - өзге елде сұлтан болғанша, өз елінде ұлтан бол; Deux patrons font chavirer la barque - too many cooks spoil the broth қойшы көп болса, қой арам өледі; Deux sûretés valent mieux qu'une – take care of yourself and God will take care of you құдай сақ болсаң, сақтайды; Un tiens vaut mieux que deux tu l'auras – don't promise a crane in the sky, give a tomtit into the hands қолда бар алтынның қадірі жоқ.

In the structure of the proverbs and sayings the compared things do not correspond to each other but the number components are similar. For example, in the French language faire coup *double* (faire d'une pierre *deux* coups) denotes екі рет ұру, бір таспен екі удар жасау (two time to hit, to do two hits with one stone), here is we speak no about a hare and in the Kazakh language the equivalent of this proverb is «бір оқпен *екі* қоян ату (to kill two hares with

one stone)», the number components are preserved бір оқ (one shot) – une pierre (бір тас – one stone), екі қоян ағу (to shoot two hares) - faire coup double or faire deux coups (екі рет ұру – two time to hit).

In the following groups the proverbs and sayings the compared things do not completely correspond to each other but the meaning is not changed that is why the sense, the contents can be equal. For example, Il vaut mieux être le dernier au ciel que *le premier* en enfer если переводим означает «жерде бірінші болғанша, аспанда соңғы болған жақсы (you'd better be first in the heaven than first in the hell). Another variant of this proverb in the French language sounds as follows «Tel brille au *second* rand qui s'éclipse au *premier*», if we use *word for word translation* it is «бірінші қатарда жасырынып тұрғанша, екінші қатарда жарқырап тұрған артық (you'd better be first in the village than last in the town)». The equivalent of these proverbs in the Kazakh language is «өзге елде сұлтан болғанша, өз елінде ұлтан бол (you'd better be a sultan abroad than a sole at home)», this proverb teaches patriotism saying what for to be a sultan in the other country if you can be a common citizen of your motherland.

The proverbs and sayings, phraseological units are a mirror of the ethnos world – view, they are connected with the national culture, customs and traditions, history and turn into the cultural code. To prove it we will give some examples. In the French language there is a phraseological unit «**Ne pas (y) aller par quatre chemins**» (literally тура, тіке, ашық айту- to act, to speak directly, to talk turkey). In this expression the word **quatre** denotes not a concrete number but an indefinite score (multitude).

The similar use of this numeral is characteristic of the French language and can be found in many authors' works.

So, in the tragedy of P. Corneille «Le Sid» one can read the following phrase: «*A quatre pas d'ici je te le fais savoir*». Thus, **ne pas (y) aller par quatre chemins** literally denotes not to go several ways [implying - to the goal] but to go one, definite way.

For example,

- Monsieur Oriol, je viens causer affaires avec vous. Je n'irai pas d'ailleurs par quatre chemins pour m'expliquer (Maupassant).

- Ma chère madame, je n'irai pas par quatre chemins. Voici le but de notre visite (E. Brieux).

Un bouillon d'onze (или de onze) heures coll. - potion, poison (literally, decoction taken at eleven o'clock). M. Pa supposes that in this phraseological unit it is said about the decoction that patients used to take as pain-killer or sleeping draught at eleven o'clock before bed. Many sick people did not happen to wake up after they had taken the decoction that is

why people began to think about it as potion or poison. We should note that the not- used in the contemporary language elision of the preposition in front of the word onze testifies about quite an early origin of the idiom. For example, Et l'on espionnait ses rapports avec la Cognette, on disait qu'à eux deux, un beau soir, ils donneraient un bouillon de onze heures au père Houdequin pour le voler (Zola).

Arriver en trois (или quatre) bateaux (coll.) to appear pompously / effectively (literally to come on the three or four ships). There is another variant **venir en quatre bateaux**.

The origin of this expression is connected with a spread custom when the passenger ships that have valuable load or a noted passenger are accompanied with a group of military ships that gives a voyage a festive character.

For example, Votre serviteur Gille Cousin et gendre de Bertrand, Singe du pape en son vivant, Tout fraîchement en cette ville, Arrive en trois bateaux exprès pour vous parler (La Fontaine).

S'en moquer (или s'en soucier) comme de l'an quarante (coll.) to take nobody / nothing into account; to think about something as last snow (literally to mock at something as at the fortieth year). There are many explanations of this comparison. We will give the most known from them. According to P. Kitaru and some other researchers this expression appeared after 1040— the date that to people's belief was to have marked the end of the world and beginning of the «Last Judgment». But when the horrible year passed the people began to laugh at their former fears and together at 1040, or simply at the 40th year that lead to appearance of the phraseological unit.

According another version (P. Littré, J. Martell, Sh. Nizar) the comparison takes its roots to the times of the French bourgeois revolution in 1789. After the proclamation of the Republic in 1792 and introduction of the new calendar the royalists used that expression with mockery willing to emphasize the idea that the Republic would not last even forty years. The third hypothesis (Ch. Robert) connects the origin of this phraseological unit with the name of the writer Louis - Sebastien Mercier (1740—1814). His book « L'an deux mille quatre cent quarante», where he described the future world, was mocked by the contemporaries Mercier, who said as a joke: «Je m'en moque de l'an 40 (de Mercier)» and then simply «**Je m'en moque de l'an 40**».

The supporters of the fourth version (dictionary Larousse, M. Pa and others) consider that the expression Van quarante is a distorted word alcoran Koran and attribute the comparison to the knights of the middle ages who laughed at something or somebody as at the koran – a sacred book

of Muslims. None of the given explanations can be considered satisfying because all of them are not proved enough either from the linguistic or the historic point of view. For example, Saboureau était, au fond, assez ennuyé de l'affaire Verdié. Après tout, il se moquait du commandant comme de Van quarante: il ne le connaissait pas (J. Claretie).- Je me soucie d'Ursule comme de Van quarante. Depuis la mort de l'oncle Minoret, je n'y ai jamais plus pensé qu'à ma première chemise (Balzac).

To sum it up, it should be noted that in the Kazakh language *three*, *seven* and *forty* are sacred numerals, the number of the proverbs and sayings with the component of these number prevail. In the French language the numerals *deux* (*eki* - two) and *quatre* (*mәpm* - four) are actively used in the structure of the proverbs and sayings. Thus, it is important to bear in mind that the comparative study and linguistic and cultural analysis of the cognitive world views that belong to different language pictures allows seeing both as universal (common to mankind) so as specific (ethnic proper) phenomena of human being. The comparative study of the languages promotes a deep insight into the national mode of life, world view and ethnic culture.

REFERENCES

1. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. – М., 1998
2. Қасымова С. К. Сан компонентті мақал-мәтелдердің ұлттық-мәдени негізі. Фил. ғыл. канд. ғыл. дәр. дайын. дисс. автореф. А., 2010.
3. Гак В.Г. Сопоставительная лексикология. – М., 1977.
4. Корнилов О.А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов. – М., 2003.
5. Қайдар Ә.Т. Халық даналығы. – Алматы, 2004, -565б.
6. Карлинский А.Е. Место паремологии в науке о языке // Избранные труды по теории языка и лингводидактике. – Алматы, 2007. -144б.
7. Кеңесбаев І. Қазақ тілінің фразеологиялық сөздігі. -Алматы, 1977. – 712 б.
8. Назарян А.Г. Фразеология современного французского языка. – М., 1976.
9. Французско-русский фразеологический словарь / Под ред. Л.И. Рецкера. – М., 1963.
10. Le petit Robert sur CD-ROM. Version électronique du Nouveau Petit Robert Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. Nouvelle édition (version 2). – P.:VUEF, 2001.

К. п. н., Ныязбекова К. С.

*Казахский национальный педагогический
университет имени Абая (Казахстан, г. Алматы)*

ПРАГМАТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЭПОНИМОВ В ОБУЧЕНИИ МЕДИЦИНСКОЙ ЛЕКСИКИ

The article discusses the role of eponymous terms in medicine, the origin of the medical lexicon. Active introduction of words of foreign origin eponymous became apparent when beginning to play an active role in medical research and the role of the Latin language has lost its force. Foreign words are mostly in the terminology related to medical equipment, diagnostic and operative receptions and much less common in the nomenclature of diseases. Most of the medical terminology constitutes eponymous terms, which include the names of famous scientists, researchers, doctors, explorers.

Роль эпонимов в обучении профессиональной медицинской лексике огромна. Эпонимы – это термины, в состав которых входят фамилии известных учёных, исследователей, врачей, первооткрывателей. В языке медицины эпонимы, т.е. наименования, образованные от собственных имен врачей, ученых и т.д., используются для обозначения разнообразных понятий: болезней, их симптомов и синдромов, анатомических объектов, научных теорий и клинических классификаций, методов исследования, обследования и лечения, медицинского оборудования и т.д. Широкое употребление эпонимов в терминообразовании объясняется, прежде всего, существующей традицией, стремлением увековечить имена врачей и ученых-первооткрывателей, внесших вклад в развитие медицины. В справочной литературе, регистрирующей медицинские эпонимические термины, приводятся сведения о годах жизни, национальной принадлежности и специальности лица, имя которого легло в основу термина. Эпонимические термины составляют большую часть медицинской терминологии, например, в неврологии эпонимы составляют около 30% всего терминологического фонда. Рост эпонимов в современной терминологии объясняется не только желанием увековечить авторство первооткрывателя, но и в связи со сложностью сразу образовать или отыскать более краткий и точный термин, чтобы адекватно отобразить нужный предмет, признак или качество. Более 16% эпонимических терминов – это единицы,

констатирующие тематическую группу *Methods of Investigation and Treatment*, т. е. наименования результатов индивидуальной научно-исследовательской и врачебной деятельности специалистов. Эпонимов можно выделить по следующим группам:

- **Наименование методов исследования** – немецкие врачи открыли методы исследования, при назывании используя ключевые термины – проба, реакция, метод, опыт: *Шеллонга* проба (F.Schellong, 1891-1953, немецкий врач) – функциональная проба при исследовании кровообращения, *Яффе* реакция (M.Jaffe, 1841-1911, немецкий врач) – метод определения креатинина в моче и сыворотке крови. Немецкие оториноларингологи открыли способы диагностики заболеваний уха, носа, гортани – *Бернштейна* метод (W.Börnstein); *Швабах* опыт (D.Schwabach, 1846-1920) – метод дифференциальной диагностики поражения слухового аппарата.

- **Анатомические термины** – В XIX в. открытия в области анатомии обозначились в терминах именами немецких анатомов и физиологов – *Гиса* пучок (W.His, 1831-1904), *Гиса* треугольная складка, *Гиса* угол, *Людвига* ганглий (K.F.W.Ludwig, 1816-1895.), *Краузе* круг (K.F.T.Krause, 1797-1868), *Лангендорффа* клетки (O.Langendorff, 1853-1908, синон.: клетки коллоидные) *Циннова* связка (J.G.Zinn, 1727-1759). В настоящее время эти термины не используются. Именно в анатомических эпонимах в сконцентрированной форме отразились основные этапы развития науки и о строении и функциональных особенностях органов человеческого тела, становление научного миропонимания человека и его места в живой природе. Иногда при образовании терминов-эпонимов фактор авторского приоритета не принимается во внимание. Например: синдром Бонне-Дешома-Бланка (*Bonnett-Dechaume- Blanke syndrome*) в разное время описали вначале М.Мануэль (1899), потом Х.Кушинг и Бейли (1927), однако именно П.Бонне, Ч.Дешому и Ч.Бланку принадлежит научное открытие о том, что ангиома сетчатки глаза связана с неврологическими проявлениями, о чем они сообщили в своей работе, опубликованной значительно позднее, в 1937 г. В англоязычных странах данная болезнь носит также название синдрома Уайберна-Мейсона, по имени американского врача, подробно исследовавшего этот симптомокомплекс (*Wibern-Maison's syndrome*). Синдром Апперта (*Appert's syndrome*) назван в честь французского педиатра Э.Апперта, детально описавшего его в 1906 году, хотя первое сообщение принадлежит английскому врачу У.Уитону, сделавшему его в 1894 году. Синдром Аксенфельда-Шюренгберга (*Axenfeld-Schurenberg syndrome*) впервые описал итальянский врач Рампольди в

1884 году. Как видно из примеров, имена первооткрывателей не всегда зафиксированы в соответствующих терминах. В англоязычной литературе термин *Edinger's nucleus* (ядро Эдингера) имеет синонимичный термин – ядро Вестфала (*Westphal nucleus*), однако в отечественной литературе употребляется термин *ядро Якубовича*, обозначающий идентичный феномен – добавочное ядро глазодвигательного нерва. Иногда в состав эпонимов входит имя пациента, у которого впервые было выявлено какое-либо редкое заболевание или его симптом. Так, например, болезнь Коппока (*Koppock's disease*) наблюдалась у всех членов семьи Коппок (описана в 1774 г.). Значительно позднее это наследственное заболевание (*congenital pulveriformis cataract* – врожденная пылевидная катаракта) описали Фогт и Поос.

- **Названия болезней** – В названии болезней встречаются фамилии врачей. В таких названиях часто ключевым термином является слово «болезнь», такие термины практически редко используются, часто заменяются на синонимы. Например, в названии болезней нервной системы запечатлены имена немецких врачей: невропатологов и психиатров – *Альцгеймера* болезнь (A. Alzheimer, 1864-1915), *Крейтцфельдта-Якоба* болезнь (H.G. Creutzfeldt, 1885-1964, A. Jakob, 1884-1931), терапевтов – *Рейтера* болезнь (H.C.J. Reiter, 1881-1969; син.: *Рейтера* синдром, *Рейтера* триада, синдром уретроокулосиновиальный (инфекционно-аллергическая болезнь); гинекологов – *Шультце* параметрит (B.S. Schultze, 1827-1919); врачей других специальностей – *Беста* болезнь (F. Best, 1878-1920; син.: дегенерация желтого пятна детская), *Штиккера* опухоль (G. Sticker, 1860-1960) (син.: саркома венерическая).

- **Названия симптомов болезней** – немецкие врачи оториноларингологии – *Авеллиса* синдром (G. Avellis, 1864-1916) – сочетание паралича мягкого нёба и голосовой мышцы; невропатологи – *Бергера* парестезия (O. Berger, 1844-1885) – приступообразная парестезия в ногах; J.A. Varre, 1880-1967) – син.: рефлекс двуглавой мышцы бедра; *Липманна* феномен (H.C. Liepmann; син.: Липманна интеллектуальные иллюзии, Липманна симптом) – появление зрительных галлюцинаций;

- **Названия хирургических операций** – На основе общих терминов «операция» и «пластика» создавались эпонимы с именами немецкие хирургов – *Брунса* операция (P.E. Bruns, 1846-1916) (операция удаления фибромы); *Бергманна* операция (E. Bergmann, 1836-1907) (операция иссечения собственной оболочки яичка); *Брунса* пластика губы (V. Bruns, 1823-1883) (операция восстановления

верхней губы); *Ривуара* операция (J.R. Rivoir) (замещение обширного дефекта мочеиспускательного канала.

• **Названия медицинских инструментов и приборов** – фамилии офтальмологов в названии инструментов для глазных операций – *Бунге* ложка P.Bunge, 1853-1926), *Вальдау-Грефепинцет* (A.Graefe, 1828-1870), *Грефе* катарактальный нож (A.Graefe; син.: нож катарактальный линейный), *Грефе* пинцет (A.Graefe);

• **Названия родов бактерий, образованных от фамилий исследователей** – фамилии немецких бактериологов использованы в названии бактерий – *клебсиелла*(-ы) (*Klebsiella*, Бер; E.Klebs, 1834-1913) *клебсиеллёз* (*klebsiellosis*) – инфекционная болезнь, *Коха* палочка (R.Koch, 1843-1910) – возбудитель туберкулёза. Некоторые эпонимические термины образуют целый словообразовательный ряд – *Рентген* (по имени немецкого физика Рентгена (1845-1923) где *рентген* – является составной частью сложных слов и означает «относящийся к рентгенологии, к рентгеновскому излучению»: *авторентген*, *рентгенограмма*, *рентгенография*, *рентгенодиагностика*, *рентгенолог*, *рентгенология*, *рентгеноскопия*, *рентгенотерапия*, *рентгеноанатомия*, *рентгеновский снимок*, *рентгеновское излучение* и т.д.). *Базедова* болезнь (*morbis Basedowii*; К. А. von Basedow, нем. врач, 1799-1854) син.: зоб диффузный токсический. *Базедовизм* *basedowismus* – легкая форма течения *Базедовой* болезни. Нужно отметить влияние известных немецких врачей на введение терминов в научный оборот: *гемофилия* название болезни (из греч.) было предложено немецким клиницистом И.Л.Шейнлейном в 1820 г.; *авидет* (от лат. *Aviditas* «жидкость») термин предложил нем. химик и биохимик, один из основоположников химиотерапии Пауль Эрlich (Ehrlich Paul, 1854-1915) для определения различных модификаций дифтерийного токсина: токсоида, токсина, токсона; *аккомодация* (лат. *accomodatio* приспособление) термин в физиологию ввёл в 1908 г. нем. физико-химик, один из основоположников современной физической химии Вальтер Нернст (Nernst WaterH., 1864-1941); *алексин* нем. врач, бактериолог, иммунолог, гигиенист Ганс Бухнер (Duchner Hans, 1850-1902) и бельг. иммунолог; *нейрон* – в 1891 г. термин (от греч. *neuron*) предложил нем. анатом и гистолог Генрих Вилггельм Вальдейер и др. Характерно, что в термине фиксируется имя последнего по хронологии открытия ученого, Например, симптом Адамюка-Рельмана-Гвиста обозначается в англоязычной литературе именем австрийского офтальмолога Г.Гвиста, который описал его в 1931 году, несмотря на то, что более ранее и полное описание дал русский офтальмолог Э.В.Адамюк в 1901 году. Еще раньше, в 1889 году,

симптом описал русский офтальмолог Э.Рельман. В научной медицинской литературе анатомические эпонимические термины до сих пор используются, толкование термина-эпонима содержится в специальных справочниках.

В процессе изучения терминов рассматривается не только понятие терминологической дефиниции с точки зрения лексикографического определения, словарной дефиниции. А представляется анализ терминологических дефиниции и когнитивной структуры единиц терминологий в функционально-прагматической, коммуникативной аспектах. В обучении эпонимических терминов важно знать функции в коммуникации для выявления особенностей употребления речи. Поэтому в обучении терминов уделяется особое внимание роли и функции терминов в коммуникации, которые определяют специфику употребления терминов и построения предложений в речи. Термины выполняют не только номинативную, но и коммуникативную функцию. В общении раскрывается значение любой единицы языка, ее природа, а речевой акт выступает в качестве коммуникативной среды, в которой она используется. Поэтому прагматические характеристики коммуникативной единицы проявляются лишь в данной среде. Основной целью изучений терминов являются выявление закономерностей использования терминов в общении и их систематизация.

ЛИТЕРАТУРА

1. Англо-русский медицинский энциклопедический словарь. – М.: ГЭОТАР, 1995.
2. Basic and Clinical Science Course. 1994-1995. Sections 1–12. – American Academy of Ophthalmology. – 1995.
3. Медицинский словарь. Русско-немецкий. Немецко-русский. – Москва, 2002 г.
4. Латинско-русский словарь медицинской терминологии. – Москва, 2006 г.

Nyyazbekova Kulanda Sarsenkulovna
PhD, Associate Professor Abai KazNPU
Republic of Kazakhstan, Kazakh National Pedagogical University Abai

Moldagalieva Zhazira
PhD, Associate Professor
Republic of Kazakhstan, Al-Farabi Kazakh National University

Skakova Ulpan
Republic of Kazakhstan, Abai Kazakh Pedagogical University
Master's Degree Student

BILINGUAL DICTIONARIES FOR THE EDUCATIONAL PROCESS

This article examines the role in the learning process Bilingual dictionaries in learning the Russian language students of national schools; in the work of translators and teachers of the Russian language in schools with the Kazakh language learning; as well as for scientists engaged in comparative typology of Russian and Kazakh languages.

Bilingual Dictionaries play an important role in learning the Russian language students of the Kazakh classes. In the educational process of schools with the Kazakh language learning is often used bilingual dictionaries. Let us analyze the bilingual dictionaries published in Kazakhstan.

Until 1945, makes up a small Russian-Kazakh dictionaries, mainly school. Lexical material they covered mainly household word without disclosing values, without stylistic shades. In order to meet the growing needs in dictionaries, Institute of Language and Literature of Kazakhstan in 1946 published a two-volume Russian-Kazakh dictionary which consists of more words than with previously released dictionaries.

However, this dictionary was not devoid of serious shortcomings. In 1950-1951, the Institute of Language and Literature of Kazakhstan in close collaboration with the State Publishing House of foreign and national dictionaries in Moscow has begun compiling a new full Russian-Kazakh dictionary.

In 1954 was published "Russian-Kazakh Dictionary" under the general editorship N.T.Sauranbaeva containing 50 000 words.

This updated treated dictionary. He is a good tool for those who study Russian and Kazakh languages, is extremely useful for translators of

Russian language teachers in schools with the Kazakh language learning, researchers engaged in comparative typology of Russian and Kazakh languages. On the advantages and disadvantages of this dictionary were in their articles H. Rahimov, A. Satybaldiev, Sh. Sarybaev and others.

In 1978-1981 he published "Russian-Kazakh Dictionary" edited G.G. Musabaeva, in two volumes. It contains 65,000 words. It is the largest bilingual Russian-Kazakh dictionary. The need to publish such a dictionary is due to several reasons: first, the role of the science of language to satisfy the daily needs of all social life increases; Secondly, there is an urgent need to replenish the dictionary vocabulary, which was not included in the edition of 1954.

Third, the reflection in the dictionary of lexical developments in the Russian language in the last quarter of a century; Fourth, bringing the quality of the dictionary in line with the growing demands of society; Fifth, dictionaries 1946 and 1954 became a rarity. The dictionary contains the most used words and terms in all branches of knowledge of a specific field of use in the literary language. The dictionary also reflected archaisms and dialect, which are quite common in the Russian classical and contemporary literature.

This dictionary should be recommended for self-study high school students as the Kazakh and Russian schools. In the Kazakh lexicography known following Russian-Kazakh educational dictionaries:

1. Zhienbaev C., Sauranbayev N. Russian-Kazakh dictionary. This dictionary is intended for elementary school Kazakh and his vocabulary of 6,000 words;

2. Zhienbaev C., Kokumbaev Sh. Russian-Kazakh dictionary.

3. This dictionary is designed for high school; Z. Mirshanov I.G. Russko-Kazakh dictionary. It presents a 4500 words;

4. Mahmoudov X., G. Musabaev Kordabaev T. School Russian-Kazakh dictionary. It contains 16,000 words. This dictionary is designed for an eight-year and secondary schools.

A short list of bilingual lexicography, established in recent years in Kazakhstan.

1. M. Sergaliev created "Russian-Kazakh dictionary." This dictionary covers the most commonly used words in modern Russian literary language (more than 6000 words and phrases of modern Russian literary language).

2. "Short Russian-Kazakh Dictionary" was created in 1993 in accordance with the "Law of the Republic of Kazakhstan on languages ". It contains 15,000 words. In the dictionary entries, where appropriate, a brief interpretation of the words in Russian and Kazakh languages, are examples

the use of words in a speech as part of phraseological combinations. Words are given in the basic grammatical forms.

Grammatical part of the entry points to the words belonging to a particular category of parts of speech and grammatical categories inherent. The dictionary is intended for a wide audience.

3. "Russian-Kazakh Concise Dictionary." This dictionary can be used as an additional aid for studying the Kazakh and Russian languages.

4. G.Erkibaeva. "Short Russian-Kazakh and Kazakh-Russian Dictionary". This dictionary contains about 4,000 borrowed words that appear frequently in the press, literature and television. In the period of transition to a market economy began to frequently used terms related to the economy, such as a letter of credit, profit, tax-free, the competition that was the reason for the inclusion of these words in the dictionary.

In the press appear loan words that are not always clear how pupils and students, so the dictionary included words license, compensation, labeling, certification and others. In connection with the adoption, the sovereignty of the Republic of Kazakhstan became the official language of the Kazakh language, and many of the words that were not previously having denominations in the Kazakh language, were translated.

These words also found a place in the dictionary: vacancy, the original mortgage, interviews, instructions, etc.

In the dictionary entries for the correct use of words in a speech given grammatical information is provided illustrative material, in some cases, provides etymological reference.

Since studying in Kazakh groups do not always understand, and even more can make a coherent sentence without a dictionary, alone, it was decided to combine in one book of the Russian-Kazakh (Russian for understanding speech) and Kazakh-Russian part (for communicative purposes in Russian).

Erkibaeva G.G. Russian-Kazakh school dictionary, which is designed for students in, grades 5-11. It consists of three parts: I part - for grades 5-6, II - 7-9 classes and III - 10-11 classes. The dictionary includes words for active stock of the standard program; a word from the alphabetical dictionaries textbooks frequently used words from the materials of the media and literature, words that had not previously had ratings in the Kazakh language.

The main difference from other educational dictionaries is that they are built taking into account the principle of the frequency of a linguistic unit and is designed for students in certain classes.

Рахманов Баходир Убайдуллоевич

*старший научный сотрудник - исследователь Самаркандского
государственного университета имени Алишера Навои,
Узбекистан, Самарканд*

ПРИРОДА И ДУХОВНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА В ИСТОРИИ

История сама по себе вне зависимости от природы человека часто противоречит последней и иногда сводит ее, в конце концов, на нет, как это произошло с непобедимыми гуннами, кимврами, готами, викингими и др. Радикальные исторические действия часто противоречили природе человека, разрушали ее, были несовместимы с творческой природой человека. А. Камю был прав в своих рассуждениях, когда писал: «Абсолютная революция предполагает абсолютную податливость человеческой природы, возможность низведения человеческой природы до уровня простой исторической силы. А бунт – это протест человека против его превращения в вещь, против его низведения к истории. Бунт это утверждение общей для всех людей природы, неподвластной миру силы. История, разумеется, есть один из пределов человека, в этом смысле революционеры правы. Но бунтующий человек, в свою очередь, устанавливает некий предел истории. На этом пределе и зарождается предвестие новой ценности» [1.313].

История всегда с огромным пиететом относилась и относится к сильному миру сего, но в соответствии с закономерностью, согласно которой масса, в конце концов, выполняет свою «уравнивающую функцию» перед разумом, сила, в конце концов, уступает разуму даже в «ходе истории», которая в отношении природы человека весьма расточительна, как, например, в случае с убийством Архимеда римским легионером в Сиракузах или разрушением Персеполиса в ходе «красивого» героического завоевания Александром «варварской» Персии. «И от нас зависит, - наивно полагал А. Камю, - чтобы Запад воспитал своих анти-Александров, которым предстоит вновь завязать гордиев узел цивилизации, разрубленный варварским мечом» [1. 374].

Но пока, к сожалению, почти никто не воспитал «своих анти-Александров». Наоборот, в истории часто побеждали (хотя и не навсегда) легионеры, якобинцы, «водители наций» и т.д. Но это – только те, кто оказывался на «поверхности истории». Однако многие «средние» (в массе), как сказал бы Ортега-и-Гассет, чаще поддерживали в истории Александров, нежели «анти-Александров».

Масса так же представляет природу человека, как и «избранные», хотя и в иной форме, иным способом и на ином уровне. Масса, в основном, внутренне связана с историей и служит ее фундаментом. Без массы нет и истории. Но каждая «средняя личность» в массе все-таки представляет и природу человека, хотя и не в достаточной степени. Больше того, она не только представляет природу человека, но и является ее носителем.

«Тогда в чем же заключается природа, вынуждающая нации создавать оружие разрушения, которое в настоящее время способно уничтожить планету? Более точно, каков психологический образ врага, который внушает ужас народам и приводит к тому, что они становятся готовыми жертвовать своими гражданами в кровопролитных войнах? Какова природа фантазий, которые заставляют нации опасаться друг друга и омрачают жизнь людей пугающим предчувствием следующего кровопролития? Одна из самых глубоких характеристик параноидных фантазий о враге заключается в том, что тот угрожает отобрать у народа землю, убить короля и установить тиранию над людьми» [3. 227-228]. Но в фундаменте этих психических отклонений совершенно здоровых людей лежит биологический, то есть природный, фактор – *инстинкт силы и слабости*, с которым человек до сих пор имел дело всегда, и психоанализ здесь бессилён. Фактором, избавляющим человека от ига инстинкта, может быть главным образом разум. Правда, Пол Фейерабенд в своей работе «Прощай разум» утверждает, что решение самых сложных научных проблем обеспечивалось именно инстинктами, хотя и «интеллектуальными» [4. 257-264]. Как тут не вспомнить гегелевский «инстинкт разума»!

Чтобы углубить эту мысль и приблизиться к нашей главной идее о смысле истории в связи с природой человека, обратимся еще и к весьма глубокому рассуждению А.Н. Уайтхеда из его работы «Наука и современный мир». «В этих лекциях, писал он, я предпринял попытку показать великое приключение в сфере мышления. Оно осуществлялось всеми народами Западной Европы. Оно происходило с медлительностью всякого массового движения. Единицей его измерения могут служить полвека. Этот рассказ – эпическое описание одного из эпизодов в сфере проявления разума. Он повествует о том, как определенное направление мысли возникает в народе в результате долгих приготовлений предыдущих эпох; как после его зарождения его содержание постепенно раскрывает себя; как оно достигает своего триумфа; как его влияние формирует побудительные причины действий человечества и, наконец, как в определенный момент своего высшего успеха обнаруживается его ограниченность, что требует

новых усилий творческого воображения. Мораль рассказа состоит в признании мощи разума, его решающего влияния на жизнь человечества. Великие завоеватели – от Александра до Цезаря и от Цезаря до Наполеона – оказывали глубокое влияние на жизнь последующих поколений. Но совокупный эффект этого влияния становится незначительным, если его сравнить с полным преобразованием человеческих обычаев и человеческого сознания, осуществленным в течение длительного времени думающими людьми, начиная с Фалеса и до сегодняшнего дня, людьми индивидуально беспомощными, но в конечном итоге – правителями мира» [2. 271]. Если история и представляет собой совокупность поколений «унесенных ветром», то речь идет прежде всего «о совокупном эффекте влияния» «великих завоевателей», которые главным образом лишь украшали историю, но не «делали» ее, тем более не определяли. Без Александра и Цезаря мировые религии, возможно, утвердились бы еще раньше, хотя сослагательное наклонение в истории вообще не уместно. Но Аристотель, подчеркивает А.Н. Уайтхед, в большей мере приблизил возникновение мировой религии, завершив «свою метафизику введением перводвигателя – Бога». Заметим, что до Аристотеля подготовка мировых религий началась уже в «Тимее» Платона введением идеи сотворения мира демиургом.

Историки всегда «сталкивали» большие группы людей (организованные в государства, в классы, сословия, нации, народы, союзы народов, государств, партий и т.д.) друг с другом, что делало, на первый взгляд, уместным поиск «решающих факторов» (типа экономики, политики, милитаризма, патриотизма и т.д.), но не внутренних факторов, связанных с природой человека. Между тем реально человек участвовал в вековых *исторических* процессах *внутренне*, и это было связано с *сущностью исторической стадии его темпорального бытия*. Сегодняшняя неудовлетворенность выдающихся историков и исторических школ историей, которая внешне выглядит лишь как цепь событий и ее описание, не случайна. Такая история просто лишена смысла, и кажется, что ее отличие от доистории лишь в наличии *средств и способов описания* событий, без которых (письменности, например) она *не отличалась бы от доистории*. Сегодня в философии истории появился ряд концепций в поисках смысла истории – история ментальностей и репрезентаций и т.д. Эти концепции медленно начинают «связывать» историю с природой человека.

Это положение подтверждается исследованиями психоанализа. Если З. Фрейд исходил из того, что едва ли не единственной

психической инстинктивной силой, продолжающей до сих пор воздействовать на поведение и иные действия современного человека, является сексуальность, то другие психоаналитики показали, что сегодня на человека, его поведение все еще продолжают активно действовать и другие биологические инстинкты, которые были в первобытную, доисторическую эпоху весьма сильны и ослабевали по мере усиления человеческого разума. К.Г. Юнг, разошедшийся с З. Фрейдом по данному вопросу, считал, что З. Фрейд увидел то, что является «лишь одним из биологических инстинктов» человека сегодня. При такой односторонности у фрейдовской психологии «отсутствует всякая возможность освободиться от жестокого ига биологического явления» [5. 163].

Правда, существуют подходы, которые исходят не из вытеснения и последующего избавления человека от прошлых, животных инстинктов, а лишь ослабления их и придания им утонченных форм проявления и действия. Этот подход можно обнаружить в книге психолога Десмонда Морриса «Голая обезьяна», которая сорок лет назад шокировала западного читателя изображением человека в качестве единственной из ста девяносто трех видов мелких и крупных обезьян, лишенной волосяного покрова, но продолжающей до сих пор проявлять свои животные инстинкты в рамках самого общества. Но мы вынуждены сделать здесь существенную оговорку, которая заключается в том, что человек на исторической стадии темпорального бытия все-таки не просто видоизменяет действие унаследованных инстинктов животного прошлого, но *ивытесняет*, «ослабляет» их, сводя постепенно на нет.

К.Г. Юнг в понятии архетипа сделал попытку объяснить унаследованные от доисторического прошлого системы установок, являющиеся «и образами, и эмоциями», которые передаются «по наследству вместе со структурой мозга и, более того, являются ее психическим аспектом. С одной стороны, формируется необычайно сильное инстинктивное предубеждение, а с другой – они оказывают самую действенную поддержку в процессе инстинктивного приспособления» [5. 210]. При этом, продолжает он, «чем ниже мы опускаемся, тем уже становится горизонт и тем глубже мы погружаемся в сумрак близлежащих предметов и, наконец, касаемся обнаженной каменистой почвы, соприкоснувшись тем самым с седой древностью, когда охотники за дикими животными влачили свое жалкое существование, защищаясь от суровой стихии. Этими людьми владели животные инстинкты, без которых их существование было бы невозможным. Беспредельная власть инстинктов несовместима с

сильным и развитым сознанием. А у первобытного человека оно, подобно сознанию ребенка, имеет спорадическую природу. И его мир ограничен, так же как мир ребенка. Кроме того, в нашем детстве, согласно закону филогенеза, вновь слышится отголосок предыстории эволюции рода и человечества в целом. В филогенетическом отношении мы исходим из темных и тесных глубин земли. Вследствие этого самые непосредственные факторы преобразовались в архетипы, которые в первую очередь и воздействуют на нас; поэтому они и представляются необычайно сильными» [Юнг 2003, 211].

ЛИТЕРАТУРА

1. Камю Альбер. Бунтующий человек. М., 1990.
2. Уайтхед 1990 - Уайтхед А.Н. Избранные работы по философии. М., 1990.
3. Франкл Джон. Неизведанное Я. М., 2007.
4. Фейерабенд 2010 - Фейерабенд Пол. Прощай, разум. М., 2010.
5. Юнг 2003 - Юнг К.Г. Дух в человеке, искусстве и литературе. Минск, 2003.

Магистрант Ремезова Т. Ю.

*Казахстан, Астана, Евразийский национальный университет
им. Л.Н. Гумилева*

ИСТОРИЯ МЕТОДА ПРОЕКТОВ И ЕГО ПРИМЕНЕНИЕ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ К IELTS SPEAKING

The article describes the history of the project method in teaching and its implementation in the speaking part of the international English language exam.

В современных условиях модернизации системы Казахстанского образования особую значимость приобретает исследование и внедрение эффективных инновационных методик в контекст обучения иностранных языков, а также поиск иных форм вне его рамок. К разряду изучаемых феноменов относится и «метод

проектов», хотя и не являющийся чем-то принципиально новым и имеющий собственную историю в педагогической науке и практике.

Метод проектов как средство обучения и воспитания использовался еще в сельскохозяйственных школах Америки в конце 19 – начале 20 века, где обучение всем предметам было подчинено сельскому хозяйству. Метод был ориентирован на развитие мышления учащихся, в основе которого лежит личный опыт. Создателем метода проектов является Джон Дьюи (1859-1952), американский философ-идеалист. Он определяет метод проектов как ряд примеров, с помощью которых приводится в движение и поддерживается аппарат мышления (1, с. 20). Хотя отдельные элементы данного метода можно обнаружить еще у классиков педагогической мысли. Так, например, видный представитель эпохи просвещения Жан-Жак Руссо в своем известном произведении «Эмил, или О воспитании» одним из первых стал искать «средства, чтоб сблизить всю массу уроков, рассеянных в стольких книгах, свести их к одной общей цели, которую легко было бы видеть, интересно проследить» (2, с. 261).

Ретроспективный анализ метода проектов в зарубежной педагогике дан немецким ученым М. Кноллем в его статье «300 лет учимся на проекте» (3, с. 58-63). Автор отмечает, что возникновение феномена «проект» относят к XVI веку и связывают его с попытками итальянских архитекторов профессионализировать свою деятельность, объявив архитектуру наукой и сделав ее учебной дисциплиной. В римской Высшей Школе Искусств к читаемым там лекциям был добавлен важный элемент – «конкурс», когда лучшим студентам давались задания по изготовлению эскизов различных сооружений. В этом случае перед студентами открывалась возможность и необходимость самостоятельного и творческого использования получаемых знаний. С начала XVIII столетия этот конкурс прочно вошел в учебную программу. Первоначально, для студентов не ставилось конкретной задачи воплощения своих работ в жизнь, это носило название «progetti» - планы, проекты. С тех пор и по настоящее время сохранили свою актуальность три признака понятия «проект». Это ориентация:

1) обучающихся на получение знаний в процессе осуществления проекта;

2) на действительность, выражающуюся в разработке практической задачи в условиях, близких к реальной жизни;

3) На конкретный продукт, предусматривающий применение знаний различных областей наук с целью достижения запланированного результата (4, с.16-17).

В современной трактовке *метод проектов* – это система обучения, при которой учащиеся приобретают знания и умения в процессе планирования и выполнения постепенно усложняющихся практических заданий – проектов (5, с. 567).

Основные требования к методу проектов выглядят следующим образом:

1) наличие значимой в исследовательском, творческом плане проблемы-задачи, требующей интегрированного знания, исследовательского поиска для ее решения;

2) практическая, теоретическая, познавательная значимость предполагаемых результатов;

3) самостоятельная деятельность обучающихся (индивидуальная, парная, групповая);

4) структурирование содержательной части проекта (с указанием поэтапных результатов);

5) использование исследовательских методов, предусматривающих определенную последовательность действий.

Также проекты можно разделить по типам: информационные, прикладные, исследовательские, творческие и ролевые/игровые.

В рамках подготовки к IELTS Speaking через метод проектов вижу целесообразным объединить творческий и информационный типы проектов. Информационность необходима с той точки зрения, что учащиеся старших классов, сдающие IELTS отмечают сложность вопросов и тем монологов экзамена, аргументируя это отсутствием жизненного опыта. Таким образом, в процессе сбора информации ученики получают не только необходимые данные для творческой реализации проекта, но и собственный опыт в других сферах и областях науки и жизни. К сожалению, в контексте одной статьи невозможно детально описать применение данного метода к подготовке IELTS Speaking, но в общих чертах выглядит это следующим образом:

1) Учащиеся получают задание для проекта, взятые из Part II устной части экзамена пособий Cambridge IELTS, examination papers from University of Cambridge ESOL Examinations: English for Speakers of Other languages. Например: Describe an open-air or street market which you enjoyed visiting. You should say: where the market is, what the market sells, how big the market is and explain why you enjoyed visiting this market (6, с. 32). Также продолжением заданий могут быть вопросы из Part III экзамена, т.к. они чаще всего являются смысловым дополнением к монологу второй части. Затем осуществляется подготовка к проекту по всем требованиям данного типа проекта;

2) Тем своих товарищей старшеклассники не знают, поэтому на защите каждый новый проект открывает для них новые знания и дает дополнительную информацию;

3) Защита проекта осуществляется в форме монолога в течение 3-5 минут. После выступления первого учащегося, второму необходимо на основе услышанной информации рассказать о себе по этой же теме, но в формате экзамена, т.е. в течение 1-2 минут.

4) Затем происходит защита второго проекта, после которого третий учащийся на основе его (второго учащегося) темы, рассказывает о себе (обязательно в формате экзамена) и т.д.

5) Таким образом, вырисовывается своего рода *цикличность обучения говорению через проекты* (7), т.к. закончиться цикл должен на первом учащемся, который составит монолог и расскажет его в течение 2 минут на основе услышанного от последнего участника цикла.

Подводя итог, можно сделать следующее заключение, что впервые термин «метод проектов» в научных публикациях относится к началу 20 века, а отдельные элементы появились еще в эпоху Просвещения. В современной педагогике и методике данный метод имеет широкое распространение и применение. Обучение и подготовка к устной части экзамена IELTS также могут быть осуществлены через проекты (7), развивающие у старшеклассников не только навыки говорения, но и расширяющие их кругозор и жизненный опыт в различных сферах и областях науки и жизни.

ЛИТЕРАТУРА

1. Черных В.В. Метод проектов в обучении иностранному языку студентов вузов юридических специальностей / диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Тамбовский государственный университет имени Г.Р. Державина. Тамбов, 2003. 185 с.

2. Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И.Г. Педагогическое наследие / Я.А. Коменский, Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, И.Г. Песталоцци. – М., 1989. 332 с.

3. Knoll M. 300 Jahre lernen am Projekt. Zur Revision unseres Geschichtsbildes / M. Knoll // Pädagogik. Heft 7-8. – 1993, S. 58-63.

4. Морозова М.М. «Метод проектов» как феномен образовательного процесса в современной школе / диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Государственное образовательное учреждение высшего

профессионального образования «Ульяновский государственный педагогический университет имени И.Н. Ульянова». Ульяновск, 2005. 202 с.

5. Российская педагогическая энциклопедия: в 2 т. / Гл. ред. А.П. Горкин; Ред. В.В. Давыдов. – М.: БРЭ, 1993. – Т. 1: А – М. – С.567. – 608 с.

6. Cambridge IELTS 9, examination papers from University of Cambridge ESOL Examinations: English for Speakers of Other languages // Cambridge University Press 2013. p. 173.

7. Ремезова Т.Ю. Циклическое обучение Speaking на основе проектов (подготовка к IELTS) [Электронный ресурс] // Материалы IX Международной научно-практической конференции: «Наука и технологии: шаг в будущее – 2015» (Филологические науки). Publishing house “Education and Science” s.r.o. Чехия, Прага, 2015. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/Page_ru.htm

Магистрант Ремезова Т. Ю.

*Казахстан, Астана, Евразийский национальный университет
им. Л.Н. Гумилева*

АБЗАЦ КАК ОСНОВНАЯ ЕДИНИЦА ЭССЕ (ПОДГОТОВКА К IELTS)

The article tells about the paragraph as the main structural unit of essay. The aims and functions of the paragraph are described here.

Письменная часть экзамена IELTS состоит из двух заданий: описание графика, таблицы или схемы в виде доклада и написание эссе по предложенной теме. Научить студентов грамотно писать эссе – задача очень сложная, поэтому процесс подготовки необходимо осуществлять поэтапно, индуктивным способом. Помимо подхода, ориентированного на продукт (1), в котором учащиеся учатся писать тексты по шаблону, важным моментом является обучение их структуре не только самого эссе, но и структуре абзаца, как основного составляющего юнита данного типа дискурса.

Если говорить об основных единицах данного вида письменного высказывания – эссе, присоединяясь к мнению Дойля, за такую единицу принимаю абзац (2, с. 40). Эссе состоит из абзацев, значит,

абзац и есть основная структурная единица эссе (3). Абзац, по мнению Мильруда, смысловая часть текста, выражающая одну идею или точку зрения о предмете, который был выбран для письма (3, с. 151). Т.е. абзац – это группа взаимосвязанных предложений, которая развивает одну доминирующую мысль (4).

Подобно эссе, абзац обладает своей риторической структурой. Она состоит из тематического предложения (topic), развивающих предложений (supportive) и заключительного предложения (concluding). Риторическая структура абзаца отражает структуру эссе и соответствует ей по функциям и целям. Целью тематического предложения, подобно тезису эссе, является выразить главную (контролирующую) идею абзаца (4). Представить наглядно эту общую цель (тезиса и тематического предложения) можно с помощью следующей схемы:

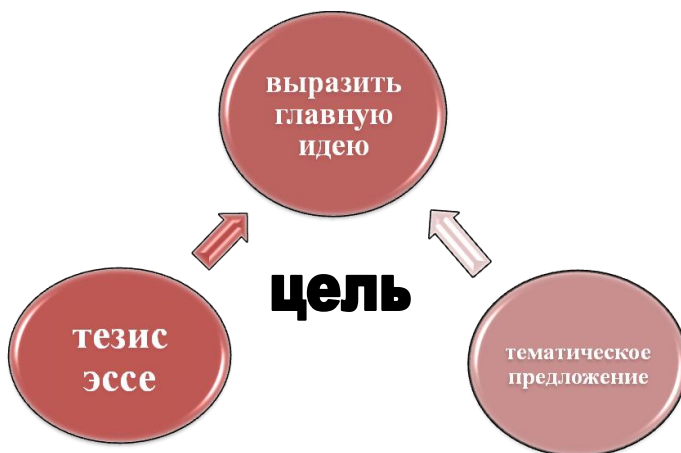

Рис. 1. Цели

Функция тематического предложения – заинтересовать читателя, задать тон и стиль абзаца, а также проинформировать, о чем пойдет речь в абзаце (4). Как и тезис, тематическое предложение может находиться в начале или конце абзаца, а также в его середине (5,6).

Коммуникативной целью развивающих (supportive) предложений является развитие контролирующей идеи, выраженной в тематическом предложении, путем приведения доводов, фактов, примеров из личного опыта в ее поддержку, а функцией – иллюстрация, детальное пояснение идеи тематического предложения

(5, с. 17; 4, с.8). Эти цель и функции отражают цель и функции аргументирующей части эссе.

Коммуникативной целью завершающего предложения является подчеркнуть правильность контролирующей идеи, выраженной в тематическом предложении и развитой в основной части абзаца. Функцией завершающего предложения является подведение итогов, суммирование изложенного в абзаце, а также обеспечение логического перехода к другой идее в случае, если за данным абзацем следует другой (6). Наглядно эту структуру можно представить в виде следующей схемы:

Рис. 2. Структура абзаца

Таким образом, делая вывод об особенностях абзаца как основной структурной единице эссе, необходимо отметить его риторическую структуру, отражающую структуру эссе, а также функции и коммуникативные цели его тематических и завершающих предложений. Т.е. для успешного выполнения второго задания экзамена IELTS, учащимся необходимо овладеть навыками написания структуры не только самого эссе, но и его структурных единиц.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ремезова Т.Ю. Использование подхода, ориентированного на продукт при обучении написанию Writing Task 1 в IELTS // Материалы XI Международной научно-практической конференции: «Научная мысль информационного века – 2015» (Филологические науки). Sp. z o.o. “Nauka I studia”, Przemysl, Польша 2015. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/Page_ru.htm
2. Doyle D.M. What Students Can Learn from a Single Paragraph // S.J. Stang, R. Wiltenburg. Collective Wisdom. New York, 1988 – 361 pp.
3. Millrood, R., Modular Course in ELT Methodology // Teaching to Write. 2001.
4. Reid J.M. The Process of Composition. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall regents, 1988 – 236 p.
5. McCall J. How to write themes and essays. New York: Arco Publishing, 1998 – 138 p.
6. McClain M., Roth J.D. Schaum’s Quick Guide to Writing Great Essays. New York: McGraw-Hill, 1999 – 108 p.

**профессор Асанов Наухан,
ф. ғ. к. Садықова Роза**

Қазақстан, Алматы

М.ӘУЕЗОВТІҢ «АБАЙ ЖОЛЫ» ЭПОПЕЯСЫНЫҢ ШЕТ ТІЛДІК АУДАРМАЛАРЫНЫҢ ЗЕРТТЕЛҮ СИПАТЫ

Бұл мақалада қазақ ғылымындағы аударма және М. Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясының шет тілдік тәржімаларының зерттелу сипаты жайында айтылды.

Қазақ мәдениетіндегі аударманың практикасы өткен ғасырлардан басталатыны белгілі. Дегенмен өзге тілдерден қазақ тіліне және қазақ тілінен басқа тілдерге көркем шығармаларды аударудың барынша кең қанат жайған дәуірі – ХХ ғасырдың орта тұсы. Бұл туралы «Көркем аударманың кейбір мәселелері» деп аталатын еңбекте толық айтылған, онда әсіресе 1950 жылдан бастап орыс әдебиеті үлгілерінің қазақшаға қаншалықты көлемде және тілдік-стильдік

жағынан қандай дәрежеде тәржімаланғаны толық талданған. Сонымен қатар зерттеушілер осы аталған кезеңде қазақ әдебиетіндегі көркем туындылардың қазақ тілінен басқа роман-герман тілдеріне аударылғанын да атап өтеді. 1953 жылы М. Әуезовтің «Абай жолы» эпопеясы ағылшын және неміс тілдеріне аударылған. Осы кезеңде бұл роман Болгарияда, Польшада, Румынияда, Венгрияда аталған елдердің тілдерінде басталған. 1958 жылы эпопеяның бірінші том «Абайдың жастық шағы» деген атпен, ал 1960 жылы екінші кітап «Абай жолы» деген атпен Францияда жарық көрген [1, 49 б.]. Осы ғасырдың басында, яғни 2004 жылы роман қытай тіліне аударылды, ал кейінгі жылдары Н. Асғар Заде 1997 ж. парсы тіліне аударды [2].

Романның орыс тіліндегі нұсқасы 1950 жылдарда жарияланған болатын, қазір Мұрат Әуезовтің қолдауымен эпопеяның толық нұсқасы орыс тіліне қайтадан аударылған. Бұл туралы Мұрат Әуезовтің өзі былай деп жазады: «Романның орыс тіліне жаңа аудармасын іске асыру керек болды, оны ойлап тапқан біз емес, кезінде Әбдіжәміл Нұрпейісов, әлемдік әдебиеттің екі жүз топтамасын жарыққа шығаруға әзірленіп жатқанда, бұл мәселені өткір көтерген болатын. Бір романды бес бірдей адам аударды ғой, әрқайсының өзіндік шығармашылық даралығы бар, бірі күшті, екіншісі әлсіздеу. Демек бес адам аудару мүмкін емес! Сондықтан жаңа аударма жасау мәселесі әлдеқашан пісіп жеткен-ді. Бұл мәселе жөнінде Герольд Бельгер өз кезінде салиқалы сөз қозғап, айшықты дәлелдерін де келтірген. Орыс аудармасының орташа деңгейі әрқашан оның ызасын шақырып, ол аударманы түпнұсқамен салыстырып отырды, ал бұл салыстырма, әрине, аударма пайдасы жағында болмады» [3]. Бұл пікірлер қазіргі заманда ұлттық ойсана барынша жетілген кезде айтылып отыр, ал шындығында романның орыс тіліндегі аудармасы жарияланғаннан кейін аударма нұсқаға «қазақ әдебиеті нұсқаларының ішіндегі ең жақсы аударма» деген баға берілген болатын.

Енді «Абай жолы» эпопеясының өзге шет тілдеріне аударылуының қазақ лингвистикасында зерттелуіне тоқталып, төмендегілерді атап көрсетеміз.

Бірінші. Роман ағылшын және неміс тілдеріне тәржімаланған кейін аударма нұсқа зерттеушілердің назарын өзіне бірден аударды. Оның бірнеше себептері болды: ең алдымен, «Абай жолы» эпопеясы – қазақ әдебиеті мен мәдениетін дүние жүзіне танытқан ең көлемді, аса құнды шығарма болды, әрі роман – әлем әдебиетіндегі аса жоғарғы көркемдікке ие туындыларының бірі. Оның үстіне жоғарыда көрсеткеніміздей, романның аудармасы өз заманында «жақсы аударылған» деген баға алды. Сонымен қатар осы туындының

аударылуынан бастап қазақ тілтанымында салыстырмалы лингвистикалық зерттеулер бастау алды деп айтуға болады.

«Абай жолы» эпопеясының тілін салыстырмалы түрде зерттеу мәселесіне алғаш барған ізденушілердің бірі – А. Ермағамбетова. Ол шығармадағы ұлттық реалийлерінің ағылшынша берілуіне талдай жасай отырып, аударма практикасының дамуына ықпал жасады. Автордың өзі осылай көрсетуден байқайтынымыз – өткен ғасырдың 70-інші жылдарында аударманың практикасы теориялық зерттеулерге мұқтаж болған немесе теориялық мәселелердің іргетасы жанадан қалана бастаған. Әрине, романның сюжетіне қазақ халқының белгілі бір дәуіріндегі тұрмыс-тіршілігі арқау болғандықтан, әрі роман тарихы шығарма болып танылатындықтан, ұлттық реалийлер романда молынан қолданылған. Реалийлер транслитерация, аналог (жуықтау аударма), сипаттама аударма және контекстуалды аударма арқылы жасалған. Бұл – автордың қорытындысы [4]. Бірақ, біздің ойымызша, жұмыста ағылшын тіліндегі нақты мысалдар аз. Жоғарыда аталған аударма тәсілдерінің қай-қайсысы да толыққанды мысалдармен жабдықталмаған. Ғалым романды аударуда транслитерация мен аналогтың тиімді екендігін атап өтеді.

Аталған тәсілдерге «Абай жолының» неміс тіліне аударылуын алғаш зерттеген Б. Репин де көңіл бөледі. Ол аналогтың бес-алты түрін санамалап көрсете отырып, романдағы реалийлер неміс тіліне осы жолмен тәржімаланған және бұл дұрыс, тиімді бағыт деп санайды. Б. Репин ұлттық реалийлер ұғым түсініктердің функционалды теңбе-тендігі, ұғым-түсініктердің қасиеттерінің тепе-тендігі, сыртқы ұқсастық, аналог ретінде диалектизмдерді қолдану арқылы жүргізіледі деп көрсетеді, бірақ тілдік фактілерді өте аз ұсынады. Сөйтіп, мынадай қорытынды жасайды: «перевод слов – реалий с помощью аналога обеспечивает легкость, доходчивость понимания, простоту и краткость слова-реалий оригинала, переданного с редствами языка перевода» [5, с. 79].

Романның француз тіліне аударылуын Ю. Сушков зерттеген болатын. Ол контекстің мағынасын және көпмағыналы сөздердің, сондай-ақ фразеологизмдердің берілуін талдады. Осы ретте айта келерлік жайт – романның французша аудармасы, Мұрат Әуезовтің айтуы бойынша – ең сәтті шыққан аударма. Ол былай дейді: «Мамандардың пікірінше, французша аударылған тәржіма ең сәтті шыққан аударма болып табылады. Антуан Витездің «тең шығармашылық» шабытты аудармасының арқасында роман француз жұртшылығының арасында елеулі және тұрлаулы құбылысқа айналып, үйлесімді және терең енуіне катысты көп айғақтардың біріне жатады» [6].

Бұл келтірілгендерден көрініп отырғандай, «Абай жолы» эпопеясының роман-герман тілдеріне тәржімалануын қарастырудың бастапқы кезеңдеріндегі жағдайға алдымен аударманың практикасы мен теориясын өзара байланыстыру жағы қандай дегенді аңғарып көру тән болды, осыған байланысты авторларды пікірлерінде біріне-бірі сәйкес келмейтін көзқарастар да кездеседі. Сонымен бірге өткен ғасырдың 70-інші жылдарында аударманың лингвистикалық теориясының өзі әлемдік ғылымда қалыптаса қоймай, бұл жөнінде де пікірлер әртүрлі болғандықтан, қазақ тілі мен өзге тілдердің материалдарын салыстыра зерттеген қазақстандық ғалымдарда да мықты ғылыми тірек болмады.

Сөйтіп, аналог, транслитерация, сәйкестік сияқты аударманың теориясына қажетті негізгі ғылыми концептуалдық-терминологиялық аппараттың аражігінің ашылмауы, тұрақты түрде қалыптаспауына орай қазақ әдеби шығармаларының аудармасы тұрғысынан алғанда, ағылшын және неміс тілдерінен келтіретін фактілердің де әлсіз болғанын көреміз.

Дегенмен «Абай жолын» өзге тілге аударудағы ерекшеліктерді зерттеу үзіліп, тоқтап қалған жоқ. Әсіресе, қазіргі кезде бұған айрықша назар аударылып отыр. Бұл ретте бірнеше экстралингвистикалық факторлар байқалады: ең алдымен, Қазақстанның мәдениеті үшін де мәдени мұралардың өзге тілдерге аударылуы маңызды; ал тіл ғылымы тұрғысынан келетін болсақ, қазіргі кезде көптеген жаңа ғылым салалары (когнитивті лингвистика, антропоцентрилік лингвистика, мәтінтану, мәдениаралық қарым-қатынас) міндеттерінің шешімінде аударманың өзіндік қосар үлесі зор деуге болады; үшіншіден, аударма мәселелері тұрғысынан салыстырмалы тіл білімінің де аспектілері кеңейді.

Әдебиеттану ғылымы да салыстырмалы аспектілерге назар аударуда, бұған қатысты біз М.Х. Маданованың «Казахско-французские литературные связи XX века и проблемы сравнительного литературоведение» деп аталатын жұмысын көрсете аламыз [7].

Қазіргі кезеңде салыстырмалы тіл білімі аясында «Абай жолы» эпопеясының өзге тілдерге аударылуын зерттеген жұмыстардың қатары көбейді. Ғалымдардың көрсетуінше, бұл кездейсоқтық емес, өйткені қазіргі кезде тіларалық қатынастарды және оған байланысты тілдерді болатын үдерістер мен құбылыстарды зерттеуде әртүрлі жүйедегі тілдердің материалдарын салыстыра талдай ғылымға үлкен үлес қоса алады. Бұл ретте Г. Дүкембайдың [8], К. Каримованың [9] еңбектерін атауға болады. Г.Н. Дүкембайдың диссертациялық жұмысы

орыс және неміс тілдері аудармасындағы идиоэтикалық фразеологизмдердің аударылу тәсілдеріне арналған.

Зерттеуші мәдениетаралық байланыстар, мәдениеттердің өзара бірін-бірі байытуы жағынан қарағанда, фразеологизмдердің этномәдени маңызы бар типтерінің рөлін көрсете келіп, романның орыс және неміс тілдеріне аудармасында төмендегідей тәсілдердің жұмсалғандығын анықтаған және олардың тиімді немесе тиімсіз жақтарын бағалаған:

– калька (сөзбе-сөз аударма). Бұл тәсіл қайсыбір фразеологизмдердің ұлттық сипатын нақты көрсету үшін пайдаланылған. Автордың пікірінше, калька тәсілі ұлттық колоритті жеткізу үшін және барынша толыққанды баламалылықты сақтау үшін оңтайлы, тиімді тәсіл;

– балама аударма, бұл қазақ тіліндегі фразеологизмдердің абсолютті немесе относительді түрдегі баламаларын жасау үшін пайдаланылған;

– сипаттама аударма, бұның ерекшелігі – басқа халықтардың өкілдері үшін түсініксіз фразеологизмдерді сипаттап береді. Аудармашы кейде сілтеме арқылы түсіндіреді, сондықтан аударма фразеологизмнің аудармасы емес, түсіндірмесі болып табылады;

– контекстуалды аударма. Қазақ тіліне тән фразеологизмдердің мағынасын контекст арқылы түсіну мүмкіндігі бар;

– түсіріп тастау. Аудармаларда қазақ тіліне тән фразеологизмдерін түсіріп тастау кездеседі, бұл түпнұсқаның көркемдік ерекшеліктерін жеткізуді әлсіретеді [8 ,11 б.].

Этностың менталитетін және ұлттың ойсаналық архетипіне барып тірелетін, тілдің концептуалды жүйесінің аксеологиялық сипаттарын құрайтын тілдік бірліктердің қай-қайсысы да – аударматану эпопеясы үшін және аударма практикасы үшін аса маңызды проблемалардың бірі. Бұндай тілдік бірліктерді алдыңғы кезеңдердегі зерттеулерде «баламасыз лексика» деген атаумен топтастырған болатын. Кейінгі жылдардағы салыстырмалы тіл білімі бойынша зерттеулерде осындай тілдік бірліктер лингвомәдениеттану ғылымымен тығыз байланыста қарастырыла бастады. Ізденушілер мен зерттеушілер әсіресе концептілер мен лингвокультуремалардың аудармада қалай берілетіндігін жаңа позициялар шеңберінде талдауға кірісті. Бұл бағытта К. Каримованың «Трансформация лингвокультурум романа М.О. Ауэзова «Абай жолы» при прямом и опосредованном переводе» деп аталатын жұмысы бар [10]. Жұмыста тілдің концептуалды жүйесіне тән құрамдас бөліктерді анықтауға, ұлттық дүниетанымның тілдік және экстралингвистикалық сипаты

ретінде лингвокультуремалар корпусын анықтауға және жүйелеуге, осындай лингвокультуремалардың тікелей және дәнекер – тіл арқылы аударылуындағы трансформация тәсілдерін белгілеуге арналған. К. Каримова *атишабар, жертөсек, жеңге, жұт, жігіт, малыш, қатын, тундік, ағайын, пұшпақ ішік, аяқ баспас жер, аға, қасқыр бала* сияқты әртүрлі тақырыптарға жататын тілдік бірліктердің қатарында түр-түс атауларында да ұлттық мәдени белгілері бар элементтер деп таниды. Ол былай деп көрсетеді:

«Түр-түс атаулары да мәдениетті нысандау мен бейнелеудің маңызды тәсіліне жатады. Кез келген халықтың дәстүрлі дүниетанымында түр-түс атауларының жүйесі негіздемелі кодтардың бірі. Кез келген дәстүрлі мәдениетте түр-түстің көмегімен әлем моделін жасауға болатын элементтердің бірі. Түр-түс өзіндік эталон, өйткені ол адамның табиғатпен байланысы туралы ақпаратты қамтиды. Соның өзінде ол тек қана нақты жағдайды көзбен ғана қабылдау емес, дүниені құндылық ретінде танып, мұра етіп қалдыру» [9, 18 б.] дей отырып, автор мынадай мысалдарда талдайды:

1. *Сүйіндік жас кіс өлсе, туы қызыл болатынын, кәрі кісі өлсе ақ болатынын айтып келеді де, «Бөжейдей орта жасты кісінің қаралы туы – бір жағы ақ, бір жағы қызыл болуы керек дегенді айтқан».*

Орыс тілінде: *Суюндук ответил, что у тела молодого умершего вывешивается красное знамя, должно состоять из двух полос-черной и белой.*

К. Каримова бұл аударманы «кәте» деп бағаланған. «И в прямом, и в опосредованном вариантах перевода, наблюдается переводческий брак» [9, с.18]. Қорыта айтқанда, бұл жұмыс аударма кезіндегі лингвокультуремаларды трансформациялаудың және декодтаудың ғылыми-әдіснамалық негіздерін көрсетуге ұмтылыс жасаған еңбек болып табылады.

Ал қазақ тілінен парсы тіліне және парсы тілінен қазақ тіліне көркем әдебиетті аударудың практикалық мәселелері мен бұның ғылыми тұрғыдан талдануы жайын айту үшін төмендегілерді көрсетеміз.

Осы тұрғыдан алғанда, ұлы жазушы М. Әуезовтің қазақ өмірінің тұтас бір дәуірін ұлттық нақыш-бояуымен суреттеген көркем туындысының парсы тіліндегі аудармасының сапасын қарастырған Д. Дүйсебаевтың ғылыми еңбегі аса маңызды [11]. Бұл зерттеуде қазақ тіл білімінің аударматану саласы үшін ғана емес, сонымен бірге этнолингвистика, лингвомәдениеттану салаларының да теориясы мен практикасы үшін құнды мәліметтер орын алған.

«Абай жолы» сияқты ұлттық-мәдени деңгейде құнды көркем шығарманың аудармасын зерттеу арқылы аудармашының этномәдени жалпы бағдарлы ақпарат тұрғысындағы біліктілігін бағалау, шығарманың түпнұсқадағы көркемдігі реңкі мен құндылығын көмескілейтін тілдік деректерді анықтау, ұлттық ұғыммен тығыз байланысты тілдік құбылыстардың: мақал-мәтелдердің, тұрақты сөз тіркестерінің, жалқы есімдердің парсы тіліне аударылу тәсілдеріне талдау жасау, жазушы стилінің аударма нұсқасында ескерілу деңгейін, яғни жазушы стиліне тән маңызды тілдік элементтердің аудармаға енбей қалуын, контекстегі сөйлемдердің, абзацтардың аудармада орын ауыстырулары түпнұсқадағы көріністің аудармаға толық қалпына жетпеуіне себеп болатынын т.б. ғылыми жолмен түсіндіру арқылы қазақ аударма теориясы үшін зор үлес қосқан.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Мир Абая / Под ред. Маданова М., Машакова А. – Алматы: Междунар. клуб Абая, 2004. – 168 с.
- 2 Ауезов М. Раһ-е Абай / Аударған Н. Асқар Задә– Тегеран: Конгре, 1376. – Т. I-II. – 790 б.
- 3 Қаратаев М. О работе Пленума Союза писателей Казахстана // Литературная газета. –1970. –8 июля. – №28.
- 4 Ермагамбетова А.С. Сущность и значение национальных слов-реалий в языке художественного произведения и способы их перевода (на материале перевода романа-эпопеи М.О. Ауэзова «Путь Абая» на английский язык): дисс. ... канд. филол. наук. – Алматы, 1972. – 185 с.
- 5 Репин Б.И. Аналог как способ перевода слов-реалий // Известия АН КазССР. Серия общественная. – Алматы, 1971. – №1. – С. 75-79.
- 6 Әуезов Мұрат. Көшпелі халықтың «ғарыш» әлемі «Абай жолы» романының жаңа аудармасы туралы // Қазақ әдебиеті. – 2007. – 28 қыркүйек. – №39.
- 7 Маданова М.Х. Казахско-французские литературные связи XX века и проблемы сравнительного литературоведения: дисс. ... доктора филол. наук. – Алматы, 1999. – 267 с.
- 8 Дуқембай Г.Н. Идиозмические фразеологизмы казахского языка и способы их перевода на русский и немецкий языки (на материале перевода романа М. Ауэзова «Абай жолы»): автореф. ... канд. филол. наук. – Алматы, 2007. – 26 с.

9. Каримова К.К. Трансформация лингвокультурум романа М.О. Ауэзова «Абай жолы» при прямом и опосредованном переводе: автореф. ...канд. филол. наук. – Алматы, 2008. – 27 с.

10. Каримова К.К. Трансформация лингвокультурум романа М.О. Ауэзова «Абай жолы» при прямом и опосредованном переводе: дисс. ... канд. филол. наук. – Алматы, 2008. –173 с.

11. Дүйсебаев Д. «Абай жолы» роман-эпопеясының парсы тіліне аударылуы: филол. ғыл. канд. ... дисс. – Астана, 2006. – 150 б.

Sapayeva G. E.

Kazakhstan, Almaty, al-Farabi Kazakh National university

METHODS OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING KAZAKH AS A FOREIGN LANGUAGE

The main purpose of the innovation process in education is to prepare the person to live in a constantly changing world. The essence of this training is the orientation of the educational process on the potential rights and their implementation.

According to the state program for the development of language, development and introduction of innovative technologies and training systems is a prerequisite for the development of higher education, ensuring the integration of Kazakh universities in the world educational space. Demonstrate professional excellence and raise the learning process to the next level is only capable teacher, with a deep and solid knowledge of the subject, quite erudite in the related fields of science, broad-minded and able to see the prospects of his teaching.

The teacher shall have the right to determine the strategy and work methods to select appropriate abilities and capabilities of his students, to determine the educational and additional literature, outline the prospects of his career and more. Every teacher couldn't cope with such tasks. In practice, each teacher uses a variety of methods and technologies. In recent years, more and more often raised the issue of the use of new information technologies in education. The task of the teacher is to create the conditions of practical language learning for each student to choose such training methods that would allow each student to show their activity, their creativity. Here are a few methods used in teaching as a foreign language.

Modern multi-method originates from the so-called "Cleveland Plan" developed in 1920. Its basic principles:

1. A foreign language cannot be learned by rote, as created individually by each. Thus, should be kept to minimum training exercises in favor of spontaneous speech of students.

2. Language is culture, i.e., cultural knowledge is transmitted in the process of language learning through authentic language materials.

3. Each session should be built around a single focus in one lesson; students should learn the isolation of one unit of learning content.

4. Grammar, as well as vocabulary is taught with measured portions strict logical sequence: each subsequent session should increase the already existing stock.

5. All four types of speech activity must be present simultaneously in the learning process.

The method of complete physical reactions.

Language classes are usually limited to the concepts describing the situation "here and now" and easily explainable examples in the target language. Learners should never drive to speech until they feel that they are ready for it.

Natural method.

The purpose of training is to achieve an intermediate level of studying a foreign language. The teacher never pays attention to students' errors in speech, as it is believed that it can inhibit the development of language skills. Early productive period begins from the moment when the passive vocabulary of students reaches about 500 lexical units.

Active learning.

Based on the fact, that the student is increasingly confronted in real life with the need to resolve problem situations. This method is aimed at the development of the organization, self-organization, and self-development. The basic principle is that the student is the creator of his knowledge. Active learning is definitely a priority at the present stage of teaching a foreign language. After all, the effective management of learning and cognitive activity is possible only when it is based on an active mental activity of students.

Teaching a foreign language using the Internet.

The introduction of information and communication technologies in the learning process started not so long ago. However, the rate of its spread is incredibly quickly. The use of Internet technology in the classroom in a foreign language is an effective motivation factor for the development of learners. In most cases, the boys like to work with your computer. Since

classes are held in an informal setting. Prospects for the use of Internet technology today are wide enough. It may be:

- Correspondence with the inhabitants of English-speaking countries, through e-mail;
- Participation in international Internet conferences, seminars and other networking projects of this kind;
- Creating and placing on the network sites and presentations - they can create together the teacher and the student. In addition, you can exchange presentations between teachers from different countries.

The task of development, improvement, optimization methods of teaching a foreign language has always been one of the most pressing problems of education. Innovation or innovation, characteristic for any professional activity and therefore naturally become the subject of study, analysis and implementation. The main purpose of the innovation process in education is to prepare the person to live in a constantly changing world. The essence of this training is the orientation of the educational process on the potential rights and their implementation. Education should develop mechanisms for innovation, to find creative ways to solve vital problems, promote the transformation of creativity in the rate and form of human existence.

УВАЖАЕМЫЕ КОЛЛЕГИ!

Команда **WORLD Science** имеет существенный опыт работы с издательствами международных научно-практических журналов, входящих в наукометрические базы данных **Scopus** и **Thomson Reuters**. Благодаря данному сотрудничеству мы можем предоставить Вам возможность опубликовать результаты Ваших научных исследований в престижных научных изданиях Европы, Канады, США и стран Ближнего Востока.

Наша работа заключается в следующем :

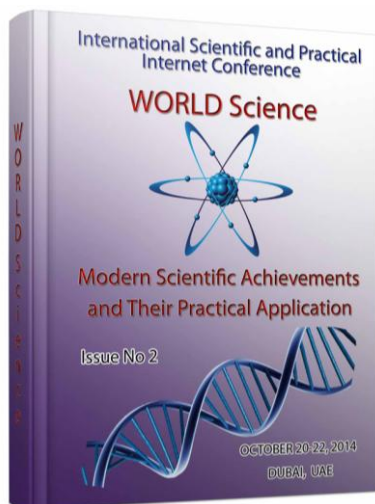
- ✓ Подбор научных журналов в соответствии с темой статьи и научным направлением автора публикации.
- ✓ Поиск оптимального варианта научного журнала по цене, срокам публикации и численному показателю его важности.
- ✓ Перевод научных статей на английский язык.
- ✓ Техническая редакция статьи согласно требованиям научного журнала.
- ✓ Предоставление автору полной информации о стадиях рецензирования статьи.
- ✓ Помощь в устранении замечаний редакторов научного журнала.

При возникновении вопросов пишите на почту
worldscience.uae@gmail.com

**С уважением,
команда WORLD Science**

Уважаемые коллеги!!!

Приглашаем Вас принять участие в международных научно-практических конференциях
WORLD Science

Проект WORLD Science создан с целью предоставить научному сообществу стран СНГ и Европы открытое, независимое пространство для обмена научным опытом, содействия в публикациях. Опубликовать свои статьи в сборниках материалов конференций WORLD Science могут как состоявшиеся учёные, так и аспиранты, магистранты, студенты.

Организаторами конференций является издательство ROST Publishing (United Arab Emirates, Dubai) при поддержке филиалов крупнейших университетов

ведущих стран мира, которые расположены на территории специальной образовательной зоны "Knowledge Village".

Конференции проходят ежемесячно как в очном так и дистанционном формате.

По результатам проведения конференции издается сборник научных трудов. Сборнику присваивается ISBN номер, а также статьи включаются в наукометрическую базу данных Russian Science Citation Index – RSCI и Google Scholar.

Участвуя в конференциях **WORLD Science** Вы получаете:

- статус участника международной научной конференции;
- научную публикацию в сборнике, который включен в международную наукометрическую базу данных RSCI;
- апробацию научных результатов.

Подробную информацию о конференции WORLD Science Вы можете получить на сайте

www.ws-conference.com

По всем вопросам пишите
worldscience.uae@gmail.com

SCIENTIFIC EDITION

WORLD SCIENCE

Proceedings of the International
Scientific and Practical Conference
"Methodology of modern research
(March 21-22, 2015, Dubai, UAE)"

Vol. II

Passed for printing 10.04.2015. Appearance 14.04.2015.
Format 60x84 1/16. Typeface Times New Roman.
Conventional printed sheets 6,8. Circulation 300 copies.
Order 335.

Publishing main office ROST - Ajman - United Arab Emirates 2015.